

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης

Χριστουγεννιάτικα

Διηγήματα

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης

Χριστουγεννιάτικα Διηγήματα

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, Χριστουγεννιάτικα Διηγήματα

Δεκέμβριος 2013

Εξώφυλλο, επιμέλεια έκδοσης: [Γιώργος Β. Σκάθαρος](#)

Πίνακας εξωφύλλου: Ν. Λύτρας, Κάλαντα. 1872. Ιδιωτική Συλλογή.

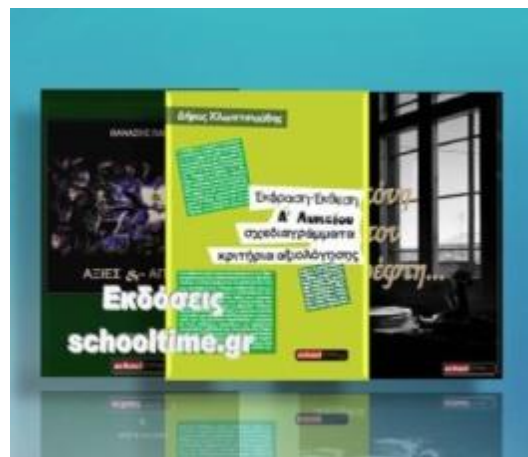
Εκδόσεις schooltime.gr

Εκπαίδευση & Πολιτισμός

Τηλ.: 6977554086

e-mail: info@schooltime.gr

website: www.schooltime.gr

Το παρόν έργο διατίθεται στο κοινό δωρεάν και διανέμεται ελεύθερα στο διαδίκτυο σε μορφή ψηφιακού βιβλίου.

Project Gutenberg's Christmas Short Stories, by Alexandros Papadiamantis

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

Title: Christmas Short Stories

Author: Alexandros Papadiamantis

Release Date: July 25, 2011 [EBook #36845]

Language: Greek

*** START OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK CHRISTMAS
SHORT STORIES ***

Produced by Sophia Canoni. Thanks to George Canonis for his major work for proofreading.

Note: The tonic system has been changed from polytonic to monotonic. The spelling of the book has not been changed otherwise. Bold words are included in &. A footnote has been transferred at the end of the book.

Σημείωση: Το τονικό σύστημα έχει αλλάξει από πολυτονικό σε μονοτονικό. Η ορθογραφία του βιβλίου κατά τα άλλα παραμένει ως έχει. Λέξεις με έντονους χαρακτήρες περικλείονται σε &. Μία υποσημείωση σελίδος έχει μεταφερθεί στο τέλος του βιβλίου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΣΤΑΧΟΜΑΖΩΧΤΡΑ	13
ΤΗΣ ΚΟΚΚΟΝΑΣ ΤΟ ΣΠΙΤΙ.....	21
ΥΠΗΡΕΤΡΑ	28
Η ΓΛΥΚΟΦΙΛΟΥΣΑ	34
Η ΤΥΧΗ ΑΠ' ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΑ.....	48
ΟΙ ΝΑΥΑΓΟΣΩΣΤΑΙ	66
Ο ΠΑΝΤΑΡΩΤΑΣ	71
Η ΠΕΠΟΙΚΙΛΜΕΝΗ	78

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΕΞΗ 1912
ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Ν. Α. ΧΙΩΤΗ – ΑΘΗΝΑΙ,
ΟΔΟΣ ΓΛΑΔΣΤΩΝΟΣ 4

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Η ΣΤΑΧΟΜΑΖΩΧΤΡΑ

Μεγάλην εξέφρασεν έκπληξιν η γειτόνισσα, το Ζερμπινιώ, ιδούσα τη ημέρα των Χριστουγέννων του 187 . . . την θειά-Αχτίτσα φορούσαν καινούργη μανδήλαν, και τον Γέρο και την Πατρώνα με καθαρά υποκαμισάκια και με νέα πέδιλα.

Τούτο δε διότι ήτο γνωστότατον ότι η θειά-Αχτίτσα είχε ιδεί την προίκα της κόρης της πωλουμένην επί δημοπρασίας προς πληρωμήν των χρεών αναξίου γαμβρού, διότι ήτο έρημος και χήρα, και διότι ανέτρεφε τα δύο ορφανά έγγονά της μετερχομένη ποικίλα επαγγέλματα. Ήτον (ας ήτο μοναχή της!) απ' εκείνας που δεν έχουν στον ήλιο μοίρα. Η γειτόνισσα, το Ζερμπινιώ, ώκτειρε τας στερήσεις της γραιοσ και των δυο ορφανών αλλά μήπως ήτο και αυτή πλουσία, δια να έλθη αυτοίς αρωγός και παρήγορος;

Ευτυχής ο μακαρίτης, ο μπάρμπα-Μιχαλιός, όστις προηγήθη εις τον τάφον της συμβίας Αχτίτσας, χωρίς να ίδη τα δεινά τα επικείμενα αυτή μετά τον θάνατόν του. Ήτο καλής ψυχής, — ας είχε ζωή! — ο συχωρεμένος. Τα δύο παιδιά «τα αδιαφόρετα», ο Γεώργης και ο Βασίλης, επνίγησαν βυθισθείσης της βρατσέρας των τον χειμώνα του έτους 186 . . . Η βρατσέρα εκείνη απωλέσθη άυτανδρος, — τι φρίκη! τι καϋμός! Τέτοια τρομάρα καμμιάς καλής χριστιανής να μην της μέλλη.

Ο τρίτος ο γυιός της, ο σουρτουόκης, το χαμένο κορμί, εξενιτεύθη και ευρίσκετο, έλεγαν, εις την Αμερικην. Πέτρα έρριξε πίσω του. Μήπως τον είδε; Μήπως τον ήκουσεν; Άλλοι πάλιν πατριώτες είπαν ότι ενυμφεύθη εις εκείνα τα χώματα, κ' επήρε, λεί, μια φράγκα, μια εγγλεζοπούλα, ένα ζωθικό, που δεν είξευρε να μιλήση ρωμέικα. Μη χειρότερα! Τι να πη κανείς! εμπορεί να καταρασθή το παιδί του, τα σωθικά του, τα σπλάγχνα του ;

Η κόρη της απέθανεν εις τον δεϋτερον τοκετόν, αφείσα αυτή τα δύο ορφανά κληρονομίαν. Ο πατεριασμένος τους, εξούσε ακόμα (που να φτάσουν τα μαντάτα του ώρα-την-ώρα!), μα τι νοικοκύρης, το πρόκοψε αλήθεια! Χαρτοπαίκτης, μέθυσος και με άλλας αρετάς ακόμη. Είπαν πως ξαναπαντρεύτηκε αλλού, διά να πάρη και άλλον κόσμον εις τον λαιμόν του, ασυνείδητος! Τέτοιοι άντρες! Έκαμε δα κι' αυτή ένα γαμπρό, μα γαμπρό (το λαμπρό τ' να βγη!).

Τι να κάμη; έβαλε τα δυνατά της, κ' επροσπαθούσε όπως-όπως να ζήση τα δύο ορφανά. Τι αξιολύπητα, τα καϋμένα! Κατά τας διαφόρους ώρας του έτους, εβοτάνιζεν, αργολογούσε, εμάζωνε εληαίς, εξενοδούλευε. Εμάζωνε κούμαρα, και τα έβγαζε ρακί. Μερικά στέμφυλα απ' εδώ, κάμποσα βότσια αραβόσιτον απ' εκεί, όλα τα εχρησιμοποίει. Είτα κατά Οκτώβριον, άμα ήνοιγον τα ελαιοτριβεία, έπαιρνεν ένα είδος πήχυν, ένα πενηντάρι εκ λευκοσιδήρου, μίαν στάμναν μικράν, κ' εγύριζεν εις τα ποτόκια, όπου κατεστάλαζον αι υποστάθμαι του ελαίου,

κ' εμάζωνε την μούργαν. Διά της μεθόδου ταύτης ωκονόμει όλον το ενιαύσιον έλαιον του λυχναρίου της.

Αλλά το πρώτιστον εισόδημα της θειά-Αχτίτσας προήρχετο εκ του σταχομαζώματος. Τον Ιούνιον, κατ' έτος, επεβιβάζετο εις πλοίον, έπλεεν υπερπόντιος και διεπεραιούτο εις Εύβοιαν. Περιεφρόνησε το ονειδιστικόν επίθετον της «καραβωμένης», όπερ εσφενδόνιζον άλλα γύναια κατ' αυτής, διότι όνειδος εθεωρείτο το να πλήη γυνή εις τα πελάγη. Εκεί, μετ' άλλων πτωχών γυναικών, ησχολείτο συλλέγουσα τους αστάχεις, τους πίπτοντας από των δραγμάτων των θεριστών, από των φορτωμάτων και κάρρων. Κατ' έτος, οι χωρικοί της Ευβοίας και τα χωριατόπουλα, έρριπτον κατά πρόσωπον αυτών το σκόμμα : «Να! η φ'στάναις! μας ήρθαν πάλι η φ'στάναις!» Αλλ' αύτη έκυπτεν υπομονητική, σιωπηλή, συνέλεγε τα ψυχία εκείνα της πλούσιας συγκομιδής του τόπου, απήρτιζε τρεις ή τεσσάρας σάκκους, ολόκληρον ενιαυσίαν εσοδείαν δι' εαυτήν και διά τα δυο ορφανά, τα οποία είχεν εμπιστευθή εν τω μεταξύ εις τας φροντίδας της Ζερμπινιώς, και αποπλέουσα επέστρεφεν εις το παραθαλάσσιον χωρίον της.

Πλην εφέτος, δηλ. το έτος εκείνο, αφορία είχε μαστίσει την Εύβοιαν. Αφορία εις τον ελαιώνα της μικράς νήσου, όπου κατώκει η θειά-Αχτίτσα. Αφορία εις τας αμπέλους και εις τους αραβοσίτους, αφορία σχεδόν και εις αυτό τα κούμαρα, αφορία πανταχού.

Είτα, επειδή ουδέν κακόν έρχεται μόνον, βαρύς χειμών ενέσκηψεν εις τα βορειότερα εκείνα μέρη. Από του Νοεμβρίου μηνός, χωρίς σχεδόν να πνεύση νότος και να πέση βροχή, ήρχιζε να χιονίζει. Μόλις έπαυεν εις νιφετός και ήρχετο άλλος. Ενίστε έπνεε ξηρός βορράς, σφίγγων έτι μάλλον τα χιόνια, τα οποία δεν έλυωναν εις τα βουνά. «Επερίμεναν άλλα».

Η γραία μόλις είχε προλάβει να μεταφέρει επί των ώμων της, από των φαράγγων και δρυμών, αγκαλίδας τινάς ξηρών ξύλων, όσαι μόλις θα ήρκουν διά δύο εβδομάδας ή τρεις, και βαρύς ο χειμών επέπεσε. Περί τα μέσα Δεκεμβρίου μόλις επήλθε μικρά διακοπή, και δειλαί τινες ακτίνες ηλίου επεφάνησαν, επιχρυσούσαι τας υψηλοτέρας στέγας. Η θειά-Αχτίτσα έτρεξεν εις τα «ορμάνια» ίνα προλάβη και εισκομίση καυσόξυλά τινα. Την επαύριον ο χειμών κατέσκηψεν αγριώτερος. Μέχρι των Χριστουγέννων, ουδεμία ημέρα εύδιος, ουδεμία γωνία ουρανού ορατή, ουδεμία ακτίς ηλίου.

Κραταιός και βαρύπνοος βορράς, «χιονιστής», εφύσα κατά τας παραμονάς της αγίας ημέρας. Αι στέγαι των οικιών ήσαν κατάφορτοι εκ σκληρυνθείσης χιόνος. Τα συνήθη παίγνια των οδών και τα χιονοβολήματα έπαυσαν. Ο χειμών εκείνος δεν ήτο φιλοπαίγμων. Από των κεράμων των στεγών εκρέμαντο ως ώριμοι καρποί σπιθαμιαία κρύσταλλα, τα οποία οι μάγκαι της γειτονιάς δεν είχαν πλέον όρεξιν να τρώγουν.

Την εσπέραν της 23, ο Γέρος είχε έλθει από το σχολείον περιχαρής, διότι από της αύριον έπαυον τα μαθήματα. Πριν ξεκρεμάση τον «φύλακα» από της μασχάλης του, ο Γέρος πεινασμένος ήνοιξε το δουλάπι, αλλ' ουδέ ψυχίον άρτου εύρεν εκεί. Η γραία είχε εξέλθει ίσως προς ζήτησιν άρτου. Η ατυχής Πατρώννα εκάθητο ζαρωμένη πλησίον της εστίας, αλλ' η εστία ήτο σβεστή. Εσκάλιζε την στάκτην, νομίζουσα εν τη παιδική αφελεία της (ήτο μόλις τετραετής το πτωχόν κοράσιον), ότι η εστία είχε πάντοτε την ιδιότητα να θερμαίνει, και ας μη καιή. Αλλ' η στάκτη ήτο υγρά. Σταλαγμοί ύδατος, εκ χιόνος τακείσης ίσως διά τινος λαθραίας και παροδικής ακτινος ηλίου, είχαν ρεύσει διά της καπνοδόχου. Ο Γέρος, όστις ήτο επταετής μόλις, έτοιμος να κλαύση διότι δεν εύρισκε ψυχίον τι προς κορεσμόν της πείνης του ήνοιξε το μόνον παράθυρον, έχον τριών σπιθαμών μήκος. Ο οικίσκος όλος, χθαμαλός, ημιφάτνωτος, με είδος σοφά, είχεν ύψος δύο ίσως οργυιών από του εδάφους μέχρι της οροφής.

Ο Γέρος ανεβίβασε σκαμνίον τι επί του λιθίνου ερείσματος του παραθύρου, ανέβη επί του σκαμνίου, εστηρίχθη διά της αριστεράς του παραθυροφύλλου ανοικτού, εστηλώθη μετά τόλμης προς την οροφήν, ανέτεινε την δεξιάν, και απέσπασεν έν κρύσταλλον εκ των κοσμούντων τους «σταλαμμούς» της στέγης. Ήρχισε να το εκμυζά βραδέως και ηδονικώς, και έδιδε και εις την Πατρώνναν να φάγη. Επειών τα κακόμοιρα.

Η γραία Αχτίτσα επανήλθε μετ' ολίγον φέρουσα πράγμα τι τυλιγμένον εις τον κόλπον της. Ο Γέρος, όστις εγνώριζεν εκ της παιδικής του πείρας, ότι ποτέ άνευ αιτίας δεν εφούσκωναν οι κόλποι της μάμμης του, αναπηδήσας έτρεξεν εις το στήθος της, ενέβαλε την χείρα, και αφήκε κραυγήν χαράς. Τεμάχιον άρτου είχεν «οικονομήσει» και την εσπέραν εκείνην η καλή, καιτοι ολίγον αυστηρά μάμμη, τις οίδεν αντί ποίων εξευτελισμών, και διά πόσων εκλιπαρήσεων!

Και τι δεν ήθελεν υποστή, προ ποίας θυσίας ηδύνατο να οπισθοδρομήση, διά την αγάπην των δύο τούτων παιδιών, τα οποία ήσαν δις παιδιά δι' αυτήν, καθόσον ήσαν τέκνα του τέκνου της! Εν τούτοις δεν ήθελε να δεικνύη αυτοίς μεγάλην αδυναμίαν, και «ήμερο μάτι δεν τους έδιδε». Εκάλει τον άρρενα «Γέρον», διότι είχε το όνομα του αληθούς γέρου της, του μακαρίτου μπάρμπα-Μιχαλιού, του οποίου το όνομα της επόνει ν' ακούση ή να προφέρη. Το ταλαίπωρον το θήλυ το εκάλει Πατρώνναν θωπευτικώς, και ολίγον «σαν αρχοντοξεπεσμένη που ήτον», μη ανεχομένη ν' ακούη το Αργυρώ, το όνομα της κόρης της, όπερ εδόθη ως κληρονομία εις το ορφανόν, λεχούς θανούσης εκείνης. Πλην του υποκορισμού τούτου, ουδεμίαν άλλην επιδεικτικήν τρυφερότητα απένεμεν εις τα δύο πτωχά πλάσματα, αλλά μάλλον πρακτικήν αγάπην και προστασίαν.

Η ταλαίπωρος γρραία έστρωσε διά τα δύο ορφανά, ίνα κοιμηθώσιν, ανεκλίθη και αύτη πλησίον των, τοις είπε να φουήσωσιν υποκάτω του σκεπάσματος των διά να ζεσταθούν, τοις υπεσχέθη ψευδομένη, αλλ' ελπίζουσα να επαληθεύση, ότι αύριον ο Χριστός θα φέρη ξύλα και ψωμί και μίαν χύτραν κοχλάζουσαν επί του πυρός, και έμεινεν άυπνος πέραν του μεσονυκτίου, αναλογιζόμενη την πικράν τύχην της.

Το πρωί, μετά την λειτουργίαν (ήτο παραμονή των Χριστουγέννων) ο παππα-Δημήτρης, ο ενορίτης της, επαρουσιάσθη αίφνης εις την θύραν του πενιχρού οικίσκου·

— Καλώς ταδέχθης, της είπε μειδιών.

«Καλώς ταδέχθη» αυτή! και από ποίον επερίμενε τίποτε;

— Έλαβα ένα γράμμα διά σε, Αχτίτσα, προσέθηκεν ο γέρον ιερεύς, τινάσσων την χιόνα από το ράσον και το σάλι του.

— Ορίστε, δέσποτα! Και μακάρι έχω τη φωτιά, επιθύρισε προς εαυτήν, ή το γλυκό και το ρακί να τον φιλέψω;

Ο ιερεύς ανέβη την τετράβαθμον κλίμακα και ελθών εκάθισεν επί του σκαμνίου. Ηρεύνησε δε εις τον κόλπον του και εξήγαγε μέγαν φάκελλον με πολλές και ποικίλας σφραγίδας και γραμματόσημα.

— Γράμμα, είπες, παππά, επανέλαβεν η Αχτίτσα, μόλις τότε αρχίσασα να εννοή τι της έλεγεν ο ιερεύς.

Ο φάκελλος, ον είχεν εξαγάγει από του κόλπου του, εφαινετο ανοικτός από το έν μέρος.

— Απόψε έφθασε το βαπόρι, επανέλαβεν ο εφημέριος· εμένα μου το έφεραν τώρα μόλις έβγαινα από την εκκλησίαν.

Και ενθείς την χείρα έσω του φακέλλου εξήγαγε διπλωμένον χαρτίον.

— Το γράμμα είνε προς εμέ, προσέθηκεν, αλλά σε αποβλέπει.

— Εμένα ; εμένα ; επανέλαβεν έκπληκτος η γρραία.

Ο παππα-Δημήτρης εξεδίπλωσε το χαρτίον.

— Είδεν ο Θεός τον πόνον σου και σου στέλλει μικράν βοήθειαν, είπεν ο αγαθός ιερεύς. Ο γυιός σου, σου γράφει από την Αμερικήν.

— Απ' την Αμέρικα ; ο Γιάννης! ο Γιάννης με θυμήθηκεν; Ανέκραξε περιχαρής, ποιούσα το σημείον του Σταυρού η γρραία.

Και είτα προσέθηκε·

— Δόξα σοι ο θεός!

Ο ιερεύς έβαλε τα γυαλιά του και εδοκίμασε ν' αναγνώση. Είνε, κακογραμμένα, κ' εγώ δυσκολεύομαι να διαβάζω αυταίς της τζίφραις, που έβγαλαν τώρα, αλλά θα προσπαθήσωμεν να βγάλωμεν νόημα.

Και ήρχισε μετά δυσκολίας, και σκοντάπτων συχνά ν' αναγινώσκη:

«Παππα-Δημήτρη, το χέρι σου φιλώ. Πρώτον ερωτώ διά το αίσιον κτλ. κτλ. Εγώ λείπω πολλά χρόνια και δεν ειξεύρω αυτού τι γίνονται, ούτε αν ζουν ή απέθαναν. Είμαι εις μακρονόν μέρος, πολύ βαθειά, εις τον Παναμάν, και δεν έχω καμμίαν συγκοινωνίαν με άλλους πατριώταις που ευρίσκονται εις την Αμερικήν. Προ τριών χρόνων

εντάμωσα τον (δείνα) και τον (δείνα), αλλά και αυτοί έλειπαν χρόνους πολλούς, και δεν είξευραν τι γίνεται εις το σπίτι μας.

Εάν ζη ο πατέρας ή η μητέρα μου, ειπέ τους να με συγχωρήσουν, διότι διά καλό πάντα πασχίζει ο άνθρωπος και εις κακό πολλαίς φοραίς βγαίνει. Εγώ αρρώστησα δύο φοραίς από κακαίς ασθένειες του τόπου εδώ και έκαμα πολύν καιρόν εις τα σπιτάλια. Τα ό,τι είχα και δεν είχα επήγαν και μόλις εγλύτωσα την ζωήν μου. Είχα υπανδρευθή προ δέκα χρόνων κατά την συνήθειαν του τόπου εδώ, αλλά τώρα είμαι απόχηρος, και άλλο καλλίτερον δεν ζητώ, παρά να πιάσω ολίγα χρήματα να έλθω εις την πατρίδα, αν προφθάσω τους γονείς μου να μ' ευλογήσουν. Και να μην έχουν παράπονον εις εμέ, διότι έτσι θέλει ο Θεός, και δεν εμπορούμε εμείς να πάμε κόντρα. Και να μη βαρυγνωμούν αν δεν είνε θέλημα Θεού, δεν μπορεί άνθρωπος να προκόψη.

Σου στέλλω εδώ εσωκλείστως ένα συνάλλαγμα επ' ονόματί σου, να υπογράψης η αγιωσύνη σου, και να φροντίσουν να το εξαργυρώσουν ο πατέρας ή η μητέρα εάν ζουν. Και αν, ό μοι γένοιτο, είνε αποθαμμένοι, να το εξαργυρώσης η αγιωσύνη σου, να δώσης εις κανένα αδελφόν μου, εάν είνε αυτού, ή εις κανέν ανίψι μου, και εις άλλα πτωχά. Και να κρατήσης και η αγιωσύνη σου εάν οι γονείς μου είνε αποθαμμένοι, έν μέρος του ποσού αυτού διά τα σαρανταλείτουργα . . .»

Πολλά έλεγεν η επιστολή αύτη και έν σπουδαιόν παρέλιπε. Δεν ανέφερε το ποσόν των χρημάτων, δι' όσα ήτο η συναλλαγματική. Ο παππα-Δημήτρης παρατηρήσας το πράγμα, εξέφερε την εικασίαν, ότι ο γράψας την επιστολήν, λησμονήσας, νομίζων ότι είχεν ορίσει το ποσόν των χρημάτων παραπάνω, ενόμισε περιττόν να το επαναλάβη παρακατιών, διό και έλεγε «του ποσού αυτού».

Εν τούτοις άφατος ήτο η χαρά της Αχτίτσας, λαβούσης μετά τόσα έτη ειδήσεις περί του υιού της. Ως υπό τέφραν κοιμώμενος από τόσων ετών ο σπινθήρ της μητρικής στοργής ανέθορεν εκ των σπλάγχων εις το πρόσωπόν της και η γεροντική, ρικνή, και ερρυτιδωμένη όψις της ηγλαΐσθη με ακτίνα νεότητος και καλλονής.

Τα δύο παιδιά, αν και δεν ενόουν περί τίνος επρόκειτο, ιδόντα την χαράν της μάμμης των ήρχισαν να χοροπηδώσιν.

Ο κυρ-Μαργαρίτης δεν ήτον ιδίως προεξοφλητής, ή τοκιστής, ή έμπορος, ήτον όλα αυτά ομού. Ένα φόρον επιτηδεύματος επλήρωνεν, αλλ' έκαμνε τρεις τέχνας.

Η γραία-Αχτίτσα εις φοβεράν διατελούσα ένδειαν, έλαβε το παρά του υιού της αποσταλέν γραμματίον, εφ' ου εφαινόντο γράμματα κόκκινα και μαύρα, άλλα έντυπα και άλλα χειρόγραφα, εξ ων δεν ενόει τίποτε ούτε ο γηραιός εφημέριος, ούτε αυτή, και μετέβη εις το μαγαζί του κυρ-Μαργαρίτη.

Ο κυρ-Μαργαρίτης ερρόφησε δραγμίδα ταμβάκου, ετίναξε την βράκαν του, εφ' ης έπιπτε πάντοτε μέρος ταμβάκου, κατεβίβασε μέχρι

των οφρῶν την σκούφιαν του, έβαλε τα γυαλιά του, και ήρχισε να εξετάζη διά μακρῶν το γραμμάτιον.

– Έρχεται απ' την Αμέρικα; εἶπε. Σ' εθυμήθηκε, βλέπω, ο γυιός σου. Μπράβο, χαίρομαι.

Εἶτα επανέλαβεν·

– Έχει τον αριθμόν 10, αλλά δεν ξέρομε τι είδους μονέδα να εἶνε, δέκα σελλίνια, δέκα ρούπιες, δέκα κολοννάτα ή δέκα..... Διεκόπη. Παρ' ολίγον να έλεγε «δέκα λίρες».

– Να φωνάξουμε το δάσκαλο, εμορμόρισεν ο κυρ-Μαργαρίτης· ίσως εκείνος ξεύρει να το διάβαση. Τι γλώσσα να εἶνε τάχα ;

Ο ελληνοδιδάσκαλος, όστις εκάθητο βλέπων τους παίζοντας το &κιάμο& εις παράπλευρον καφενειον, παρακληθείς μετέβη εις το μαγαζί του κυρ-Μαργαρίτη. Εισηλθεν ορθός, δύσκαμπτος, έλαβε το γραμμάτιον, παρεκάλεσε τον κυρ-Μαργαρίτην να τον δανείση τα γυαλιά του και ήρχισε να συλλαβίζη τους λατινικούς χαρακτήρας.

– Πρέπει να εἶνε αγγλικά, εἶπεν, εκτός αν εἶνε γερμανικά. Από πού έρχεται αυτό το δελτάριον;

– Απ' την Αμέρικα, κυρ δάσκαλε, εἶπεν η θειά Αχτίτσα.

– Από την Αμερικήν; τότε θα εἶνε αγγλικόν.

Και ταύτα λέγων προσεπάθει να συλλαβίση τας λέξεις: ten rounds sterling, άς έφερε χειρογράφους η επιταγή.

– Sterling, εἶπε sterling θα σημαίνη τάλληρον, πιστεύω. Η λέξις φαίνεται να εἶνε της αυτής ετυμολογίας, απεφάνθη δογματικώς.

Και επέστρεψε το γραμμάτιον εις χείρας του κυρ-Μαργαρίτη.

– Αυτό θα εἶνε, εἶπε, και επειδή υπάρχει επί της κεφαλίδος ο αριθμός 10, θα εἶνε χωρίς άλλο γραμμάτιον διά δέκα τάλληρα. Το κάτω-κάτω, οφείλω να σας εἶπω ότι δεν γνωρίζω από χρηματιστικά. Εις άλλα ημεις ασχολούμεθα, οι άνθρωποι των γραμμάτων.

Και τούτο ειπών, επειδή ησθάνθη ψύχος εις το πλακόστρωτον και κατάψυχρον μαγαζέιον τον κυρ-Μαργαρίτη, επέστρεψεν εις το καφενειον, ίνα θερμανθή.

Ο κυρ-Μαργαρίτης, εἶχεν αρχίσει να τρίβη τας χείρας και κάτι εφαινετο σκεπτόμενος.

Τώρα, τι τα θέλεις, εἶπε στραφείς προς την γραιαν· οι καιροί εἶνε δύσκολοι, μεγάλα κεσάτια. Να το πάρω, να σου το εξαργυρώσω, ξέρω πως εἶνε σίγουρος ο παράς μου, ξέρω αν δεν είναι και ψεύτικο; Από κει κάτω, απ' τον χαμένον κόσμον, περιμένεις αλήθεια; Όλαις η ψευταίς, η καλπουζανιαίς, από 'κει μας έρχονται. Γυρίζουν τόσα χρόνια οι σουρτούκιδες (με συγχωρείς, δεν λέγω το γυιό σου), εκεί που φένει ο ήλιος το ψωμί, και δεν νοιάζονται να στείλουν ένα παρά, ένα σωστόν παρά, μοναχά στέλνουν παληόχαρτα.

Έφερε δύο βόλταις περί το τεράστιον λογιστήριόν του και επανέλαβε·

Και δεν είχε μικρό πράγμα αυτό, να σε χαρώ, είχε δέκα Να είχα δέκα τάλλαρα εγώ, παντρευόμουν.

Είτα εξηκολούθησε·

– Μα τι να σου πω; σε λυπούμαι, που είσαι καλή γυναίκα, κ' έχεις και κείνα τα ορφανά. Να κρατήσω εγώ ενάμισο τάλλαρο διά τους κινδύνους που τρέχω, και για τα οχτώμισα πλειά . . . Και για νάμαστε σίγουροι, μη γυρεύης κολλοννάτα, να σου δώσω πεντόφραγκα, για νάμαστε μέσα . . . Οχτώμισα πεντόφραγκα λοιπόν . . . Α! ξέχασα! . . .

Τουναντίον, δεν είχε ξεχάσει· απ' αρχής της συνεντεύξεως, αυτό εσκέπετο.

– Ο συχωρεμένος ο Μιχαλιός, κάτι έκανε να μου δίνη, δεν θυμούμαι τώρα.

Και επέστρεψεν εις το λογιστήριόν του.

– Μα κ' εκείνος ο τελμπεντέρης ο γαμπρός σου, μου έφαγε δυο τάλλαρα θαρρώ . . .

Και ωπλίσθη με το πελώριον κατάστιχόν του.

– Είπε δίκηο να τα κρατήσω . . . εσένα όσα σου δώσω, θα σου φανούν χάρισμα.

Ήνοιξε το κατάστιχον.

Αι κατάπυκνοι και μυροβολούσαι σελίδες του καταστίχου τούτου ωμοιάζον με πίονας αγρούς, με γην αγαθήν. Ό,τι έσπειρε τις εν αυτώ, εκαρποφέρει πενταπλασίως.

Ήτο, ως να έκοπέ τις τα φύλλα του δενδρυλλίου, εκάστοτε ότε εγένετο εξόφλησις κονδυλίου τινός, αλλ' η ρίζα έμενεν υπό την γην, μέλλουσα και πάλιν ν' αναβλαστήση.

Ο κυρ-Μαργαρίτης εύρε παρευθής τους δύο λογαριασμούς.

– Εννήα και δεκαπέντε, μου χρωστούσε ο μακαρίτης ο άντρας σου, είπε, και δυο τάλλαρα δανεικά κι' αγόριστα του γαμπρού σου γίνονται .

. . .

Και λαβών κάλαμον ήρχισε να εκτελή την πρόσθεσιν πρώτον και την αναγωγήν των ταλλήρων εις δραχμάς, είτα την αφάιρεσιν από του ποσού των δέκα γαλλικών ταλλήρων.

– Κάνει να σου δίνω . . . ήρχισε να λέγη ο κυρ-Μαργαρίτης.

Τη στιγμή εκείνη εισήλθε νέον πρόσωπον.

Ήτον έμπορος Συριανός, παρεπιδημών δι' υποθέσεις εις την μικράν νήσον.

Άμα εισελθών διηυθύνθη μετά μεγίστης ελευθερίας και θάρρους εις το λογιστήριόν, όπου ίστατο ο κυρ-Μαργαρίτης.

– Τι έχουμε, κυρ-Μαργαρίτη; . . . Τ' είν' αυτό; είπεν, ιδών πρόχειρον επί του λογιστηρίου το γραμμάτιον της πωχής γραίας.

Και λαβών τούτο εις χείρας·

– Συναλλαγματική διά δέκα αγγλικάς λίρας από την Αμερικήν, είπε καθαρά τη φωνή, πού ευρέθη εδώ; Κάμνεις και τέτοιες δουλειές, κυρ-Μαργαρίτη;

– Για δέκα λίρες! επανέλαβεν αυθορμήτως η Αχτίτσα, ακούσασα ευκρινώς την λέξιν.

– Ναι, διά δέκα αγγλικάς λίρας, είπε και πάλιν στραφείς προς αυτήν ο Ερμουπολίτης. Μήπως είνε δικό σου;

– Μάλιστα.

Η θειά-Αχτίτσα, εν καταφάσει, έλεγε πάντοτε ναι, αλλά νυν ηπόρει και αυτή πώς είπε μάλιστα και πού εύρε την λέξιν ταύτην.

– Για δέκα ναπολεόνια, θα είνε ίσως, είπε δάκνων τα χείλη ο κυρ-Μαργαρίτης.

– Σου λέγω διά δέκα αγγλικάς λίρας, επανέλαβε και αύθις ο Συριανός έμπορος. Παίρνεις από λόγια;

Και έρριψε δεύτερον μακρόν βλέμμα επί του γραμματίου.

– Είνε σίγουρος παράς, &αρζάν-κοντάν&, σου λέγω. Θα το εξοφλήσης, ή το εξοφλώ αμέσως ;

Και έκαμε κίνημα να εξαγάγη το χρηματοφυλάκιόν του.

– Μπορεί να το πάρη κανείς για εννέα λίραις . . . γαλλικές, είπε διστάζων ο κυρ-Μαργαρίτης.

– Γαλλικαίς;.. το παίρνω εγώ διά εννηά αγγλικαίς . . .

Και στρέψας όπισθεν το φύλλον του χάρτου, είδε την υπογραφήν, ην είχε βάλει ο αγαθός ιερεύς, παρέβαλεν αυτήν με το όνομα το φερόμενον εν τω κειμένω, και την εύρε σύμφωνον.

Και ανοίξας το χρηματοφυλάκιον, εμέτρησεν εις την χείρα της θειά-Αχτίτσας, και προ των εκθάμβων οφθαλμών αυτής εννέα στιλπνοτάτας αγγλικάς λίρας.

Και ιδού διατί η πτωχή γραιία εφόρει τη ημέρα των Χριστουγέννων καινουργή «άδολην» μανδήλαν, τα δε δύο ορφανά είχαν καθαρά υποκαμισάκια διά τα ισχνά μέλη των και θερμήν υπόδεσιν διά τους παγωμένους πόδας των.

ΤΗΣ ΚΟΚΚΟΝΑΣ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

Δεν ήτο δρόμος πλέον περαστικός εις όλον το χωρίον. Αδύνατον να μην επερνούσε κανείς απ' εκεί όστις θα ανέβαινε εις την επάνω ενορίαν ή όστις θα κατέβαινε εις την κάτω. Λιθόστρωτον ανηφορικόν από κάτω απ' της Σαματρίψαινας το σπίτι έως επάνω εις τον Ναόν της Παναγίας της Σαλονικιάς. Χίλια βήματα· κάθε βήμα και άσθμα. Εφούσκωνεν, εκοντανάσαινε κανείς διά ν' αναβή, εγλιστρούσε διά να καταβή.

Άμα επάτει τις εις το λιθόστρωτον, αφού άφηνεν οπίσω του το μαγαζί του Καψοσπύρου, το σπίτι του Καφτάνη και το παληόσπιτον του γέρο- Παγούρη με την τοιχογυρισμένην αυλήν, ευρίσκετο απέναντι εις το σπίτι του Χατζή-Παντελή, με τον αυλόγυρον σύρριζα εις τον βράχον. Κάτω έχασκε μέγας κρημνός, μονότονος, προκαλών σκοτοδίνην, σημειούμενος από ολίγους έρποντας θάμνους εδώ κ' εκεί, οι οποίοι θα εφαινοντο εις το σκότος της νυκτός εκείνης ως να ήσαν κακοποιοί ψηλαφώντες και αναρριχώμενοι ή και καλικάντζαροι ελλοχεύοντες και караδοκούντες έως να έλθη η ώρα να εισβάλλουν εις τας οικίας διά των καπνοδόχων. Το κύμα υποκόφως εφλοίσβιζεν εις τα κράσπεδα του κρημνού, και ακούραστος βορράς φυσών από προχθές, μαλακώσας την εσπέραν ταύτην, εξήπλωνε της αποθαλασσιαίς του έως τον μεσημβρινόν τούτον μικρόν λιμένα, ο παγκρατής χιονόμαλλος βασιλεύς του χειμώνος.

Από το άλλο μέρος του δρόμου, αριστερά εις τον ανερχόμενον δίπλα εις το σπίτι του γέρο-Παγούρη, και αντικρύζουσα με το του Χατζή-Παντελή, υψούτο ατελείωτος οικοδομή, με τέσσαρας τοίχους ορθούς μέχρι του πατώματος, με τας ζυγώσεις χασκούσας έως της οροφής, με την στέγην καταρρέουσαν, με φαιούς και φθειρομένους τους τοίχους, την οποίαν η εγκατάλειψις, ο άνεμος και η βροχή είχαν καταστήσει ερείπιον και χάλασμα. Τα παιδιά όσα κατήρχοντο την μεσηβρίαν από το έν σχολειόν και όσα ανήρχοντο την εσπέραν από το άλλο, διά να αφήσωσι τα βιβλία εις την οικίαν, κλέψωσι τεμάχιον άρτου από το ερμάριον και τρέξωσιν ακράτητα διά να παίξωσιν εις τον αιγιαλόν, της έρριπτον αφθόνους πέτρας, διά να την εκδικηθώσι την ημέραν δι' όσον τρόπον τους επροξένει την νύκτα, όταν ετύχαινε να περάσωσιν. Οι παππάδες, όταν επέστρεφαν την παραμονήν των Φώτων εν σώματι από την οικίαν του δημάρχου, με τους σταυρούς και τας φωτιστήρας των, αγιάζοντες οικίας, δρόμους και μαγαζιά, και διώκοντες τους καλικαντζάρους, ελησμόνουν να ρίψωσι μικράν σταγόνα αγιασμού και εις την άτυχην εγκαταλελειμμένην οικίαν, την οποίαν δεν είχε χαρή ο οικοκύρης όστις την έκτισε, και ήτις δεν είχεν αξιωθή ν' απολαύση την οικοκυράν της. Τοιαύτη οικία επόμενον ήτο να γείνη κατοικητήριον των φαντασμάτων, άσυλον ίσως των βρυκολάκων, και ίσως ορμητήριον

και τόπος συγκεντρώσεως εις απόκρυφον της ώρας ταύτης των καλικαντζάρων.

Δεν είχεν αξιωθή ν' απολαύση την οικοκυράν της. Ο καπετάν-Γιαννάκος ο Συρμαίος, ανήρ αισθηματικός και γενναίος «μερακλής», όσον κανείς άλλος εκ των συγχρόνων του, είχεν ερωτευθή ποτέ εις το Σταυροδρόμι την Κοκκώνα-Αννίκαν, ωραίαν, υψηλήν, με χρυσόξανθα μαλλιά, λευκήν και με χαρακτήρας λεπτοτάτους, με βλέμμα το οποίον κάτι έλεγε στην καρδιά. Ο πλοίαρχος ηρραβωνίσθη εν τη βασιλευούση και κατήλθε με το καράβι εις την πατρίδα, όπου παρήγγειλε να του κτίσουν, με σχέδιον κομψόν και ασύνηθες έως τότε εις την πολίχνην, την μικράν ωραίαν οικίαν, σκοπεύων με το πρώτον ταξείδιον να φέρη έπιπλα από την Βενετίαν, διά να ευπρεπίση, να στολίση την νεόκτιστον οικίαν και την κάμη αξίαν της αβράς Κοκκώνας, την οποίαν εμελέτα να φέρη από την Πόλιν· αλλ' η οικία δεν έμελλε να τελειώση και η Κοκκώνα οκτώ μήνας μετά την μνηστείαν απέθνησκε φθισική εις το Σταυροδρόμι και η οικία έμεινεν ατελείωτη, έρημη και άχαρη, ανά τον λιθόστρωτον ανηφορικόν δρόμον, σιμά εις τον κρημνώδη βράχον. Ως αόρατος δε επιγραφή επί του μετώπου της καταρρεούσης οικίας, ως αόριστος τραγική ειρωνεία επί της τύχης της, έμενε το όνομα : «της Κοκκώνας το Σπίτι».

Μνημούρια του Φερήκ — κιόϊ κ' ολόρθα κυπαρίσσα . . .

Έχασα την αγάπη μου και λαχταρώ περίσσα.

Την εσπέραν εκείνην, παραμονήν των Χριστουγέννων του έτους 185 . . . δύο παιδιά κατήρχοντο με ζωηρά βήματα το λιθόστρωτον και οι πόδες των, ασυνήθιστοι εις τα πέδιλα τα οποία είχαν φορέσει ίσως εκτάκτως την εσπέραν εκείνην, έκαμναν μέγαν κρότον επί των πλακών του εδάφους. Αμφότεροι εκράτουν ελαφράς ράβδους. Ο εις εκράτει φανόν με την άλλην χείρα. Ήτο εβδόμη ώρα. Νυξ αστροφεγγής και ψυχρά. Σφοδρός άνεμος κατήρχετο παγετώδης από τα χιονισμένα βουνά. Ο άνεμος έκαμνε τα σφικτοκλεισμένα παράθυρα και τας κλειδομανταλωμένας θύρας να στενάζωσιν υπό την ψυχράν πνοήν του.

Τα παιδιά εμάλωναν ως δυο γνήσιοι φίλοι.

— Εγώ είδα π' σόδωκε ένα εικοσιπενταράκι, βρε Αγγελή, έλεγε το έν.

— Όχι, μα το θεριό, έλεγε το άλλο, μια πεντάρα μώδωκε. Να τηνε. Κ' εδεικνυε μεταξύ των δακτύλων μίαν πεντάραν.

— Όχι, επέμενε το άλλο το οποίον εκράτει το φανάριον. Το είδα εγώ που ήταν εικοσιπενταράκι. Δεν με γελάς.

— Όχι, μα την Παναγίδα, βρε Νάσο. Μια πεντάρα σου λέω.

— Μ' αφήνεις να σε ψάξω;

— Θα σ' πέση το φανάρι.

Διά μιας ο Νάσος άφησε το φανάρι κατά γης και ητοιμάζετο να ψάξη τον Αγγελήν. Είχον λάβει το μέτρον, επειδή δεν ενεπιστεύοντο αλλήλους (ήσαν δεκαετείς την ηλικίαν): Ευθύς άμα κατήρχοντο από

εκάστην των οικιών όπου ανέβαιναν και ετραγουδούσαν τα Χριστούγεννα, να κάμνωσιν ευθύς μερίδων πεντάρα και πεντάρα και κανείς εκ των δύο να μην είνε κάσσα μέχρι τέλους της επιχειρήσεως. Αλλά την τελευταίαν φοράν ο Νάσος είχε υποπευθή τον Αγγελήν.

Εν τη θέρμη της λογομαχίας των, είχαν λησμονήσει ότι έφθασαν ήδη εις το στενόν του λιθοστρώτου, του άγοντος εις την επάνω συνοικίαν, και ευρίσκοντο υποκάτω εις το σπίτι της Κοκκώνας, όπου έβγαιναν φαντάσματα. Είχον σταματήσει εκεί και ο Νάσος ήρχισε να ψάχνη τον Αγγελήν.

Ο Αγγελής, ενόσω ο άλλος ηρεύνα τα θυλάκια της περισκελίδος του, ίστατο αδιάφορος, αλλ' άμα η χειρ ανήλθε και ήρχισε να ψαή τον κόλπον, έπιασεν ο ίδιος το γιλέκον του αριστερά προς την μέσην, και το έσφιγγε με όλην την δύναμίν του, εμποδίζων την χείρα του φίλου του να φθάση έως εκεί.

– Δεν μ' αφήνεις να σε ψάξω;

– Άφησέ με, δεν έχω τίποτε.

– Είσαι ψεύτης!

Ο Αγγελής ύψωσεν απειλητικήν χείρα.

– Είσαι ψεύτης και κλέφτης!

Ελαφρός κόλαφος ηκούσθη και συγχρόνως φωνή παραδόξου όντος μελανού την όψιν με μαλλιά ανατσουτσουρωμένα, με αλλόκοτα ράκη ως ενδυμασίαν, αντήχησε·

– Τι μαλλώνετε, βρε;

Τα δύο παιδιά αφήκαν συγχρόνως διπλήν πεπνιγμένην κραυγήν και εδοκίμασαν να τραπούν εις φυγήν αφήνοντα το φανάριον κατά γης. Αλλά το παράδοξον ον με τον πόδα ανέτρεψε το φανάριον το οποίον έσβυσεν ευθύς, και με τας δύο χείρας συνέλαβεν από τους βραχίονας τα δύο τρέμοντα παιδιά.

– Ποιος είνε κάσσα, βρε;

Τα δύο παιδιά ήσπαιρον και εδοκίμαζαν να φύγουν.

– Μη φοβάστε, δε σας τρώω. Δώστε μου τους παράδες σας, για να μη μαλλώσετε και σκοτωθήτε. Καλά που βρέθηκα εδώ και σας γλύτωσα.

Έψαξε της τσέπαις των δύο παιδιών, και συγχρόνως τα έσυρε προς την θύραν του ισογείου της κατηρειπωμένης οικίας οπόθεν είχε εξέλθει, ως φαίνεται, το παράδοξον ον. Εκεί έβαλε τον Νάσον υπό κράτησιν οπίσθεν της θύρας, ισχύρωσε το άνοιγμα με το ίδιον σώμα του και έψαξεν εν ανέσει τον Αγγελήν. Εύρε δεκαπέντε ή είκοσι πεντάραις και δεκάραις εις τα θυλάκιά του. Είτα έψαξε τον Νάσον, εύρεν άλλα τόσα και εις αυτού το θυλάκιον, ακολούθως απέπεμψε τα δύο παιδιά.

– Πηγαίνετε τώρα και μη φοβάσθε, άλλη φορά να μη μαλλώνετε.

Ο Γιάννης ο Παλούκας δεν είχε πώς να μεθύση και πώς να εορτάση τα Χριστούγεννα, εκείνην την χρονιά. Ήτο συνήθως άεργος και η

τεμπέλικαις μικροδουλειαίς, τας οποίας εξετέλει κάποτε, πότε κουβαλών νερό με την στάμναν εις τας οικίας, πότε υπηρετών τους κηπουρούς, τους αλωνιστάς και τους εργάτας των ελαιοτριβείων, πότε βοηθών τους γρουπάριδες εις την ανέλκυσιν του μακρού ατελειώτου γρύπου επί της μεγάλης άμμου εις τον αιγιαλόν, δεν τον είχαν «σηκώσει» κατά το έτος εκείνο. Τι να κάμη; Πώς να περάση τέτοια χρονιάρα μέρα; Τι εσοφίσθη;

Της Κοκκώνας το σπίτι, το οποίον εφοβούντο τα παιδιά της πολίχνης, και το οποίον δεν αγίαζαν οι παππάδες όταν κατήρχοντο από την άνω συνοικίαν με τους σταυρούς, ήτο κατάλληλος σταθμός διά να κρυβή κανείς και να περάση ως καλικάντζαρος, επειδή το εκαλούσαν η ημέραις, αφού μάλιστα χάριν των ημερών αυτών θα το έκαμνε και ο Παλούκας. Απ' εκεί θα επερνούσαν όλα τα παιδιά της κάτω ενορίας, δηλαδή τα δύο τρίτα των παιδιών του χωριού, εις το γύρισμά των από την επάνω ενορίαν, ότε θα είχαν ικανά κέρματα εις τα θυλάκιά των. Ο Παλούκας δεν εσκέφθη περισσότερον. Έλαβε παλαιόν σιδηρούν τηγάνιον, εμουντζουρώθη όλος εις το πρόσωπον — μετέθεσε, το επ' αυτώ, δύο μήνας προϊμώτερα την αποκριάν —, εφόρεσε παλαιά ράκη τα οποία επρομηθεύθη κάπου και απελθών, άμα ενύκτωσεν, εξεκάρφωσεν αθουρύβως τας παλαιάς σανίδας, τας σχηματιζούσας χιαστί πρόχειρον φραγμόν εις το ισόγειον της ερήμου οικίας της Κοκκώνας, και εχώθη μέσα. Μίαν ώραν ύστερον κατήλθε διά του λιθοστρώτου η πρώτη συνορίς των αδόντων παιδιών, ο Νάσος και ο Αγγελής. Είδομεν πως ήλθαν βολικά τα πράγματα, και πως ο Παλούκας κατώρθωσε μάλιστα να περάση ως ειρηνευτής μεταξύ των παιδιών που εμάλλοναν.

Αφού ο Νάσος και ο Αγγελής ετράπησαν εις φυγήν, αισθανόμενοι φεύγον το έδαφος υπό τους πόδας των, κατήλθον άλλα παιδιά, είτα άλλα.

Ο Παλούκας ήκουε μακρόθεν τους κρότους των βημάτων των, τας ευθύμους φωνάς των και επιθύριζε·

— Μας έρχεται άλλη ζυγιά.

Η τελευταία ζυγιά, ήτις κατήλθε, συνίστατο από τον Στάμον και από τον Αργύρην, δύο φρονίμους παίδας. Ούτοι δεν εμάλλοναν, αλλ' εσχεδιάζαν μεγαλοφώνως τι να τα κάμουν τα λεπτά εκείνα που θα εμάζωναν εκείνην την βραδειάν.

— Να φτειάσουμε κ' ένα σκεπαρνάκι, βρε.

— Να κόψουμε μια λεύκα.

— Να πάρουμε φλαμούρι να κάμουμε καράβι.

— Να βγάλουμε από τον πεύκο τ' Αλπάνη την καρίνα και τα στραβόξυλα.

— Εσύ θα είσαι μαραγκός, κ' εγώ πρωτομάστορας.

— Βρε! καλώς τους μαστόρους, ηκούσθη έξαφνα μία φωνή.

Ο Παλούκας είχε εξορμήσει, τρίτην ή τετάρτην φοράν από την κρύπτην. Ο Στάμος και ο Αργύρης αφήκαν πεπνιγμένην κραυγήν και ηθέλησαν να φύγουν, αλλ' ο Παλούκας εφήρμοσε την μέθοδόν του και τους ελήστευσεν.

– Είνε άλλη ζυγιά; ηρώτησεν είτα.

Τα παιδιά τον εκύτταζαν με απλανή όμματα, απολιθωμένα από τον φόβον. Αλλ' ο Στάμος, όστις ήτο δωδεκαετής και ζυπνητός, ενόησεν εν τω μεταξύ ότι δεν ήτο φάντασμα. Ο φόβος του εμετριάσθη και μετέδωκε θάρρος εις τον Αργύρην.

– Είνε κι' άλλη ζυγιά; επανέλαβεν ακαταλήπτως ο παράδοξος άνθρωπος.

– Τι ζυγιά; ηδυνήθη ν' αρθρώση ο Στάμος.

– Είνε άλλα παιδιά να καταβούν από τον απάνω μαχαλάν;

– Δεν ξέρω, είπεν ο Στάμος.

Την φοράν ταύτην ο Παλούκας είχε ολιγορήσει να σβύση τον φανόν, διότι εκ της μέχρι τούδε πείρας του επείσθη ότι δεν θα τον ανεγνώριζαν τα παιδιά. Αλλ' ο Στάμος τον εκύτταζε τόσο καλά, ώστε «εγύριζε μέσ' τον νουν του» ότι κάποιος ήτον και δεν απείχε πολύ του να τον αναγνωρίση.

– Πέστε μου, βρε αν είνε κι' άλλη ζυγιά, επέμεινεν ο Παλούκας.

– Δεν ξέρουμε, επανέλαβεν ο Στάμος.

Τέλος ο Παλούκας αφήκε τα παιδιά ελευθέρα.

Παρήλθον δέκα λεπτά της ώρας, και γενναίον πετροβόλημα άρχισε να δέρνη την στέγην, τας ξυλώσεις και τας δοκούς του αφατνώτου πατώματος της ερήμου οικίας. Πολλοί λίθοι με υπόκωφον δούπον, διερχόμενοι διά των δοκών, και άλλοι διά της θύρας, έπιπτον εις το έδαφος του ισογείου. Στράτευμα παιδιών είχε εξορμήσει από το προαύλιον του ναού των Τριών Ιεραρχών, τριακόσια ή τετρακόσια βήματα απέχοντος, και εξετέλει φοβεράν έφοδον κατά του ασύλου του καλικαντζάρου.

Τα πρώτα ληστευθέντα παιδιά, ο Νάσος και ο Αγγελής, αφού έφθασαν ασθμαίνοντα εις την μικράν πλατείαν την έμπροσθεν του ναού, μη έχοντα πλέον διά τι πράγμα να μαλλώσουν έκαμαν αγάπην. Μετά φιλικωτάτην δε συζήτησιν, εκ συμφώνου απεφάνθησαν ότι το παράδοξον ον, το οποίον τους επήρε τα λεπτά, αφού δεν τους επήρε ούτε την φωνήν ούτε τον νουν των, θα ειπή ότι δεν ήτον φάντασμα, ούτε βρυκόλακας, και αφού δεν εδοκίμασε να τους φάγη, θα ειπή ότι δεν ήτον καλικάντζαρος. Τι άλλο θα ήτο λοιπόν; θα ήτον άνθρωπος, χωρίς άλλο.

Η δευτέρα ζυγιά των παιδιών έφθασε μετ' ου πολύ, είτα η τρίτη και η τετάρτη. Όλα τα ομοιοπαθή παιδιά δεν ήργησαν να συνεννοηθώσιν ομού. Τέλος ο Στάμος, όστις ήλθε τελευταίος μετά του Αργύρη,

επρότεινε και όλοι εμήφισαν να εκτελέσωσι τακτικήν νυκτερινήν έφοδον κατά της οικίας.

Ο Παλούκας την στιγμήν εκείνην εδίσταζε, και είχε αποφασίσει να αποουρηθή αφού είχε κάμει αρκετήν λείαν, όση θα ήρκει διά να μεθύση την ημέραν των Χριστουγέννων, ως και την ημέραν των Επιλοχιών και την του Αγίου Στεφάνου ακόμη. Ενώ δε ήτο έτοιμος να φύγη και πάλιν έμεινεν, επήλθεν η πρώτη πυκνή χάλαζα των λίθων.

– Να μια ζυγιά! εφώνασε φιλέκδικος ο Στάμος.

– Να μια ζυγιά! επανέλαβον εν χορώ τα παιδιά.

Πέντε δευτερόλεπτα πρότερον αν απεφάσιζεν ο Παλούκας να φύγη, θα ήτο ήδη εκτός βολής. Δυστυχώς ήτο αργά τώρα.

Απεφάσισε να αρπάξη μίαν σανίδα και μεταχειριζόμενος αυτήν ως σπάθην άμα και ασπίδα να εκτέλεση έξοδον διασχίζων τας τάξεις του εχθρού. Αλλά δευτέρα ραγδαιότερα χάλαζα λίθων τον έκαμε να οπισθοδρομήση με δύο πληγάς εις την κνήμην και εις τον βραχίονα.

– Να κι' άλλη ζυγιά! εφώναξεν αδιάλλακτος ο Στάμος.

– Να κι' άλλη ζυγιά! ηλάλαζαν τα παιδιά.

Ο Παλούκας εκόλλησεν εις την εσωτερικήν γωνίαν του ισογείου, στηρίξας τα νώτα εις τον τοίχον, ζαρωμένος υπό τινα δοκόν του πατώματος, σύρριζα εις τον τοίχον βαλμένην, αλλά κ' εκεί, μέγας λίθος, κτυπήσας επί του τοίχου ελόξευσεν και τον έπληξε μετά μετρίας βίας εις τον ώμον.

– Βρε! αποσπόντα, εμορμούρισε γελών ακουσίως ο Παλούκας.

Ευτυχώς δι' αυτόν οι εχθροί δεν απεφάσισαν να έλθωσιν έως την θύραν του ισογείου. Λείψανον φόβου υπήρχεν ακόμη, φαίνεται, εις το βάθος του παιδικού θράσους

Τέλος, επειδή η μάχη παρετεινέτο, ο Παλούκας μετά φρόνιμον σκέψιν απεφάσισε ν' αναρριχηθή εις τον τοίχον (εγνώριζε πού υπήρχαν οπαί από τα ικρία και της σκαλωσιαίς της οικοδομής) πατών από οπήν εις οπήν. Το έκαμε ταχέως και επιτυχώς, και αφού έφθασεν εις το πάτωμα, άόρατος εις τον εχθρόν όπισθεν λειψάνου ξυλοτοίχου αποφασιστικώς επήδησεν από το άλλο μέρος, εντός του εδάφους της αυλής του γέρο-Παγούρη.

Ήτον ως δυο μπόγια υψηλή, όχι περισσότερον. Διότι το έδαφος ήτο υψηλότερον κατά τρεις ή τεσσάρας σπιθαμάς έσωθεν του αυλογύρου.

Ο Παλούκας έπεσε βαρύς, εκτύπησεν εις το γόνυ, ανετράπη, ανωρθώθη, έψαυσε τα μέλη του, και βεβαιωθείς ότι δεν του είχε σπάσει κανέν κόκκαλον, ετράπη εις φυγήν, τρέχων προς το άλλο μέρος του αυλογύρου, όπου είξευρεν ότι ο περίβολος εκλείετο από απλούν φράκτην, συγκοινωνών προς την αυλήν συγγενικής οικίας.

Ο δούπος της πτώσεως του ηκούσθη εκείθεν του τοίχου της αυλής.

Ο Στάμος εφώναξεν «εμπρός!» και δοκιμάσας το μάνδαλον της θύρας τον αυλογύρου, είδεν ότι η θύρα ήτο ανοικτή. Εισώρμησε πρώτος και τα άλλα παιδιά τον ηκολούθησαν.

Η φωνή του Παλούκα συνωδεύθη, εκτός του δούπου της πτώσεώς του, και από άλλον κρότον, κρότον μεταλλικόν. Λειπά του είχαν πέσει από την τσέπην.

Ο Παλούκας δεν εγύρισεν οπίσω να τα μαζέψη.

Ο Αγγελής, έν των παιδιών, ήκουσε ζωηρότατα τον μεταλλικόν κρότον, αγροίκησε πολύ καλά το μέρος εις το οποίον είχαν πέσει τα κέρματα, και κύψας και ψηλαφών ήρχισε να τα μαζώνη με την φούχταν, ενώ τα άλλα παιδιά έτρεχαν κατόπιν του φεύγοντος Παλούκα, ρίπτοντα λίθους και κράζοντα·

– Να κι' άλλη ζυγιά! Να κι' άλλη ζυγιά!

Κρότος παραθύρου ανοιγομένου ηκούσθη ήδη εις τον οικίσκον του γέρο-Παγούρη, όστις ακούσας την ακατανόητον έφοδον, την γενομένην την νύκτα εκείνην εις τον αυλόγυρόν του, ήνοιγε το παράθυρον και ηρώτα έκπληκτος·

– Τι είναι; τι τρέχει; . . . ποιος είναι; . . . ποιοι είστε; . . . ε! δεν ακούτε!

Όταν ο Αγγελής είχε μαζέψει ήδη όλα τα λειπά όσα ηύρε, έφευγεν οπίσω διά της μεσημβρινής θύρας, ενώ τα άλλα παιδιά, πέραν του βορεινού φράκτου, κατεδίωκον εις τον βρόντον τον Παλούκαν, όστις είχε γείνει άφαντος ήδη, επαναλαμβάνοντα·

– Να, κι' άλλη ζυγιά! Να, κι' άλλη ζυγιά!

ΥΠΗΡΕΤΡΑ

Την εσπέραν της παραμονής των Χριστουγέννων του έτους . . . η δεκαοκταέτις κόρη το Ουρανώ το Διόμικο, μελαγχροινή, νοστιμούλα, εκλείσθη εις την οικίαν της ενωρίς, διότι ήτο μόνη.

Ο πατήρ της, ο ατυχής μπάρμπα-Διόμας, αρχαίος εμποροπλοίαρχος πτωχεύσας, όστις κατήντησε να γείνη πορθμεύς εις το γήρας του, είχεν επιβή της λέμβου του περί μεσημβρίαν, όπως πλεύση εις την νήσον Τσουγκριάν, τρία μίλια απέχουσαν, και διαπορθμεύση εκείθεν εις την πολίχνην εορτασίμους τινάς προμηθείας. Υπεσχέθη ότι θα επανήρχετο προς εσπέραν, αλλ' ενόκτωσε και ακόμη δεν εφάνη.

Η νέα ήτο ορφανή εκ μητρός. Η μόνη προς μητρός θεία της, ήτις της εκράτει άλλοτε συντροφίαν, διότι αι οικίαι των εχωρίζοντο δι' ενός τοίχου, &εμάλλωσε& και αυτή μαζί της διά δυο στρέμματα αγρού και δεν ωμιλούντο πλέον. Η νεάνις εκάθησε πλησίον του πυρός, το οποίον είχεν ανάψει εις την εστίαν περιμένουσα τον πατέρα της, και εκράτει το ους τεταμένον εις πάντα θόρυβον εις τα φαιδρά άσματα των παιδων της οδοϋ, ανυπόμονος και ανησυχούσα πότε ο πατήρ της να έλθη.

Αι ώραι παρήρχοντο και ο πτωχός γέρων δεν εφαινετο. Το Ουρανώ είχεν απόφασιν να μη κατακλιθή, αλλ' έμενεν ούτως ημίκλιτος πλησίον της εστίας.

Παρήλθε το μεσονύκτιον και ήρχισαν ν' αντηχώσιν οι κώδωνες των ναών, καλούντες τους χριστιανούς εις την ευφρόσυνον της εορτής ακολουθίαν.

Η καρδιά της νέας &εκόπηκε μέσα της.

— Πέρασαν τα μεσάνυκτα, είπε, κι' ο πατέρας μου! . . .

Συγχρόνως τότε ήκουσε θόρυβον και φωνάς έξωθεν. Η γειτονιά είχεν εξυπνήσει και όλοι ητοιμάζοντο διά την εκκλησίαν.

Η δύστηνος Ουρανώ δεν αντέσχεν, αλλ' έλαβε την τόλμην να εξέλθη εις τον σκεπαστόν και περίφρακτον υπό σανίδων εξώστην της οικίας, όπου κρυπτομένη εις το σκότος προέβαλε διά της θυρίδος την κεφαλήν.

Μία γειτόνισσα, λάλος και φωνασκός, είχεν εγερθή πρώτη και αφύπνιζε διά των κραυγών της τους γείτονας όλους, όσων ο ύπνος ανθίστατο εις των κωδώνων τον κρότον, προσπαθούσα να εξυπνίση τον άνδρα και τα παιδια της. Ο σύζυγος της Νταραδήμος είχεν ανάγκην μοχλού διά να σταθή εις τους πόδας του.

Η θύρα της οικίας των ήτο αντικρύ της του μπάρμπα-Διόμα. Το Ουρανώ έβλεπε καθαρώς απέναντι της την γυναίκα εκείνην κρατούσαν φανόν, φωτίζουσαν οικτιρμόνως τα σκότη της οδοϋ διά τους διαβάτας και τους γείτονας. Διότι το σκότος ήτο βαθύ, και ελαφρός άνεμος έπνεεν, όσος ήρκει διά να μεταφέρη εκ των χιονοσκεπών βουνών το ψόχος και τον παγετόν εις τας φλέβας των ανθρώπων.

Κατ' εκείνην την στιγμήν διήλθεν άνθρωπός τις, ον ιδούσα και αναγνωρίσασα η Ουρανώ δεν ηδυνήθη να μη μειδιάση.

– Πώς! κι' ο Αργυράκης πάει στην εκκλησιά; . . . επιθύρσειν.

Ο Αργυράκης της Γαρουφαλιάς, όστις είχε το προνόμιον να προσωνυμάται από του ονόματος της συζύγου του, είχεν επειεί άλλοτε και το λόγιον έμεινε παροιμώδες: «όποτε πάω στην εκκλησία βία μοιράζουνε». Αλλά την φοράν ταύτην τον εξύπνησε βιαίως η Γαρουφαλιά και τω επέταξε να υπάγη εις την εκκλησίαν, διότι είδε κακόν όνειρον, είπεν. Εφοβείτο μήπως η γύφτισσες (υπήρχον αντικρό του οικίσκου των πέντε ή έξ καλύβαι γύφτων, νεοφωτίστων) έκαμαν μαγειας εναντίον της. Και αν αυτή επάθαινε τίποτε, Θεός να φυλάη! ποία άλλη θα εκόλλα τον φούρνον, η 'μέραις που έρχονται, τώρα τον Αϊ-Βασίλη κτλ. εις όλην την γειτονιά; Όλον δε το άτομόν της ενεθύμιζε την μητέρα εκείνην των Σαράντα Δράκων του παραμυθιού, ήτις εφούρνιζε με τας παλάμας και &επάνιζε& με τους μαστούς.

Ο ευπειθής Αργυράκης, όστις μόλις έφθανε μέχρι των ώμων του αναστήματός της, ηγέρθη, εφόρεσεν εις την κεφαλήν του τον &γιοργούλη& του, εξώσθη το κόκκινον ζωνάρι του, τρεις σπιθαμάς πλατύ, υπέδησεν εις τους πόδας τα πέδιλα του και εξήλθεν εις την οδόν.

Ταυτοχρόνως είχεν εξέλθει και ο Νταραδήμος, όστις έπιασεν ομιλίαν με τον Αργυράκην της Γαρουφαλιάς.

– Τώρα μ' αρέσεις, γείτονα, τω λέγει . . . μην είσαι αλιβάνιστος, διότι είνε &κατά τα σκοίνια& (καταισχόνη). Το φεγγάρι δεν είνε τώρα παν τς' Έλληνες (πανσέληνος), να φοβάσαι τον ίσκιο σου τη νύχτα . . .

Τοιαύτα ελληνικά ωμίλει ο Νταραδήμος.

– Τι να κάμωμε, να σ' ορίσω γείτονα; απήντησε ταπεινοφρόνως ο Αργυράκης·

Και ο Νταραδήμος κατέβη εις την οδόν, προηγουμένης της συζύγου του, κρατούσης πάντοτε τον φανόν.

– Δεν ξέρουμε· να ήλθε τάχα ο γείτονας; είπε την στιγμήν εκείνην η σύζυγος του Νταραδήμου και ρίπτουσα εκφραστικόν βλέμμα προς την οικίαν του μπάρμπα-Διόμα·

– Σωπάτε, είπε φέρων τον δάκτυλον εις το στόμα ο Αργυράκης· είπαν πως βούλιαξε . . .

– Τι; είπεν η σύζυγος του Νταραδήμου.

Ο Αργυράκης ήτοιμάζετο να διηγηθή πώς και πού τα ήκουσεν, αλλά την αυτήν στιγμήν γοερά και σπαρακτική κραυγή ηκούσθη από της σιγηλής οικίας, προς ην έβλεπον οι τρεις ομιληταί.

Από του σκεπαστού και περιφράκτου εξώστου, η δυστυχής το Ουρανώ είχεν ακούσει την λέξιν του Αργυράκη, και αφήκε την κραυγήν εκείνην.

Η άστοργος θεία, ήτις από έτους και πλέον δεν είχε καλημερίσει την ανεψιάν της, ήκουσε την γοεράν κραυγήν, και λησμονήσασα τότε τα δύο στρέμματα του αγρού, έτρεξε προς βοήθειαν της περιαλγούς κόρης.

Περί την μεσημβρίαν της αυτής ημέρας, ο ατυχής μπάρμπα-Διόμας είχε φορέσει μέχρι των ώτων καταβαίνον όρθιον το παμπάλαιον φέσι του, είχε ενδυθή την &τσάκαν& του και το αμπαδίτικο βρακί του, και καταβάς εις τον αιγιαλόν, έλυσε την μικράν, ελαφροτάτην και υποσαθρον λέμβον, και λαβών τας κώπας ήλαυνε προς την μεσημβρινώτερον κειμένην μικράν νήσον Τσουγκριάν.

Μόνη έμεινεν η Ουρανώ εις την οικίαν, και μόνος ο μπάρμπα-Διόμας επέβαινε της λέμβου του, ναύτης ο αυτός και κυβερνήτης και πρωρεύς.

Ναυτίλος από της δωδεκαετούς ηλικίας του, ο μπάρμπα-Διόμας απέκτησεν αμοιβαδόν &σκούναις, γολέτταις& και &βρίκια&, ύστερον υπεβιβάσθη εις &βρατσέραν&, και τέλος έμεινε κύριος της μικράς ταύτης λέμβου, δι' ης εξετέλει βραχείας αλιευτικής ή πορθμευτικής εκδρομάς. Τα περισσεύματα των κόπων του τα έφαγαν άλλοι πάλιν φίλοι ατυχήσαντες και αυτοί εις τας θαλάσσιας επιχειρήσεις των. Εις το γήρας του δεν τω έμεινεν άλλο τι, ειμή σιδηρά υγεία, δι' ης ηδύνατο ακόμη ν' αντέχη εις τους θαλασσίους κόπους, χάριν του επιουσίου άρτου εργαζόμενος.

Ενίοτε, ελλείπει ομιλητού, διηγείτο τα παράπονά του εις τους ανέμους και εις τα κύματα ·

— Πήγα δα και στην Αθήνα, σ' εκείνο το &Ιππομαχικό&, και μώδωκαν, λέει, δύο &σφάκελλα& να πάω στο Σοκομείο να παρουσιασθώ στην Πιτροπή · πήγα και στην Πιτροπή, ο ένας ο γιατρός με ηύρε γερό, ο άλλος σακάτη, κι' αυτοί δεν είξευραν . . . ύστερα γύρισα στο υπουργείο, και μου είπαν: «σύρε 'στο σπίτι σου, κ' εμείς θα σου στείλωμε την σύνταξί σου». Σηκώνομαι, φεύγω, έρχομαι εδώ, περιμένω, περνάει ένας μήνας, έρχονται τα χαρτιά στο λιμεναρχείο, να πάω λέει, πίσω στην Αθήνα, έχουν ανάγκη να με ξαναϊδούν. Σηκώνω τριάντα δραχμαίς από ένα γείτονα, γιατί δεν είχα να πάρω το σωτήριο για το βαπόρι, γυρίζω πίσω στην Αθήνα, χειμώνα καιρό, δέκα μέραις με παιδεύαν να με στέλνουν από το υπουργείο στο Ιππομαχικό, κι' από το &Ιππομαχικό& στο Σοκομείο, ύστερα μου λένε: «πάαινε και θα βγη η απόφασι». Σηκώνομαι, φεύγω, γυρίζω στο σπίτι μου, καρτερώ . . . είδες εσύ σύνταξι; (απηυθύνετο προς υποτιθέμενον ακροατήν), άλλο τόσο κ' εγώ. Επήρα κ' εγώ την &πηρέτρα& και πασκίζω να βγάλω το ψωμί μου.

Πηρέτρα ή υπηρέτρα ήτο το όνομα της λέμβου, όπερ ούτος τη έδιδε.

Και παύων να μονολογή, ήρχιζε να τραγωδή διά της τραχείας και μονοτόνου φωνής του :

Βασανισμένο μου κορμί, τυραγνισμένα νειάτα! . . .

και δεν έλεγεν άλλον στίχον.

Καταπλεύσας εις την τερπινήν νήσον Τσουγκριάν, ο μπάρμπα-Διόμας εφόρτωσεν επί της «Υπηρέτρας» πέντε ή έξ ζεύγη ορνίθων, κοφίνους τινάς ωών και τυρού, δύο ή τρεις ινδιάνους, και άλλα τινά πράγματα και ήτοιμάζετο να λύση τα απόγεια της λέμβου και ν' αποπλεύση. Αλλά την στιγμήν εκείνην προσήλθεν ο κουμπάρος του Σταθαρός, ο ποιμήν του Τσουγκριά, και τον παρεκάλεσε να του κάμη την χάριν να παραλάβη οχληρόν συμπλωτήρα . . . «υιόν υποζυγίου», ώριμον προς επίσαξιν, . . . όπως κομίση αυτόν προς ένα των πολυαριθμών κουμπάρων του εις την πολίχνην.

Ο μπάρμπα-Διόμας εσυλλογίσθη το βάρος, και έρριψεν αμήχανον βλέμμα εις το στενόχωρον και την ελαφρότητα της «Υπηρέτρας», αλλ' αφ' έτερου εσκέφθη ότι μία δραχμή, ο ναύλος του οναρίου, ήτο κάτι δι' αυτόν, ήτο ο καπνός και ο οίνος των τριών σχολασίμων ημερών των Χριστουγέννων, και απεφάσισε να προσλάβη τον πώλον.

Ο κουμπάρος Σταθαρός ευχαριστηθείς τον εφίλευσεν ολίγα αυγά, μίαν μυζήθραν, και ο μπάρμπα-Διόμας επιβιβάσας τον πώλον, έλαβε τας κώπας, και έστρεψε την πρόραν προς τον λιμένα.

Απεμακρόνθη, έκαμε πανιά, και διανύσας υπέρ το έν μίλιον, απείχεν εξ ίσου σχεδόν του Τσουγκριά και της πολίχνης. Καίτοι Βορειοδυτικός ο άνεμος, Γραίος, υπεβοήθει εκ πλαγίου το ιστίον, διότι ο μπάρμπα-Διόμας έδιδε βορειοδυτικήν εις την λέμβον διεύθυνσιν.

Αλλ' ο πώλος, όστις έβοσκεν ησύχως το χόρτον του και δεν εφαινετο ν' ανησυχή πολύ περί του διάπλου, αίφνης εσήκωσε τον πόδα, έδωκεν άτακτον λάκτισμα εις την σανίδα . . . και το &μαδέρι& της ευθραύστου και υποσάθρου λέμβου διερράγη.

Το ύδωρ ήρχισε να εισρέη εις το κύτος.

Η λέμβος ήρχισε να βυθίζεται.

Ταχύς ως η αστραπή, ο μπάρμπα-Διόμας απέβαλε το βαρύτερον φόρεμα, τον αμπά του, τον οποίον είχε φορέσει μόνον εν όσω εκάθητο εις το πηδάλιον, &έγειρε& προς το μέρος της &σκοτάς& του πανιου αριστερά, εκρεμάσθη επί της πλευράς του σκάφους και κατώρθωσε να &μπατάρη& την λέμβον.

Μέγας έγεινεν ο θρήνος υπό την ανατραπείσαν τρόπιδα. Όρνιθες, ινδιάνοι, κόφινοι και ο αίτιος της συμφοράς, ο πώλος, όλα κατήλθον εις τον πυθμένα.

Ο μπάρμπα-Διόμας, όστις εκολύμβα ως έγγελος, είχε και στήριγμα την ανατραπείσαν «υπηρέτρα» την οποίαν ημπόδισε του να βυθισθή.

Περί τας δύο ώρας έμεινεν ούτως ο μπάρμπα-Διόμας επίστομα επί των πλευρών του σκάφους, κρατούμενος διά των χειρών από της τρόπιδος, μη τολμών να στηριχθή όλος επί των σανίδων, διότι η λέμβος θα εβυθίζετο.

Τέλος περί την αμφιλύκην, ενόσω υπήρχεν αρκετόν φως, όσον έρριπτεν η ανταύγεια των χιονοσκεπών πέριξ ορέων, εφάνη μακρόθεν έν ιστίον.

Ο μπάρμπα-Διόμας ήρχισε να φωνάζη με όσην δύναμιν τω έμεινεν ακόμη.

Ο άνεμος ήτο βοηθητικός διά το ερχόμενον πλοίον, όπερ έπλεεν εξ ανατολών προς δυσμάς.

Ήτο μέγα τρεχαντήριον φορτωμένον.

Αι φωναί του μπάρμπα-Διόμα δεν ηκούοντο, ο άνεμος τας ώθει μακράν προς τον λίβα.

Αλλά το τρεχαντήριον επλησίαζε και ο μικρός μαύρος όγκος της ανατραπείσης λέμβου διεκρίνετο ως φωλεά αλκυόνος επί των κυμάτων.

Καθόσον όμως επλησίαζεν, ηδύναντο ν' ακουσθώσιν και αι φωναί. Διότι το ανατραπέν σκαφίδιον, ωθούμενον υπό των κυμάτων, είχε μετατοπισθή πολλάς δεκάδας οργυιών προς τα νοτιοδυτικά, και ο γέρων ναυαγός συνέβαλε και αυτός εις τούτο διά των χειρών και των ποδών.

Τέλος το τρεχαντήριον προσήγγισε και απέλυσε την λέμβον. Ο μπάρμπα-Διόμας ήκουσε κώπας πλαταγούσας πλησίον του, αλλά μόνον ήκουσεν. Ευθύς κατόπιν ελιποθύμησεν.

Οι δύο κωπηλάται ανέσυραν τον μπάρμπα-Διόμαν παγωμένον και ημιθανή και τον ανεβίβασαν εις το τρεχαντήριον.

Αφού του ήλλαξαν τα ενδύματα, δι' εμπνοών και προστριψέων προσεπάθησαν να τον ανακαλέσωσιν εις την ζωήν.

Ο κυβερνήτης διέταξε να στρέψωσι πρόωραν προς τον λιμένα, όπως τον αποδώσωσι νεκρόν ή ζώντα εις τους οικείους του.

Τέλος ο πτωχός ναυαγός ήνοιξε τους οφθαλμούς.

Οι καλοί ναύται ηθέλησαν να τω προσφέρωσι πουντς και άλλα θερμά ποτά.

Αλλ' άμα ανοίξας τους οφθαλμούς ο μπάρμπα-Διόμας, διά του πρώτου βλέμματος είδε βαρέλια.

Το πλοίον ήτο φορτωμένον οίνους.

— Όχι πουντς, όχι, είπε διά πεπνιγμένης φωνής · κρασί δώστε μου!

Οι ναύται τω προσήνεγκον φιάλην πλήρη ηδυγεύστου μαύρου οίνου, και ο μπάρμπα-Διόμας την ερρόφησεν απνευστί.

Υπέφωσκεν ήδη η ημέρα των Χριστουγέννων, και η θεία εις μάτην προσεπάθει να παρηγορήση την σφαδάζουσαν υπό άλγους Ουρανιώ.

Αλλ' η σύζυγος του Νταραδήμου ελθούσα τότε ανήγγειλεν ότι ο μπάρμπα-Διόμας εναυάγησε μεν, αλλ' εσώθη, και ότι έφθασεν υγιής.

Ο Αργυράκης και άλλοι τινές αγρόται είχαν ίδει, φαίνεται, μακρόθεν την ανατροπήν της λέμβου, και εκείθεν διεδόθη ότι ο γέρων επνίγη. Αλλ' επειδή ενύκτωσε, δεν είδον και το σωστικόν και οينوφόρον τρεχαντήριον.

Ο μπάριμπα-Διόμας, ελθών μετ' ολίγον και ο ίδιος, ενηγκαλίσθη την κόρην του.

Ω, πενιχρά αλλ' υπερτάτη ευτυχία του πτωχού!

Το Ουρανώ έχυνεν ακόμη δάκρυα, αλλά δάκρυα χαράς. Ο πατήρ της δεν της είχε φέρει, ούτε αυγά, ούτε μυζήθραις, ούτε όρνιθες, αλλά της έφερε το σκληραγωγημένον και θαλασσόδαρτον άτομόν του και τας δύο στιβαράς και χελωνοδέρμους χείρας του, δι' ων ηδύνατο ακόμη επί τινα έτη να εργάζεται δι' εαυτόν και δι' αυτήν.

Η ΓΛΥΚΟΦΙΛΟΥΣΑ

Ἄς εισδῆ μία μόνη ακτὶς ἡλίου, ἄμα τὴν ανατολήν διὰ τοῦ θαμβοῦ φεγγίτου, εἰς τὸν πενιχρὸν θάλαμον, με τοὺς τέσσαρας τοίχους ἀσβεστωμένους λευκοὺς, με μίαν ψάθαν, καὶ ἐπ' αὐτῆς μικρὸν ἀμαυρὸν κλιμάκι, στρωμένα ἐπὶ τοῦ πατώματος με δύο προσκεφαλάδες ἀκουμβημένας σὺρριζα εἰς τοὺς τοίχους, ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῆς γωνίας τοῦ πυρὸς, ὅπου τέσσαρες ξηροὶ δαυλοὶ καὶ δύο μεγάλα ξύλα ὀρθὰ καίουσι καὶ βρέμουσιν ἐπὶ τῆς εστίας. Τοιοῦτος να εἶνε ὁ χειμερινὸς θάλαμος, ἔχων τὰ νῶτα ἐστραμμένα πρὸς βορρὰν καὶ πρὸς δυσμὰς, συνεχόμενος με ἄλλον βορεινὸν θαλαμίσκον, ὅστις να εἶνε συγχρόνως δῶμα καὶ ἠλιακωτὸν καὶ υπερῶον. Κατεσκευασμένος με πλίνθους, με ξυλοτοίχους, στεγασμένος με ξύλα καὶ με κεράμους, ἀφάτνωτος, ἀνώροφος, εὐήλιος, ἀθήρμαστος, εὐήνεμος, σχεδὸν υπαίθριος, με τὸ μόνον ὑψηλὸν καὶ πλατὺ παράθυρον, τὸ ἀπάδον εἰς ὅλον τὸν ρυθμὸν τοῦ κτιρίου, καὶ, χάριν πολυτελείας, με πηχυαίαν ὑάλον, διὰ ν' ἀπολαύῃ τις ὀρθίως, εἰς τὰ βασίλεια τοῦ Βορρά, τὴν μεγάλην θεάν καὶ τὴν μεγάλην πάλην. Τοιαύτη θα ἦτο, χωρὶς να παραβῶ τὴν δεκάτην ἐντολήν, ἡ μόνη φιλοκτημοσύνη μου καὶ ἡ μόνη μου πλεονεξία.

Ὁ οικίσκος να εἶνε κτισμένος ἐπὶ βράχου ὑψηλοῦ, ἐπὶ τοῦ μόνου ὑψηλοῦ βορεινοῦ βράχου τοῦ προσφιλοῦς εἰς τὰς ἀναμνήσεις μου. Ἐκεῖ ἀπλοῦται ἀτελείωτον τὸ πέλαγος ἀνά τὴν ἀχανὴ ἔκτασιν ἀπὸ ακτῆς ἕως ακτῆς καὶ ἀπὸ κόλπου ἕως κόλπου, καὶ χαμηλόνει ὁ οὐρανὸς εἰς τὴν μίαν ἄκρην τὴν ἀπωτέραν, διὰ να περιπτυχθῇ ἐγγύτερον τὴν εσχατιάν των θαλασσῶν, ὁ σάπφειρος φιλῶν τὸν σμάραγδον, τὸ βαθύχλωρον ἀντασπαζόμενον τὸ γλακόν. Φυσὰ ὁ Καικίας κατερχόμενος ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς Θράκης, καὶ ὁ Βορρὰς παγερὸς ἀποσπάται μυριοπτέρυγος ἀπὸ τὸν νεφελοσκεπὴ καὶ χιονοστέφανον Ἄθω, καὶ ὁ Ἀργέστης ριγηλὸς καταβαίνει ἀπὸ τὸν γεραρὸν Ὀλυμπον φρίσσει τὸ κύμα εἰς τὴν ἐπαφήν τῆς ψυχρᾶς πνοῆς, φρικιὰ ὁ πορφυροῦς πόντος ἀπὸ τὴν κραταιάν αὐραν, ρυτιδούται ἡ θάλασσα ἀπὸ τὴν ἀλλεπάλληλον ραγδαίαν ριπήν, ἀγριαίνει τὸ πέλαγος, ὠρῦεται μανιωδῶς ἡ καταγίς, ρήγνυται τὸ κύμα εἰς τοὺς σκληροὺς αἰχμηροὺς βράχους. Συννεφούται ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τὰς μαύρας κάπας των θυελλῶν τὰς πορευομένας ἐπάνω του, φαεινὸς στύλος προκύπτει ἐν ἀκαρεὶ ἐν μέσῳ ἀχανοῦς κυκεῶνος μελανῶν στροβίλων· ἰδοὺ ἡ ακτὶς θα διώξῃ τὸ ἔρεβος· ἡ γαλήνη θα ἐξώσῃ τὸν τυφῶνα. Ὁ φαεινὸς στύλος ἦτο σίφων τρομακτικὸς, σχεδὸν υπερφυῆς θέαμα, τὸ ὁποῖον ἐρρίζωσεν ἐν ριπῇ ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐκορυφώθη ἕως εἰς τὸν οὐρανόν.

Ὁ σίφων ἐξερράγη, ραγδαίως ὄμβρος ἔλουσε καταπληκτικῶς τὴν γῆν καὶ τοὺς βράχους καὶ τοὺς αἰγιαλοὺς, ὁ ἀνεμὸς συνεμαζεύθη εἰς τὰ ἀντρα καὶ τὰς ἀγκάλας, ἡ Σκοτεινὴ Σπηλιὰ ἠχεῖ παρατεταμένως, μυστηριωδῶς ἀπὸ τὴν κοπέισαν κολοβὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου, ἀπὸ

απειλήν νέας μανίας λυσοωδεστέρας της πρώτης, από της φοβεράς εν τη σιωπή συνωμοσίας των στοιχείων. Το Κακόρεμμα αντηχεί διακεκομμένως από την δάνειον ιαχήν της λαιλαπος, από την καταρρακτώδη κάθοδον του χειμάρρου. Η Νηρηίς ανήλθεν από το υποβρύχιον άντρον της, ανέβη εις το απάτητον ύψος του αιχμηρού προβλήτος, και άτρωτος αυτή από τον όμβρον και τον άνεμον, θεωρεί μειδιώσα την πάλην των στοιχείων. Ο Τρίτων κολυμβών κάτω εις την ρίζαν του βράχου, ανίσχει την κεφαλήν έξω του κύματος, και προβλέπει ερωτικώς την υψιβάτιδα και ασύλληπτον δι' αυτόν άσπλαγχνον νύμφην. Ο ταύρος του Θεοδόση ο μονόκερος, ο φιλέρημος και μελαγχολικός, καταβάς προ μικρού διά να κάμη τον συνήθη περιπατόν του κάτω εις το βαθύ ρεύμα, το κατερχόμενον δι' ελιγμών και βράχων και καταρρακτών εις τον μικρόν Γιαλόν, εξέβαλεν ένα θρηνώδη μυκηθμόν, είτα έμεινεν εξηπλωμένος, απαθής, ακίνητος, δεχόμενος επί των νώτων όλον τον κρύον λουτήρα της καταιγίδος. Εάν έβλεπέ τι, έβλεπε τας ασπρομαύρους καλिकाτζούνας, μεγαλοθαλάσσια όρνεα, τα οποία επί των ανεχόντων μέσω του κύματος σκοπέλων, εις απόστασιν οργυιών τινων από της ξηράς, πολλοί εξέλαβον μακρόθεν ως γυναίκας ανασφιγγόμενας και ασπρομαυροβολουσας, αίτινες ησχολούντο να βγάλουν πεταλίδας, κύπτουσαι επί των βράχων. Αλλ' ήτο αδιάφορος και προς το θέαμα τούτο, ως και προς όλα τα λουιά.

Δύο γίδες του Στάθη του Μπόζα είχαν λείψει την πρωίαν εκείνην από τον μικρόν αιπόλον. Είχαν εκπέσει αποπλανηθείσαι, και είχαν βραχωθή κάτω εις την στενήν πετρώδη κόγχην την σχηματιζομένην κατέμπροσθεν και υποκάτω από το ιερόν βήμα της Παναγίας της Γλυκοφιλούσης. Η κόγχη εκείνη ήτο και δεν ήτο εσοχή, ήτο και δεν ήτο σπήλαιον. Σπήλαιον αστεγές και εσοχή σιγανή. Ηωρείτο επάνω της αβύσσου, έχασκεν άνωθεν του πόντου. Κάτω βράχος χιλίων εκατογχείρων αγκάλιασμα, κρημνός μόνον εις νυκτερίδας και εις γλαύκας βατός. Εις την ρίζαν του βράχου το κύμα, πολλών οργυιών βόλισμα, φωκών κολύμβημα και καρχαριών. Δεν ήτο δυνατόν να βάλη τις εις τον νουν του, ότι ηδύνατο άνθρωπος να καταβή εις την φοβεράν εκείνην αιώραν, διά ν' ανασύρη τας αποπλανηθείσας. Αι δυο βραχωμένοι αίγες συνειθισμένοι ν' αναρριχώνται εις όλους τους κρημνούς, ν' αναπηδώσιν επάνω εις όλα τα χαλάσματα, εις όλους τους ρέποντας και καταρρέοντας τοίχους, δεν είχαν εννοήσει ότι έπεσαν εις παγίδα, την οποίαν ο δαίμων της αβύσσου είχε στήσει δι' αυτάς. Ησθάνοντο και αυταί, ως άλογα κτήνη όπου ήσαν, ότι δεν ήτο δυνατόν να γλυτώσουν από εκεί όπου ήσαν βραχωμένοι.

Αφού έφαγαν εις μίαν ώραν όλην την κάππαριν και όλα τα κρίταμα και τας αρμυρήθρας, όσαι ήσαν φυτρωμένοι εκεί, έβλεπαν καλώς ότι, διά να ξαναβοσκήσουν, έπρεπε να περιμείνουν εβδομάδας ή μήνας τινας, εωσού ξαναφυτρώσουν πάλιν άλλη κάππαρις και άλλα κρίταμα.

Τούτο το έπαθαν διά να έχουν την κακήν συνήθειαν να μη ζητούν ποτέ την άδειαν του αιπόλου, εις όλας τας κινήσεις των και τα σκιρτήματά των. Και διά να μάθουν άλλην φοράν, αν επιθυμούσαν ν' αρμυρίσουν, να ευρίσκουν άλλον δρόμον διά να καταβαίνουν κάτω εις την άμμον του αιγιαλού. Αλλά τώρα ήτο πολύ αμφίβολον αν θα εγλύτωναν, διά να βάλουν γνώσιν δι' άλλοτε.

Επάνω εις τον βράχον ήτο κτισμένον το παρεκκλήσιον μαστιζόμενον από θυέλλας και λαίλαπας, λικνιζόμενον από το αειτάραχον και πολύροιβδον κύμα, ναναριζόμενον από τα άσματα τα οποία ο άνεμος έψαλλε δι' αυτό εις τους σκληρούς βράχους και εις τα ηχώδη άντρα. Οι τέσσαρες τοίχοι ίσαντο ακόμη αρραγείς, πετροθεμελιωμένοι, σώζοντες μικρόν επίχρισμα από παλαιού καιρού περί την μεσημβρινοδυτικήν γωνίαν, χορταριασμένοι και μαυροπράσινοι περί την βορειανατολικήν. Η στέγη, φέρουσα ακόμη ολίγας κεράμους και πλάκας, εστηρίζετο επί δοκού με πολλές ακτίνας, εκ σκληράς καστανέας. Ολόγυρα εις τους τοίχους, υψηλά άνω των υπερθύρων και υπό τα γείσα της στέγης, ωραία μικρά πινάκια παλαιών χρόνων ήσαν εγκολλημένα, σχηματίζοντα μέγαν σταυρόν επί της χιβάδος του Ιερού βήματος προς ανατολάς, μετά υποποδίου εις σχήμα ανεστραμμένου Γ εκ πέντε άλλων πινακίων, και άλλους δύο σταυρούς δεξιόθεν και αριστερόθεν, ύπερθεν των δύο παραθύρων του χορού, και τέταρτον σταυρόν άνωθεν της φλιάς της εισόδου, δυσμόθεν. Και τα ωραία παλαιά πιατάκια, ήσαν όλα χρωματιστά, γαλάζια και υποπράσινα και κιτρινωπά και λευκά, με κλαδάκια και με ανθρωπάκια και με πουλιά, φιλοκάλως και κομψώς διατεθειμένα, στίλβοντα εις τον ήλιον, χάρμα των οφθαλμών, κειμήλια, υψηλά κείμενα, στερεά βαλμένα εις τας κόγχας των, αφελή αναθήματα, λείψανα παλαιών χρόνων, περισώσματα αρπαγών και δηώσεων παντοίων, ολιγώτερον φευ! ασφαλή από της νεωτέρας αρχαιολογικής και αρχαιοκαπηλικής μανίας. Και ο απλούς ούτος στολισμός παρείχε μεγάλην χάριν, μεμιγμένην με άρρητον τρυφερόν θέλγητρον, εις το μικρόν βραχοφυτευμένον παρεκκλήσιον, εμπνέων εις τον επισκέπτην μεγάλην επιθυμίαν να δρασκελίση το κατώφλιον, να εισέλθη εις τον πενιχρόν ναϊσκον, ν' ανάψη κηρίον, να κάμη τον σταυρόν του και ν' ασπασθή ευλαβώς την εικόνα της Παναγίας της Γλυκοφιλούσης, της ζωγραφισμένης παρειάν με παρειάν με το πρόσωπον του υπερθέου υπερηγαπημένου Βρέφους της.

Και πάλι κίνησα ναρθώ, Χριστέ μου, στην αυλή σου, να σκύψω στα κατώφλια σου τα τρισγαπημένα, οπού με πόθο αχόρταγο το λαχταρεί η ψυχή μου.

Και δεν θα ήτο άλλως πολυάσχολος από την βιωτικήν τύρβην (αλλά διά να είνε τοιούτος εις την έρημον εκείνην ακτήν, έπρεπε να είνε το πολύ ζωέμπορος ταξειδεύων διά ν' αγοράση ερίφια), να σταθή ν' ακούση τας Μεγάλας Ώρας και τον Εσπερινόν της Παραμονής των

Χριστουγέννων, ψαλλόμενα από τον μπάρμπα-Αναγνώστην τον Παρθένην, τον μόνον βοηθόν του παππα-Μπεφάνη, εις όλας τας λειτουργίας, όσας ετέλει εκείνος τας ημέρας ταύτας εξ ευχής και ταξίματος, κατά προτίμησιν, εις το μικρόν παρεκκλήσιον.

Η σάρκα μου αναγάλλιασε σιμά σου κ' η καρδιά μου.

Το χελιδόνι ήρε φωλιά και το τρυγόνι σκέπη, να βάλουν τα πουλάκια τους τα δόλια να πλαγιάσουν, τον ιερό σου το βωμό, αθάνατε Χριστέ μου.

Και ο ευσεβής προσκονητής θα εύρισκε μεγάλην γλύκαν και παρηγορίαν, από της πίκραις του κόσμου, εις το να θεωρή μόνον την πενιχράν κανδήλαν καίουσαν εμπρός εις την ωραίαν εικόνα την ζωγραφημένην από τον μακαρίτην Αθανάσιον τον Κεφαλάν, Ηπειρώτην, άνδρα αγωνιστήν, ευπαίδευτον, πολύγλωσσον, ωρολογοποιόν και ζωγράφον, όστις όμως όλην την ζωήν του υπήρξε δημοδιδάσκαλος τρίτης τάξεως, και απέθανεν υπερενενηκοντούτης με την τριακοντάδραχμον σύνταξίν του.

Η ωραία μικρά εικόν, με το ωχρόν πρόσωπον της Παναγίας, ενούμενον κατά παρεϊάν με το λευκόν και ένθεον πρόσωπον του λατρευτού Βρέφους της, είχεν άφατον γλυκύτητα, και ήτο καλλίστη έκφρασις της μητρικής στοργής, της γεννωμένης ως εκ της πικράς ρίζης γλυκέος καρπού ευθύς με τας ωδίνας του τοκετού, και συναυξανομένης με της ανατροφής τους κόπους και τας μερίμνας. Και φιλακόλουθος πιστός δεν θα υστέρει της αμοιβής διά την ευσεβή προσήλωσιν.

Κάλλιο μια μέρα στη δική σ' αυλή, παρά χιλιάδες, στον ίσκιο ας είμαι του ναού σαν παραπεταμένος καλλίτερα, παρά να ζω 'ς αμαρτωλών λημέρια (1).

Δεξιά επί του τέμπλου ήτο η εικόν του Χριστού και η εικόν του Προδρόμου. Αριστερά η Παναγία η Γλυκοφιλούσα, η προστάτις των μητέρων και ο Άγιος Στυλιανός ο φίλος και φρουρός των νηπίων.

Επί του δεξιού και του αριστερού τοίχου υπήρχον ακόμη ολίγοι Άγιοι, ζωγραφημένοι από παλαιού καιρού. Άλλων ήσαν φθαρμένα τα πρόσωπα και τα στέρνα, άλλων ασβεστωμένα τα σκέλη και οι πόδες από ατελείς αποπειράς επιχρίσεως ή στολισμού υπό αμαθών ευλαβών γυναικών. Ήσαν ο Άγιος Ελευθέριος, ο ελευθερωτής των εγκύων, και η Αγία Μαρίνα, η προστάτις των Ωδινουσών. Είτα ήσαν ο Άγιος Γεώργιος και ο Άγιος Δημήτριος, με τα χαντζάρια των, με τας ασπίδας, τους θώρακάς των και την άλλην πανοπλίαν των. Και η Αγία Βαρβάρα και η Αγία Κυριακή με τους σταυρούς και με τους κλάδους των φοινίκων εις τας χείρας. Ήσαν και οι όσιοι, με τα κουκούλια, με τας λευκάς γενειάδας των, με τα κομβοσχοίνια των και τους ερυθρούς σταυρούς των, ο όσιος Αντώνιος και Ευθύμιος και Σάββας. Ήτο εκεί και ο όσιος Ποιμήν ο ασκητής, με το λόγιόν του «ο Ποιμήν τέκνα ουκ εγέννησε», και με την απάντησίν του εις τον Ανθύπατον, προκειμένου

περί ζωής ή θανάτου του αθώου ανειπιού του: «Ει μεν εύρης ένοχον, κόλασον αυτόν· ει δε αθών, ως θέλεις πράξον».

Ήτο και αυτός εκεί, προστάτης ουδέν ήττον και φρουρός των ακάκων κουπτών παιδιών. Ήτο και ο όσιος Μωυσής ο Αιθίοψ, «ανθρωπος την όψιν και θεός την καρδιαν». Μωυσής δεύτερος, είχε χαράξει το σημείον του Σταυρού, όταν διεκολύμβησε δις και χιαστί τον Νείλον, κρατών επί των οδόντων την μάχαιραν, με σκοπόν να φονεύση τον εχθρόν του· και μη επιτυχών αυτόν, επανέπλευσε κρατών δύο κριούς ζωντανούς, διά των ρωμαλέων βραχιόνων του, υπεράνω του ρεύματος. Και ο λήσταρχος έγγεινεν άγιος, και υπήγε να εύρη τον άλλον παλαιόν ομότεχόν του, εκείνον, τον οποίον, ως λέγει η παράδοσις, είχε θηλάσει ποτέ εις την έρημον, κατά την εις Αίγυπτον φυγήν, εν καιρώ της βρεφοκτονίας η Παναγία.

Δεξιά δε τω εισερχομένω, και ευθύς μετά την θύραν ίστατο, παρά την γωνίαν του μεσημβρινού τοίχου, η Αγία Αναστασία η Φαρμακολύτρια, κρατούσα με την αριστεράν χείρα το μικρόν της ληκύθιον, το περιέχον τα λυτήρια όλων των μαγγανειών και των επωδών και των φίλτρων, ως να προσέφευρεν αυτό εις τας ευσεβείς προσκυνητριάς, και να έλεγεν : «Ελάτε· εγώ είμαι που χαλνώ τα μάγια».

Το παρεκκλήσιον εώρταζε τη 26 Δεκεμβρίου την Σύναξιν της Υπεραγίας Θεοτόκου, ήτοι τα Επιλόγια.

Λεχούς αμόμου, ανδρός μη γνωούσης λέχος

Κάτωθεν της εικόνας, επί λευκής μεταξούφους ποδιάς, εφαινοντο ανηρητημένα παιδάκια, και μόνον παιδάκια ασημένια, εξαιρέσει ενός μόνον αργυρού τεμαχίου το οποίον έφευρεν άλλο σχήμα ζώου, ομοίου σχεδόν με άρνα κερασφόρον ή με έριφον. Επί τινος αφράκτου ερμαρίου, εις τον αριστερόν τοίχον, έβλεπέ τις διάφορα αντικείμενα, οίον στεφάνους ανδρογύνων (νεκρών ίσως ανδρογύνων) τυλιγμένους εντός λευκής σκέπης, τεμάχια βαπτιστικών και κουκουλιών, από το βάπτισμα βρεφών, ως και γυμνά κόκκαλα ακόμη και τρυφερά λευκά κρανία μικρών παιδιών.

Τα παιδάκια τα ανηρητημένα επί της λευκής ποδιάς ήσαν ομοιώματα μικρών παιδιών, ταχθέντα από τας μητέρας, όταν τα μικρά των ήσαν άρρωστα, εις την Παναγίαν την Γλυκοφιλούσαν, την μητέρα του θείου βρέφους, και προσφερθέντα εις τον ναόν της μετά την ίασιν των αρρώστων. Το ομοίωμα του μικρού ζώου ήτο και αυτό βεβαίως από τάξιμον. Και οι στέφανοι των ανδρογύνων ήσαν αφελή αποθέματα και μνημόσυνα ατυχών συνοικεσιών, γενόμενα υπό της μητρός, ήτις επέζησεν έρημη και άχαρη, εις ανάμνησιν θυγατρός, ήτις απέθανεν ίσως λεχώ, ευθύς μετά τον πρώτον τοκετόν, αφιερώματα και ταύτα εις την προστάτιδα των λεχών, την Παναγίαν την Γλυκοφιλούσαν. Και τα τεμάχια των βαπτιστικών και κουκουλιών ήσαν και ταύτα ενθύμια παιδιών, αποθανόντων ευθύς μετά το βάπτισμα, και τα λευκά κόκκαλα

και τα κρανία τα τρυφερά ήσαν άσπιλα λείψανα παιδιών, τα οποία είχε ευδοκήσει να καλέση ενωρίς εις τον Παράδεισον πλησίον του υιού της, του ειπόντος «Άφετε τα παιδιά έρχεσθαι προς με, και μη κωλύετε αυτά», η Παναγία η Γλυκοφιλούσα.

Τα στέφανα του γάμου και τα βαπτιστικά κουκούλια του μικρού παιδιού, τα είχε φέρει εις τον ναΐσκον η θειά-Αρετώ, η Χρονιάρα, η αφιλοκερδής νεωκόρος και πρόθυμος διακοσμήτρια όλων των εξωκκλησιών. Έρχετο τακτικά δύο φορές την εβδομάδα από το καλυβάκι της, το οποίον απείχεν ημισείας ώρας δρόμον από την έρημον ακτήν, ήρχετο διά να επισκεφθή την Παναγίαν την Γλυκοφιλούσαν, και τους Αγίους Αποστόλους, και τον Άγιον Νικόλαον, και όλα τα παρεκκλήσια τα κτισμένα επάνω εις τους αγρίους μονήρεις βράχους, διά ν' ανάψη τα κανδήλια και να προσευχηθή εις τους Αγίους. Εκατοικούσε μετά τον θάνατον του ανδρός της, του συχωρεμένου, εις τον εξοχικόν οικίσκον, σιμά εις το Πυργί, επάνω από την Αγίαν Ελένην, ανάμεσα εις το Κακόρεμμα και εις το Μεγάλο Ορμάνι. Είχε την μικράν περιοχήν της, με τον ελαιώνα, την άμπελον, τους μικρούς κήπους, και τον αγρόν, και απ' εκεί οικονομούσε το καθημερινόν της, κ' εξούσεν αυτή και τα εγγόνια της, οι υιοί του μεγάλου υιού της, ο πρώτος εικοσαετής, ο δεύτερος δεκαεπταετής, καλλιεργούντες την γην.

Οι γονείς των είχαν αποθάνει νέοι προ δεκαπενταετίας και πλέον. Η μάμμη των, αυτή τους ανέθρεψεν, αυτή τους είχε αναστήσει, αυτήν εγνώριζαν μητέρα. Η θειά-Αρετώ ήτο καλή Χριστιανή, και δεν είχε κάμει κακόν εις καμίαν γειτόνισσαν, και όμως υπέφερε πολλές δυστυχίας εις την ζωήν της. Ο χάρος την είχε κατατρέξει, και αν δεν είχε και τα δύο εγγόνια της, θα ήτον έρημη εις τον κόσμον. Και όμως εις όλα έλεγε: Δόξα σοι ο Θεός. Είχε και μίαν κόρην, την Αλεξανδρώ, την οποίαν είχε υπανδρεύσει προ τριών ετών, νέαν είκοσιν ετών με τον Κωνσταντή τον Ντάναν. Και εις αυτήν είχε δώσει καλά μαθήματα, και την έκαμε να είνε από πολλές συνομηλικούς της φρονιμωτέρα. Της έδιδε συμβουλάς, εκ των οποίων θα ηδύνατο να ωφεληθή, εάν επέζη εκείνη. «Ζήσης, χρονίσης, θυγατέρα, της έλεγε, ποτέ σου να μη ζηλέψης το ξένο στολίδι, να μην πης κακό για την γειτόνισσα, να μην κυττάζης τι κάνει η πλαγινή σου, να μη βάλης μαναφούκια, να μη ξευχηθής, να μη βλαστημήσης».

Και άλλα ακόμη της έλεγε. Πλην εκείνη, η πτωχή, δεν είχε τύχην να ζήση, διά να βάλη εις πράξιν όλας τας καλās ταύτας συμβουλάς. Προχθές ακόμη το παρθενικόν άνθος είχε ανοίξει ερυθρόν. Χθες έγεινε νόμφη· την άλλην ημέραν μήτηρ, λεχώ, νεκρά. Και όμως η θειά-Αρετώ δεν ήτο στρίγλα· και όμως, αφού επί δέκα έτη της έδιδεν ευχάς και συμβουλάς, αρχίζουσα πάντοτε από την φράσιν αυτήν: «Ζήσης, χρονίσης, θυγατέρα», την ημέραν καθ' ην έγεινε νόμφη εκείνη, οργισθείσα η μήτηρ από περισσάς ίσως απαιτήσεις του γαμβρού, ως

προς την προίκα, από διαφορουμένην ίσως και παθητικήν στάσιν της κόρης, τις οίδεν, από τι τέλος, της είπεν, εις τον θυμόν της επάνω «να μη χρονίση!» Και πράγματι δεν εχρόνισε.

Και όμως η γραιία δεν ήτο κακής ψυχής· όμως είχε καταρασθή την κόρην της «να μην την εύρη ο χρόνος!» Και δεν την ηύρεν ο χρόνος. Και αφού απέθανεν εκείνη δέκα ημερών λεχώ, και απέθανε και το παιδίον δωδεκαήμερον, αφού εβαπτίσθη, η θειά-Αρετώ, την οποίαν τινές των καλών γειτονισσών είχαν επονομάσει «η Χρονίστρα», και άλλαι πάλιν την έλεγαν απαισιώς η «Αχρόνιαστη», και πάλιν άλλαι την ωνόμαζαν ευφήμως «η Χρονιαρά», έλαβε τα στέφανα του γάμου, έκοψε και μέρος από τους «φωτεινούς χιτώνας» και τα «κουκούλια αγαλλιάσεως» του μικρού, και τα έφερεν αφιέρωμα εις τον ναΐσκον της Παναγίας. Έλαβε και την μεταξωτήν νυμφικήν στολήν της άμοιρης, και την προσέφερεν όλην εις τον παππα-Μπεφάνην, τον συνήθη ιερουργόν του παρεκκλησίου. Και το μεν κόκκινον εκ μεταξωτής σκέπης υποκάμισον με την τραχηλιάν και τα μανίκια κεντητά εκ χρυσοῦ, το έκαμε στιχάριον, διά να το φορή ο ιερεύς ποδήρες, όταν προσφέρη τας λογικάς θυσίας. Το δε ποδογύρι του φουστανιού, ολόχρυσον, τρεις σπιθαμάς παρά δύο δάκτυλα πλατύ, με αδράς εκ χρυσοῦ κλάρας και με άνθη, το έκαμεν επιτραχήλιον, διά να το φορή ο λειτουργός τας καλās ημέρας. Την δε χρυσήν ζώνην με τα αργυρά торνευτά και αμυγδαλωτά τσαπράκια, την έκαμε περιζώνιον, διά να το ζώνεται ο ιεροφάντης περί την οσφύν του. Και τα χρυσοῦφαντα προμάνικα του βαβουκλιού, τα αναδιπλωμένα περί τας ωλένας των νυμφών, τα έκαμεν επιμάνικα, διά να συστέλλη ο θύτης τους καρπούς των χειρών του, όταν εν φόβω έμελλε να προσφέρη τα άγια. Και το ωραίον πολύπτυχον φόρεμα, το χαρένιο με το γλυκό βυσσινί χρώμα, και το οποίον έκαμνε νερά-νερά εις το βλέμμα, το έκαμε φαιλόνιον διά να σκέπη ο ιερεύς τα νώτα και το στέρνον του, όταν ίσταται ενώπιον του θυσιαστηρίου. Και όλην αυτήν την αλλαξιάν των ιερών αμφίων, την είχε προσφέρει εις τον παππα-Μπεφάνην, τον συχνόν λειτουργόν και σχεδόν εφημέριον του μικρού βορεινού παρεκκλησίου. Και δύο φορές την εβδομάδα έπαιρνε το ραβδάκι της εις την δεξιάν χείρα και το καλαθάκι της εις τον αγκώνα του αριστερού βραχίονος, και οδηγούσα και μίαν αμνάδα και μίαν αίγα, τας οποίας έβοσκεν η ίδια, κατήρχετο από το Μεγάλο Ορμάνι, και έφθανεν εις την κρημνώδη θαλασσόπληκτον ακτήν, κ' επήγαινε ν' ανάψη τα κανδήλια της Παναγίας της Γλυκοφιλούσης.

Είχε σιγήσει ο φοβερός τυφών, και είχε κοπάσει η λαιλαψ, και η θάλασσα έβραζεν ακόμη, με υπόκωφον βοήν, δεχομένη τα χωματόχροα και θολά ρεύματα των χειμάρρων, και ο άσπιλος πόντος είχε μινθί από της γης τας ύλας. Ο ήλιος είχε φανή εις μίαν γωνίαν του ουρανού, τα σύννεφα είχαν συμμαζευθή εις μίαν άλλην γωνίαν. Ο ταύρος του Θεοδόση, ο φιλήρημος, με το έν κέρατον (είχε χάσει το άλλο προ ετών,

όταν ήτο νέος ακόμη εις μάχην με άλλον ταύρον), εξηκολούθει να βλέπη τας καλικάτζούνας, αίτινες είχαν κατέλθει προ ολίγου, τις οίδε από ποίαν ανήλιον σπηλιάν, από τα ύψη των φοβερών αλιπλήκτων βράχων, και έκαμναν ως να εβουτούσαν τα ράμφη επιπολής του κύματος, και ετίναζαν τα περὰ διά να στεγνώσουν, και πάλιν έκαμναν ως διά να βουτήξουν. Τέλος εβούτηξαν όλαι εν σώματι, και ανελθούσαι εις το κύμα, ήρχισαν να πλέωσι κανονικώς, ως μικρός στολίσκος τελείως οργανισμένος, ηγουμένης μιας, είτα δευτέρων ερχομένων δύο, και ακολουθουσών των λοιπών δέκα ή δώδεκα, δύο μόνον ουραγών επομένων. Ο ταύρος αφήκε μακρόν μυκηθμόν, εσηκώθη και αυτός, ετίναξε τα μέλη, και στραφείς ήρχισε να ανέρχεται το ρεύμα, επιστρέφων εις την στάνην του Θεοδόση, ως έκαμνε καθημερινώς, όταν δεν είχαν εργασίαν.

Αι αίγες του Στάθη του Μπόζα, αίτινες είχαν καταυλισθή ενόσω διήρκει η καταιγίς, υποκάτω εις το μέγα Κιόσκι, το σωζόμενον ακόμη του παλαιού ερήμου χωρίου, όπου το πάλαι συνήρχοντο όλαι οι προεστοί και εβουλεύοντο περί των κοινών, εξήλθον και αυτά διά να βοσκήσωσιν, άμα η καταιγίς έπαυσε. Και δύο εξ αυτών είχαν ξεκαμπίσει, και είχαν απομακρυνθή, και κατέβησαν από ένα υψηλόν κυρτόν βράχον, και έφθασαν εις την μικράν κόγχην, κάτωθεν του ιερού βήματος της Παναγίας της Γλυκοφιλούσης, οπόθεν αρχίζει ο φοβερός κάθετος κρημνός εις την θάλασσαν, διακοσίων οργυιών ύψος, κ' εκεί, αφού εβόσκησαν όλα τα κρίταμα όσα ήύραν, εβραχώθησαν κ' έμειναν, μη δυνάμεναι πλέον ν' αναβώσιν. Εβραχώθησαν, καθώς βραχώνεται η μεγάλη χονδρή απετονιά με το μέγα άγκιστρον και με το γενναίον δόλωμα εις το θαλάμι, κάτω εις τον πυθμένα εις τα ανεξερευνήτα βάθη, ανάμεσα εις βράχους ριζωμένους και εις φύκη και όστρακα. Και το μεν δόλωμα το έφαγεν ο πελώριος ορφός ή η σμίρνα η παρδαλή και μαυρειδερή, η αντιπαθής και άπιαστη, το άγκιστρον εβραχώθη κάτω εις το θαλάμι, και δεν εβγαίνει πλέον, η δε απετονιά τραβάται και τεντώνεται και κόπτεται, και ο ψαράς μένει με δύο πήχεις σπάγγον εις την χείρα.

Ομοίως και ο Στάθης ο Μπόζας ο βοσκός έμεινε με το μικρόν κοπάδι του κολοβόν και ακρωτηριασμένον, άμα έχασε τας δύο αίγας, τας οποίας έβλεπεν ιστάμενος επάνω εις την κορυφήν του βράχου, κρατών την υψηλήν μαγκούραν του, και ο ίσκιος του έπιπτε μακρός εμπρός του, και η κεφαλή του εφαινετο πέραν εις μεγάλην εξοχήν του βράχου, μόλις διακρινόμενη και χανομένη, καθόσον ο ήλιος εχαμήλωνεν ολονέν εις την δύσιν. Τας έβλεπε φυλακωμένας, εις την φοβεράν πτοχήν του κρημνού, παρά τρίχα εις αυτό το χείλος της αβύσσου, και τας εκάλει εις μάτην, διά των καταληπτών εις εκείνας συνθηματικών μονοσυλλάβων ·

— Αι, αι! όι! Ψαρή! ω, χω, Στέρφα!

Εις μάτην. Η Ψαρή και η Στέρφα είχαν καθήσει αδρανείς, ανάλγητοι, αναίσθητοι, και ουδ' απήντων διά βελασμού εις τας προσκλήσεις του βοσκού.

Και ο Στάθης έκυπτε και έκυπτε προς την άβυσσον, αφειδών της ίδιας ψυχής του, περιφρονών τον ίλιγγον, προκαλών την σκοτοδίνην, διά να τας ίδη καλλίτερον. Και τα δύο ζωντανά πράγματα ίσαντο και εκάθηντο και έκαμπτον τα γόνατα επί της στενής προβολής του βράχου, και μόνον η μία, η Ψαρή, απήντησε τέλος διά παραπονετικού βελάσματος εις τας προσκλήσεις του κυρίου της. Η άλλη, η Στέρφα, ούτε φωνήν εξέβαλλεν, ούτε κίνημα έκαμεν, ούτε εσκέπετό τι περί όλης της θέσεως των πραγμάτων.

— Δεν με μέλει για την Στέρφα, ειπε τέλος στενάζων ο βοσκός. Την Ψαρή ας μπορούσα να γλυτώσω! . . .

Ο μπάρμπι'-Αναγνώστης ο Παρθένης, όστις ειχε φθάσει αρτίως κ' εκάθητο επί της πεζούλας, έξωθεν του ναϊσκου της Παναγίας, περιμένων να έλθη ο παιπα-Μπεφάνης, διά να διαβάσουν τον εσπερινόν — ήτο δε τότε η ημέρα του αγίου Στεφάνου, τρίτη από των Χριστουγέννων — επρότεινε γνώμην ότι έπρεπε να πάρουν λεπτόν αλλά γερόν σχοινί, να κάμουν θηλειάν, τεχνικά, εις την άκρην και να το ρίψουν κάτω, διά να τραβήξουν τας δύο αίγας. Η θειά-Αρετώ η Χρονιαρά ειπε να κατεβάσουν διά σχοινίου μεγάλην υπερμεγέθη κοφίναν, και να σείουν το σχοινίον τοιούτω τρόπω, ώστε να είνε ελπίς να έμβη τέλος η μία γίδα πρώτον, είτα η άλλη, μέσα εις την κοφίναν, και ούτω να τας ανασύρουν την μίαν μετά την άλλην. Η θειά-Αρετώ διηγείτο ότι παρόμοιόν τι ειχε συμβή εις τον παππούν της προ εξήντα χρόνων, και ότι το μέσον τούτο επέτυχε τότε. Ο Κωνσταντής ο Περηφανάκας, συνάδελφος του Στάθη βοσκός, εξέφερε γνώμην ότι έπρεπε να πάρουν μέγα χονδρόν άγκιστρον, ωσάν αρπάγην, να το δέσουν εις την άκραν του σχοινίου, και εις το άγκιστρον επάνω να περάσουν κλαδιά και χόρτα και βλαστάρια, και διά του δολώματος τούτου να εφελκύσουν τας δυο αίγας, ώστε, ενώ αυτάι θα εμασούσαν την ορεκτικήν τρυφεράν βοσκήν, το οξύ ακονημένον άγκιστρον θα ήτο πιθανόν να χωθή μέσα εις το κατωσάγωνον της μιας και της άλλης γίδας, και τότε, αιματωμένας μεν, αλλά σωσμένος, θα τας ετραβούσαν επάνω.

— Δεν είνε προκοπή, ειπεν αποφασιστικώς ο Στάθης ο Μπάζας · έλα να με καλουμάρετε κάτω, να ιδώ τι θα κάμω. . . .

Η θειά-Αρετώ ήρχισε να κάμνη πολλούς σταυρούς, εξισταμένη διά τον τολμηρόν λόγον του βοσκού.

— Πού να σε κατεβάσουν, γυιέ μ' Στάθη μ', έλεγε · πώς να σε κατεβάσουν! Πού θα πας; πού θα πατήσης;

Ο μπάρμπ'-Αναγνώστης ο Παρθένης ετανύσθη ακουμβών εις τον τοίχον της εκκλησίτσας, εις το προσήλιον, και αφήκε παρατεταμένον θορυβώδες χάσμημα, ηνωμένον μετά στεναγμού.

Ο Κωνσταντής ο Περηφανάκας ήρχισεν ευγλώττως ν' αποτρέπη τον Στάθην τον Μπόζαν.

— Δε βολεί, να σ' πω, Στάθ', απ' λείι ου λόους, τάχα, να πούμε. Γλέπ'ς κει δα κάτ' είν' η γίδης στριμουμέναις κ' η δυο, τουλόου σ' πού θα πατήσης να τσ' δέσης να τσ' ανεβάσης απάν';

Την στιγμήν εκείνην έφθασε και ο παππα-Μπεφάνης, με την λευκήν του γενειάδα, με το κοντόν τρίχινον ράσον του, και με το μαύρο σάλι του περί τον λαιμόν. Έμαθε το συμβάν, ήκουσε το σχέδιον του Στάθης, κ' έσεισε την κεφαλήν.

— Αποκοτιά, είπε, μεγάλ' αποκοτιά.

— Αποκοτιά, μαθές, επανέλαβε και η θειά το Αρετώ.

Συγχρόνως δε κατέβη εις τον νουν της μία ιδέα.

— Αμμή σαν το αποφασίσης, γυιέ μ', κάνε το σταυρό σ', και τάξε τίποτε στην Παναγιά, να σε φυλάξη.

— Έταξα εγώ μέσα μου, είπεν ο Στάθης· έταξα να της την πάγω ασημένα τη μια τη γίδα, σαν την γλυτώσω, την Ψαρή.

Την Ψαρή ας γλύτωνα!

Ο ιερέυς έκαμε διαφορούμενον νεύμα.

— Δεν είνε πρόπον, είπε, να παρακινούμεν τους άλλους να τάζουν. . . Το τάξιμον είνε προαιρετικόν. . . . «Όση πέφυκεν η προαίρεσις», που λέει και το τροπάρι . . . Μα ας είνε . . . αν ήθελε να κάμη καμμιά λειτουργία . . .

Την τελευταίαν φράσιν την είπε παραπονετικώς μέσα του. Είτα επανέλαβε·

— Και το καλλίτερο που έχει να τάξη κι' αυτός κι' όλοι τους είνε να μην αφίνουν τα γίδια τους να 'μβαίνουν μέσα εις τα ξωκκλήσια και τα γεμίζουν βιρβιλιαίς. . . . Να είνε προσεκτικώτεροι και να έχουν περισσότερον σέβας . . . Να μην πατούν τα ξένα κτήματα με τα κοπάδια τους και τρώγουν της ελθαίς και τα θηλιάσματα των Χριστιανών. Αυτά πρέπει να τάξη.

— Τάζω, είπεν ο Στάθης.

— Καλά, νάχης την ευχή . . . Τώρα, αν σε καλουμάρουν, έχει θάρρος.

— Η ευχή σ', παπά μ'.

Εφαινετο αποφασισμένον ότι ο Στάθης θα κατεβιβάζετο διά σχοινίου εις τον βράχον, διά να ζητήση τας δύο χαμένες αίγας του. Μόνον ο Περηφανάκας έλαβε πάλιν τον λόγον·

— Να σ' ορίσου, απ' λείι, ου λόους, παππά μ', να σ' πω, Στάθης μ', αυτό, τι λογάτε, είνε, απούπε κ' η αΐωσώνη τ', απ' λείι κ' η θεια τ' Αρετώ, μειγάλη αποκουτιά. Ένα πάτ'μα είνε κει-δαμέσα, έν' απλόχερο χούμα

κη δυο δάχτυλα κουτρώνι, πού θα πατήσ', πως θα πιάσ' το' γίδης, να τσ' δέσ', απ' λέει ου λούος, να σ' ορίσου, παππά μ'.

– Εγώ δεν τον παρακινώ να καταβή, είπεν ο ιερεύς. Εις πράγματα τόσον λεπτά, όπου αποβλέπουν την ζωήν και το συμφέρον του ανθρώπου, κανείς δεν πρέπει ν' αναγκάζη τον άλλον. Ο ίδιος θα δώση λόγον.

Κη λες, παππά μ', σαν πάθω τίποτα, θα πάω κολασμένος; ηρώτησεν ο Στάθης.

– Αυτό ο Θεός το ξέρει, είπεν ο ιερεύς. Εσείς, οι πλειότεροι, είσθε αλιβάνιστοι. Δεν ζυγώνετε 'ς εκκλησία!

– Κάθε κακό φεύγει, επιθύρυσεν αποφθεγματικώς ο μπάρμπ' Αναγνώστης ο Παρθένης, όστις είχε σηκωθή από την πεζούλαν και ίστατο στηριζόμενος επί της βακτηρίας του, έξω της θύρας του ναϊσκου.

– Κανείς σας, δεν ήρθε να ζομολογηθή αυταίς της ημέραις. Αχ! οι γονείς σας δεν ήσαν τέτοιοι . . . Αχ! οι παλαιοί, οι παλαιοί!

– Οι παλαιοί, οι πρωτινοί, ήταν άνθρωποι, είπεν επιβεβαιωτικώς η θεία τ' Αρετώ.

– Εγώ δεν είμαι και τόσο φευγάτος απ' τα θεία, παππά, είπε παραπονετικώς ο Στάθης.

– Εσύ έχεις κάποια μικρή διαφορά, . . . Μα ακόμα, ακόμα . . .

– Έχουμε ταμμένα, μαζί με τον Κωνσταντή τον Άγγουρο, να ξανακτίσουμε και την εκκλησίτσα τ' Άι-Παντελήμονα . . . Την είχεν ονειρέψει του Κωνσταντή η γυναίκα.

– Άμποτε, ο Θεός να σας αξιώση, είπεν ο ιερεύς.

– Μακάρι, άξιος ο μισθός σας, είπε και η θεία τ' Αρετώ.

Ο Αγκούτσας δεν ήτο ιδιοκτήτης ποιμνίων, ούτε γεωργός, ούτε καν βοσκός, ούτε οικίαν είχε, ούτε φαμιλιάν. Ήτο πλάνης, άστεγος. Πότε εδούλευε με ημεροκάματον σιμά εις τους κολλήγους, τους καλλιεργητάς, πότε έμβαινε παραγιός εις τους βοσκούς, διά να φυλάγη τας αίγας. Τον περισσότερον καιρόν εγύριζεν από μάνδραν εις μάνδραν, από καλύβι εις καλύβι, από κατάμερον εις κατάμερον, χωρίς εργασίαν, και του έδιδαν οι ποιμένες ξυνόγαλα κ' έτρωγε. Κάποτε του έλεγαν·

– Δεν πας, καϊμένη, Αγκούτσα, να βγάλης τίποτε πεταλίδες κάτω στο γιαλό, ή τίποτε καβουράκια στο ρέμμα μέσα;

Τούτο ήτο ασφαλές σημείον ότι τον έδιωχναν. Ο Αγκούτσας το εκαταλάβαινε κ' έφευγε.

– Καλά που μου το θύμισες, έλεγε.

– Κ' ήτανε μεγάλο πράμμα, να το θυμηθής;

– Όχι· μα κάνει ζέστη· τόση ζέστη.

Και θα ήτο μόνον Μάρτιος· πλην ο Αγκούτσας δεν ημπορούσε να υποφέρη την ζέστην. Έλεγεν ότι, του κάκου, αδύνατον ήτο να κάμη τις

δουλειά το καλοκαίρι. Και όλος ο καιρός, εκτός ολίγων εβδομάδων, μοιρασμένων σποραδικώς εις τρεις ή τεσσάρων μήνας, ήτον καλοκαίρι.

Έφευγε λοιπόν από κάθε στάνην, οπόθεν τον έστελλαν να βγάλη πεταλίδες. Και δεν επήγαινε μεν να βγάλη πεταλίδες, αλλ' επήγαινε εις άλλην στάνην, εις άλλο κατάμερον.

Την ημέραν εκείνην συνέβη ο Αγκούτσας να ενθυμηθή τον Στάθην τον Μπόζαν. Και αφού τον ενθυμήθη, ήλθε να τον επισκεφθή.

Εύρε δε την ομάδα των επτά ή οκτώ ανθρώπων, έξω της θύρας του ναϊσκου της Παναγίας, ακριβώς καθ' ην στιγμήν η θειά τ' Αρετώ ηύχετο εις τον Στάθην να είνε άξιος ο μισθός του.

– Τι τρέχει; ηρώτησεν ο Αγκούτσας.

Ο Περηφανάκας, του οποίου η γλώσσα ήτο καταληπτή εις τον Αγκούτσαν, του διηγήθη εν ολίγοις τα τρέχοντα.

Ο Αγκούτσας, με το ηλιοκαές και ρικνόν πρόσωπον, με τα πυκνά αχτένιστα μαλλιά, έμεινε σύνοφρυς επ' ολίγα δευτερόλεπτα και έπειτα είπε·

– Τι μ' δίνεις, Στάθη, να κατηβώ εγώ, να σ' τσ' ανεβάσω;

– Θα κατεβώ εγώ, απήντησεν ο Στάθης.

– Τουλόου σ', Στάθη, έχεις γ'ναίκα και πηδιά . . . Άφσε να κατηβώ ηγώ, απ' δεν έχου στον ήλιο μοίρα.

– Ο Στάθης εσιώπα.

– Να μ' δώσης εμένα τη μια γίδα, την Ψαρή, κη να μει καλ'μάρετε κάτ', να κατηβώ, να τσ' ανεβάσω.

– Την Ψαρή, εγώ την έταξα στην Παναγία, απήντησεν ο Στάθης.

– Ο Αγκούτσας έδειξεν ότι δεν ενόει.

– Την έταξα ασημένα, προσέθηκεν ο Στάθης. Η Ψαρή εμένα μ' χρειάζεται.

Ο Αγκούτσας έμεινε επ' ολίγας στιγμάς σύννους.

– Ας είνε, μ' δίνεις, τη Στέρφα . . . Καλή είνε και ή Στέρφα. Α δε βρω να την πουλήσω να κάμω χαρτσ'λήκι, την ξεφαντώνουμε κανένα μεσ'μέρι με την παρέα, εδώ.

– Θα κατεβώ εγώ, απήντησεν ισχυρογνώμων ο Στάθης. . . . Ελάτε, παιδιά, να μη χασομερούμε.

Έφεραν μακρόν σχοινίον δέκα οργυιών. Έδεσαν την μίαν άκρην εις μέγαν κορμόν πελωρίου σχοίνου, βάλλοντος δίπλα εις το παρεκκλήσιον. Ο Στάθης έλαβε την άλλην άκρην, έκαμε θηλειάν, κ' εδέθη μοναχός του από τας μασχάλας.

Τρεις άνδρες, ο Περηφανάκας, ο άλλος βοσκός, όστις ήτο ο Ντάνας, ο συμπέθερος της θειά-Αρετώσ, και ο Αγκούτσας, όστις δεν εμνησικάκει διά την απόρριψιν της προσφοράς του, κρατούντες σφιγκτά το σχοινίον, εκαλουμάρισαν σιγά-σιγά τον Στάθην εις το ιλιγγιώδες κενόν, εις τον τρομακτικόν κρημνόν, εις την αιώραν της αβύσσου.

Ὁ Στάθης εἶχεν ωχριάσει κατ' ἀρχάς. Ἐκαμε τρεῖς σταυρούς, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ὄψιν του. Κατέβαινε κάτω, ταλαντευόμενος, προσπαθῶν νὰ ψαύῃ με τὰς χεῖρας καὶ με τοὺς πόδας τὸν βράχον.

Μίαν φοράν ἐκτύπησε τὸ δεξιὸν πλευρὸν ὄχι πολὺ σφοδρῶς, κατὰ τοῦ βράχου.

— Ἀγάλια-αγάλια! μαλακά, παιδιὰ· ἐκέλευεν ὁ Ἀγκούτσας. Λάσκα, λάσκα· καλοῦμα!

— Ποῦ ἔμαθες πῶς μιλούν οἱ караβάδες, διαόλ' Ἀγκούτσα; εἶπεν ὁ Περηφανάκας.

— Σιώπα, μὴ βλαστημάς· λάσκα, λάσκα.

Ὁ Στάθης κατέβαινεν εἰς τὸ κενόν, σφιγγῶν τοὺς ὀδόντας, ανοιγοκλείων τὰ ὄμματα, κρατούμενος σφιγκτὰ ἀπὸ τὸ σχοινίον. Δὲν εφαινετο νὰ εδελίασε.

— Κότταξέ τονε, πῶς κατεβαίνει, εἶπεν ὁ Ντάνας· σα νύφη καμαρωμένη.

Τέλος ὁ Στάθης ἐπάτησεν ἐπὶ τῆς εσοχῆς τοῦ βράχου.

Ἐκάθησε καλῶς, συνεμαζεύθη, με τὰ δύο σκέλη περιβάδην, ἐπὶ τῆς Ψαρῆς, ἥτις ἐβέλασεν ἅμα τὸν εἶδεν. Ἐλυσε τὴν θηλειάν ἀπὸ τὰς μασχάλας του, ἔδεσε καλὰ τὴν Ψαρήν περὶ τὸ στέρνον, καὶ ὑπὸ τοὺς προσθίους πόδας.

Ἐκαμε σημεῖον, καὶ οἱ τρεῖς ἄνδρες ἀνωθεν τοῦ βράχου ἤρχισαν ν' ἀνασύρωσι σιγά-σιγά τὴν Ψαρήν.

Μετὰ δέκα λεπτά τῆς ὥρας κατήλθε πάλιν κενόν τὸ σχοινίον.

Ὁ Στάθης ἔδεσε τὴν Στέρφαν, καὶ οἱ τρεῖς ἄνδρες ἀνέσυραν τὴν Στέρφαν.

Ἡ Στέρφα τότε μόνον εδοκίμασε νὰ ἐκβάλη βελασμόν, ὅταν ἤρχισε νὰ ταλαντευθῆται εἰς τὸ κενόν με τὸ σχοινίον.

Ὁ Στάθης ἔμεινε μοναχὸς του ἐπὶ δέκα λεπτά τῆς ὥρας, χωρὶς τὴν Ψαρήν, καὶ χωρὶς τὴν Στέρφαν.

Κατὰ τὰ δέκα ταῦτα λεπτά υπέφερε φοβερῶς. Ὁ ἱλιγγος ἤρχισε νὰ τὸν καταλαμβάνῃ. Ἐκλείει τὰ ὄμματα διὰ νὰ μὴ ζαλίζεται. Ἐσφιγγε τὰ δόντια. Ἐλεγε τὸ &Πάτερ ἡμῶν&, τὸ &Θεοτόκε Παρθένε&, καὶ δύο ἀκόμη προσευχάς, ὅσας εἴξευρεν.

Ὁ ἄνεμος, ὁ σφοδρὸς ἄνεμος τοῦ μεγάλου κενοῦ καὶ τοῦ πελάγους, ἐφύσα μετὰ βοῆς εἰς τὰ ὦτα του. Ἀνέπνεε δυνατὰ, ἤσθμαινε καὶ ἡ καρδιά του ἐπαλλεν, ἐπαλλε σφοδρῶς.

Τέλος, ἐφάνη τὸ σχοινίον.

Ὁ Στάθης τὸ ἔδραξε πεταχτὰ, ἐδέθη σπασμωδικῶς, ἐσφίχθη. Εξέχασε νὰ σείσῃ τὸ σχοινίον, διὰ νὰ δώσῃ σημεῖον εἰς τοὺς ἄνδρας. Πλην ἐκεῖνοι ἠσθάνθησαν τὸ βάρος καὶ ἤρχισαν νὰ τραβοῦν.

Ὁ Στάθης ἀνέπεμψεν ἔνθερμον, ἐσχάτην προσευχὴν ἀγωνίας, ἐκρατήθη με τρεμούσας χεῖρας ἀπὸ τὸ σχοινίον, καὶ ἀφέθη εἰς τὸ κενόν.

Εταλαντεύετο σφοδρώς. Ο άνεμος είχε δυναμώσει. Εκτύπησε δύο ή τρεις φορές την κεφαλήν, τους ώμους και τους πόδας εις τον βράχον.

Όταν έφθασεν εις το ύψος του βράχου, είχε ξεπιάσει ήδη τας χείρας από το σχοινίον. Ήτο λιπόθυμος, αδρανές σώμα, ωχρός και μόλις αναπνέων.

Οι άνδρες τον έλυσαν, τον επλάγιασαν υπό τον σχοίνον, του έδωκαν να πih ρούμι, τον έβρεξαν με νερό.

Ευτυχώς δεν εβράδυνε να συνέλθη.

Η Ψαρή ήτο εκεί, και τον εξέσταινε με την πνοήν της.

Η Στέρφα ίστατο ολίγον παραπέρα, και εκύτταζεν ηλιθίως.

Η θειά-Αρετώ εθαύμαζε, και έλεγεν ακόμη ·

– Τι αποκοτιά! τι αποκοτιά!

Ο ιερεύς, βοηθούμενος από τον μπάρμπ'-Αναγνώστην τον Παρθένην, είχε ψάλει την μικράν παράκλησιν εμπρός εις την εικόνα της Παναγίας της Γλυκοφιλούσης.

Ο Περηφανάκίας έλεγε ·

– Να σας ορίσου, βρε πηδιά, πουτέ μ' δεν είδια τέτοιου πράμμα, απ' λέει ου λόους. Κακή δ'λειά, να σας πω, βρε πηδιά!

Ο Αγκούτσας εκύτταζε μετά πόθου την Στέρφαν.

– Άξιζεν, άξιζεν, ειπε μέσα του · θα τ'νε ξεφαντώναμε μια χαρά!

Ο Ντάνας ειπε ·

– Κ' είδατε πως κατέβαινε, σαν καμαρωμένη νύφη. Κη τώρα ζαλίστηκε το πηδι · δεν πειράζει, περαστικά νάνε.

Όταν συνήλθεν ο Στάθης, έκαμε τον σταυρόν του, εστράφη προς τους άνδρας, και ειπε ·

– Τώρα, την Ψαρή την έταξα ασημένα στην Παναγία, και θα την δώσω. Μα, ως τόσο, ένα κατοικάκι, που μου βρίσκεται ακόμη απ' τα πρώτα γεννητούρια, αξίζετε, θα σας το θυσιάσω. Ελάτε, παιδιά, πάμε στο μαντρί, να σας φιλέψω.

Η ΤΥΧΗ ΑΠ' ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΑ

Την πτωχήν την Ασημήναν, σύζυγον του βαρελά του χωρίου, όλαι αι συγγενείς της την ελυπούντο και την εκαίοντο, πώς θα κατώρθωνε ν' αποκαταστήση και να υπανδρεύση τας τέσσαρας κόρας, τας οποίας της έδωκεν ο Θεός, ύστερον από δύο υιούς, τους οποίους της είχε χαρίσει, και αφού τα έξ αυτά τέκνα με κόπον και με πολύν καϋμόν τα είχε αναθρέψει. Το επάγγελμα του συζύγου της είχε, κυρίως ειπείν, μόνον δύο μήνας γονίμους δι' όλου του έτους, όλον δεν τον άλλον καιρόν ήτον απραξία με ολίγαις κουτσοδουλειαίς και «μερεμέτια». Και πάλιν οι δύο εκείνοι μήνες έφερον περισσότερα παράπονα και δυσαρρεσκείας, παρά κέρδη και εισπράξεις.

Καθ' όλον τον Αύγουστον και τον Σεπτέμβριον, εις την εποχήν του τρύγου, των πρωίμων και των οψίμων, μοσχάτων και μαύρων, έτρεχαν όλοι και όλαι μαζί, οι αμπελοκτήμονες εις του μαστρο-Στεφανή φέροντες κυλιστά από το σπίτι της κάδες και τα βυτία των και τα βαρέλια των διά να τους τα διορθώση. Ο μαστρο-Στεφανής, αγαπών τα αστεία, συνήθιζε να λέγη :

— Μα όλοι μαζί, Χριστιανοί μου; . . . Τα ίδια που παθαίνει ο παππα-Μακάριος, ο πνευματικός, της παραμονές των Χριστουγέννων και την Μεγάλη Βδομάδα . . . Ολονών τα κρίμματα προφταίνει ένας παππας, όσον κι' αν πιάν' η ευκή του, να τα χωρέση μονοκοπανιά; . . . Τι να κάμη κ' εκείνος, το λοιπόν; . . . «Βαφτίζω και μυρώνω . . . »

Τω όντι, πώς θα ηδύνατο ποτέ ο μαστρο-Στεφανής να τους ευχαριστήση τους πάντας; σχεδόν κανένα δεν ηυχαρίσκει. Κ' εκείνοι των οποίων τα αγγεία πρώτα επεσκεύαζε, κ' εκείνοι έφευγον δυσηρεστημένοι ισχυριζόμενοι ότι «απ' τη βία του δεν τους έκαμε παστρική δουλειά». Κ' εκείνοι όσων τα βαρέλια τελευταία έμενον, ακόμη πικρότερον εγόγγυζον, επειδή έμενε πίσω η δουλειά τους. Έκαστος είχε το παράπονόν του. Αι χήραι γερόντισσαι έλεγον ·

— Α! γιατί ημείς είμαστε γυναίκες έρημες, και δεν έχουμε κανένα να μας βοηθήση, μας παραβλέπουνε. Ημείς δεν έχουμε ψυχή; . . .

Και μερικοί άνδρες έλεγον ·

— Α! να είνε καμμιά ώμορφη, να γυαλίζη, έχει χατήρι . . . Το ξέρω κ' εγώ.

Οι γείτονες έλεγον ·

— Ημάς που έχουμε όλον τον χρόνο το μπελά σου, και το φοβερό σαμαντά σου, μας αφίνεις τα βαρέλια άφτιαστα. Ημείς δεν έχουμε στον ήλιο μοίρα . . . Σ' άλλους κάνεις τα χατήρια.

Και οι μακρόθεν ερχόμενοι έλεγον ·

— Ημάς που είμαστε απ' τον άλλο μαχαλά, που κάνουμε τόσον κόπον να σου κουβαλούμε τα βαρέλια απ' την άλλην άκρη, μας αφίνεις στα κρύα . . . Ημάς η δεκάρες μας δεν έχουν νούμερο

Τέλος των πλείστων τα αγγεία επεσκευάζοντο, ολίγοι τινές ανυπόμονοι τ' απέσυρον προ της ώρας, αδιόρθωτα, και μερικοί επολεμούσαν μόνοι τους να τα διορθώσουν.

Κ' ενώ εις μόνον βαρελάς εβασίλευεν εις την πολίχνην, εκ πολλών χρόνων, κανείς δεν απεφάσιζε να μάθη την τέχνην. Μόνον εις, γηραιός άνθρωπος, εξηντάρης, ο μπάρμπα-Δημητρός ο Τσουμπός, παρουσιάσθη ζητών να την μάθη. Αλλ' ήτο τόσοσν οκνός και τόσοσν κοιμισμένος, απ' τα νειάτα του ακόμη, ώστε, και αν κατώρθωνε να μάθη τι, θα το ελησμόνει πριν το μάθη, όπως έλεγεν ο αρχαίος κωμικός.

Ήτο δε τόσοσν πολυάσχολος κατά τους δύο μήνας του φθινοπώρου ο μάστρο-Στεφανής, ώστε από βαθείας πρωίας μέχρι νυκτός δεν ησκαίρει να λείψη ουδέ σσιγμήν από το εργαστήρι του, και από το «τσαρδί του», το εκ ξύλων και κλάδων παράπηγμα, το οποίον είχε κατασκευάσει ιδιοχείρως κατέμπροσθεν της θύρας του εργαστηρίου. Εις την εκκλησίαν επήγαινε την Κυριακήν πρωί, και μόνον προ της θύρας του μικρού καφενείου του Γιάννη του Βλάχου, βιαστικά επερνούσε, ιστάμενος δε τότε επί σσιγμήν, εφώναζε τον Αντώνη, τον υιόν του καφετζή·

– Πάτερ Αβραάμ! . . . πέμψον Λάζαρον! . . .

Το «πέμψον Λάζαρον» εσήμαινε να τον δροσίση μ' ένα ποτηράκι ρακί το θέρος, ή ρώμι τον χειμώνα, το οποίον είχε κανονισμένον. Έν και μόνον την ημέραν έπινεν.

Όταν έγεινε δώδεκα χρόνων ο Στάθης, ο πρωτότοκος, ο πατήρ του τον απέσυρεν από το σχολείον, διά να μάθη την πατρών τέχνην. Πλην μόλις έμαθε κάτι τι ο Στάθης, και του ήλθεν έρωσ να γείνη ναυτικός. Τρία έτη ύστερον, όταν έφθασεν εις την αυτήν ως ανωτέρω ηλικίαν ο Θανασάκης, ο δεύτερος υιός, τότε τον εσχόλασε και αυτόν από τα γράμματα, και τον «έστρωσε» στην τέχνην. Αλλ' ούτος δεν είχε υπομονήν ούτε τα στοιχεία της τέχνης να μάθη. Όταν έγεινε δεκατριών ετών, επήγαινε καθημερινώς με της βάρκες, εις τους ναύλους και το οψάρευμα, και όταν έγεινε δεκατεσσάρων ετών, εμπαρκάρισε με μίαν σκούναν κ' έφυγεν.

Οι νησιώται μας δεν επέδιδον εις άλλο επάγγελμα παρά το ναυτικόν. Ουδεις εξ αυτών έγεινε ποτέ έμπορος της ξηράς ή βιομήχανος ή χειρώναξ. Και τέχνην αν είχαν διδαχθή, την εγκατέλειπον χάριν της αστάτου ερωμένης, της θαλάσσης.

Έν τοσοούτω ο πρώτος υιός του μάστρο-Στεφανή δεν έπαυσε ποτέ να είνε και ολίγον βαρελάς αν και τον περισσότερον καιρόν εταξείδευε με τα καράβια. Κατά Ιούλιον ή Αύγουστον ήρχετο πάντοτε, κ' έμενεν επ' ολίγους μήνας βοηθών τον πατέρα του. Εμεγάλωσεν, ενυμφεύθη, κ' έγεινε καλός και φρόνιμος άνθρωπος.

Ο δεύτερος υιός, αφού έκαμε πολλά ταξείδια, και αφού επανήλθε δις ή τρις μετά μακράς απουσίας, όταν έγεινε δεκαοκτώ ετών,

εμβαρκαρίσθη με βαπόρια, κ' επήγεν εις την Αμερικήν. Εκείθεν έγγραψε δύο ή τρεις επιστολάς κατά μακρά διαλείμματα, υποσχόμενος ταχέως ότι έμελλε να στείλη και χρήματα· αλλά δεν έστειλεν. Είτα έπαυσε να γράφη και δεν ηκούετο πλέον.

Παρήλθον δέκα έτη και δεν έδωκε σημεία υπάρξεως. Μόνον δύο φορές ο μάστρο-Στεφανής έμαθεν εμμέσως εκ τρίτων λεγόντων ότι ήκουσαν άλλους οίτινες τον είχαν ανταμώσει, ότι ευρίσκετο εις μίαν των δημοκρατιών της νοτίου Αμερικής, όπου φαίνεται ότι υπήρχε χρυσίον πολύ, αλλά και κακαί νόσοι πλειότεραι και διαφθορά και κακουργία μεγίστη.

Κατά τους πρώτους χρόνους της αποδημίας του νέου, οι γείτονες και οι φίλοι επείραζον ενίοτε τον πατέρα του·

– Τώρα θα έχη βγάλη μουστάκια ο Θανάσης, μάστρο-Στεφανή . . .

– Τι ηθέλατε να βγάλη . . . σπανάκια; . . .

Άλλοι πάλιν έλεγον

– Πώς δεν έστειλε τίποτε λίρες ακόμη ο Θανάσης;

– Μα ας κιτρινίσουν πρώτα η λύρες . . . ακόμη δεν ωρίμασαν.

Σημειωτέον ότι «λύρες» εκαλούντο εις τον τόπον και τα όψιμα κολοκύνθια, τα λαμβάνοντα τεραστίαν ανάπτυξιν.

Εν τοσοούτω, ας είχε μέσα του καϋμόν ο μάστρο-Στεφανής διά τον ξενιτευμόν του υιού εκείνου, αυτός μόνος το είξευρεν. Εις τους τελευταίους χρόνους, καθ' όσον εγήραζεν, είχεν αρχίσει να υπερβαίνη τον κανονισμόν, και δις ή τρις της ημέρας ίστατο έξω της θύρας του καπηλειού του Γιάννη Βλάχου, κ' εφώναζε την φράσιν την συνθηματικήν

– Ελέησόν με . . . και πέμψον Λάζαρον!

Εν τω μεταξύ, αι τέσσαρες θυγατέρες εκείναι, διά την τύχην των οποίων ανησυχούν αι εξαδέλφαι της Ασημήνας, έλαβον διαφόρους τύχας.

Η δευτερότοκος αυτών είχεν εύρει την τύχην της προ της πρωτοτόκου, όταν ήτο μόνον επταέτις, και πριν απέλθη εις την Αμερικήν ο αδελφός της. Μίαν εσπέραν, όταν κατόπιν ραγδαίας συνεχούς βροχής είχον γεμίσει τα πηγάδια, οι λάκκοι, και τα κοιλώματα, η μικρά Ροδαυγή (ούτω την είχαν βαπτίσει), ευρισκομένη εις την αυλήν μεγάλης γειτονικής οικίας, είχε κύψει εις το χείλος βαθέος φρέατος διά να «καραβίση» έν πτερόν όρνιθος, θέλουσα να μιμηθή τ' αγόρια, τα οποία έβλεπε καθημερινώς να караβίζουν εις το γειτονικόν ποτάμιον, το σχηματιζόμενον εις το κοίλον κέντρον της πολίχνης κατόπιν των υετών. Η παιδίσκη έκυψεν ολίγον τι βαθύτερα, εγλύστρησε, κ' έπεσε κατά κεφαλής, μέσα εις το νερόν.

Η κραυγή της επνίγη, άνθρωπος δεν έτυχε πλησίον εκεί να την ίδη. Μάτην εδοκίμασε να πιαστή από το φρακτόν στόμιον του πηγαδιού.

Ετάραξεν, έπλευσεν, εσπαρτάρισεν. Μετ' ολίγα λεπτά την ανέσυραν νεκράν.

Δευτέρα εύρε την τύχην της η πρωτότοκος, η Ελένη, και συγχρόνως μ' αυτήν η τριτότοκος η Μαργαρώ. Εύρον αι δύο μίαν τύχην, αλλά διαφορομένην και κάπως παράδοξον. Η Ελένη είχε αρραβωνισθή τον Παναγήν τον Μικούτσιον, λεπουργόν το επάγγελμα, τον οποίον τη είχαν εκλέξει αι εξαδέλφαι της μητρός της, ως καλόν νέον και προκομμένον. Αλλ' όταν, κατά το έθος του τόπου ετελέσθησαν τα μβασιδία, και εισήχθη διά πρώτην φοράν ο γαμβρός εις το σπίτι, ο νέος είδε την αρραβωνιαστικήν την οποίαν του είχαν προορίσει, είδε και την μικροτέραν αδελφήν της, την Μαργαρώ. Η καλύπτρα, φευ! προ πολλού είχε καταργηθή εις τα ήθη μας.

Ο Παναγής δεν ηθέλησε την Λείαν, την Ελενιώ, αλλ' ηθέλησε την Ραχήλ, την Μαργαρώ. Την άλλην ημέραν δεν εδίστασε να εκδηλώση την προτίμησίν του, προς την πενθεράν του, την ιδίαν. «Η μου δίνετε την Μαργαρώ, είπεν, ή σας στέλνω τα σημάδια πίσω».

Να πετάξη ο καμβρός «τα σημάδια», δηλ. τους αρραβώνας! κακόν και ψυχρόν το πράγμα. Τι να κάμη η πτωχή Ασημήνα, τι να κάμη κι' ο μάστορ-Στεφανής, ο σύζυγός της. Μετά πολλούς δισταγμούς και διαβούλια, αλλά και έριδας μεταξύ του παλαιού ανδρογόνου, αφού η Ασημήνα ήκουσε τας γνώμας και των εξαδέλφων της, ηναγκάσθησαν να υποκύψουν.

Η Μαργαρώ ως ήκουσεν ότι ο γαμβρός την προτιμά, δεν ώκνησε να είπη ότι και αυτή τον θέλει. Ήτον, είνε αληθές, ανθηροτέρα και χαριστέρα της αδελφής της, και ήτο μόλις δεκαοκταέτις. Η Λενιώ, η ατυχής παραγκωνισθείσα, το επήρε κατάκαρδα. Εφαινετο ολίγον ασχημούτικη, και ήτον χλωμή και κακοπλασμένη εξ αρχής. Είτε έπασχεν αρχήθεν, είτε όχι, το βέβαιον είνε ότι απέθανε φθισική, ολίγον χρόνον ύστερον, μετά δύο μήνας από τον γάμον της Μαργαρώς!

Ιδού πώς αθρόως και χονδρικώς, ούτως ειπείν, διεσκεδάζετο η φιλόστοργος ανησυχία των εξαδελφάδων της Ασημήνας.

Έμεινε τώρα, μία κόρη, η Αφέντρα, η τελευταία. Η μήτηρ της την είχε πλέον «χαδούλα και χαδιάρα», και αι εξαδέλφαι της μητρός της δεν ανησυχούν πολύ δι' αυτήν. Η Ασημήνα έτρεφε μητρικήν φιλοδοξίαν, την οποίαν ηρέσκετο να σχετίζη με τον καϋμόν της διά την αποδημίαν του υιού, κ' έβλεπε ξυπνητά τα όνειρα εν σχέσει προς την μέλλουσαν λαμπράν και ένδοξον εκ της Αμερικής επάνοδον εκείνου.

— Της Αφέντρας μου, η τύχη, έλεγε, θάρθη απ' την Αμέρικα.

Και η κόρη εμεγάλωνε με την ιδέαν ταύτην. Αλλ' εν τω μεταξύ η τύχη της εκινδόνευσε να έλθη από πολύ απωτέρω, δηλαδή από τας ιδίας περίπου σφαίρας, οπόθεν είχε έλθει της ατυχούς Ελένης η τύχη και της μικράς Ροδαυγής.

Μία εξαδέλφη του μάστορο-Στεφανή είχε συνδεθή διά του γάμου της με μεγαλύτερον σόι. Εκκαλείτο κοινώς η Επαρχίνα. Ήτο συνταξιούχος χήρα διοικητικού υπαλλήλου προ χρόνων αποθανόντος. Είχε ζήσει εις άλλας πόλεις της Ελλάδος και είχεν αποκτήσει ξενιζούσας έξεις και κλίσεις. Μία των ιδιοτροπιών της, ήτις εφάνη αλλόκοτος εις το χωρίον, υπήρξε το να παραγγείλη να της κατασκευάσουν εντός του περιβόλου του κοινού κοιμητηρίου τον τάφον της κτιστόν, και να επιγράψουν επί πλακός το όνομά της· «Ενθάδε κείται η αείμνηστος χήρα του αοιδίμου Επάρχου Σ. Χ.» πριν αύτη αποθάνη ακόμη.

Τούτο το είχαν κάμει και άλλοι τινές προ αυτής. Έν μάλιστα γεροντικόν ανδρόγυνον, είχε κτίσει διδύμους τάφους, ανοικτούς, χάσκοντας, με τας επιγραφάς των ονομάτων των ζώντων ακόμη. Και το ανδρόγυνον είχε φθάσει εις βαθύ γήρας, 87 ετών ο σύζυγος, 84 η συμβία, και οι τάφοι έχασκον προκλητικώς προς τους επισκέπτας, και το ανδρόγυνον δεν απέθνησκε. Τινές μάλιστα είπον ότι επίτηδες είχαν κτίσει οι δύο σύζυγοι τους τάφους εκείνους τους ανοικτούς, διά να ξεγελάσουν τον θάνατον και διά να εξορκίσουν τον Χάρον . . .

Τούτους είχε μιμηθή και η χήρα Π. Χ. Καθώς ήτον ο τάφος, νεόκτιστος, ασβεστωμένος, και με υγράν ακόμη κονίαν, μίαν εσπέραν θερινήν, η συνταξιούχος γερόντισσα, συνοδευομένη από την μικράν Αφέντραν, δευτέραν ανεψιάν της, δωδεκαετή τότε παιδίσκην, προς ην εφαινετο να τρέφη στοργήν τινα, ενώ επέστρεφον από την άμπελον, ολίγον μετά την δύσιν του ηλίου, με τα καλαθάκια των υπό τους αγκώνας κρεμάμενα, διήλθαν έξωθι του νεκροταφείου. Εισηλθον εις τον περίβολον διά να ίδη η χήρα τον τάφον, και δείξη τούτον, ως αξιοπεριεργόν τι, εις την μικράν Ανεψιάν της.

– Να, Αφέντρα μου, κύτταξε πού θα με βάλουν!

Η κόρη εκύτταξε με άκακον περιέργειαν και αφοβίαν.

– Τι ώμορφο ταφάκι, που θάχης, θεια, είπε· μικρούτσικο . . .

– Μου πήραν μέτρο, είπεν η γραία, μα δεν ξέρω, αν θα μούρχεται ίσα-ίσα. Ήθελα να καταβώ μια κάτω, να ξαπλωθώ, για να δοκιμάσω . . . πρέπει να τεντωθώ καλά . . .

Η παιδίσκη ακουσίως εγέλασε.

– Πού σ' αφίνει, θειά, είπεν, η καμπουρίτσα που έχεις, για τα ξαπλωθής, να δοκιμάσης; . . .

Η γραία εμόρφασε.

– Μπα! είπε, δεν έχω καμπούρα, πού την ηύρα την καμπούρα; . . .

Κ' έφερε την χείρα οπίσω εις την ράχιν της.

– Σαν πεθάνουμε, εξηκολούθησε να λέγη στρυφνώς πως και μετά πικρίας . . . τότε η καμπούρα φεύγει από πάνω μας, τότε όλα τα κορμιά ισάζουν . . . Κι' όλοι μας γινόμαστε ίσοι, ίσοι και όμοιοι, ίσωμα, σαν αυτόν τον κάμπο που θα πλαγιάσουμε όλοι μας, σαν αυτό το χώμα που θα μας σκεπάση.

Αίφνης της γραίας της ήλθε μία ιδέα.

– Θέλεις, Αφέντρα μου, να μβης εδώ μέσα να ξαπλωθής ώμορφα-ώμορφα, να καμαρώνης, για να ιδώ πώς θα φαίνωμαι όταν με βάλουν μέσα . . . ίσα κοντεύουμε να είμαστε στο μπόι; γιατί εσύ ψηλώνεις γλήγορα . . . Να τεντωθής, ολίγο συ, να ξεδιπλωθώ λίγο εγώ, ίσα θα είμαστε, πάνω-κάτω.

Η παιδίσκη μειδιώσα, άκακα, άφοβα, άφησε το καλαθάκι της και κατέβη εις τον κοινόν λάκκον. Εκάθησε κάτω περιμαζεύουσα τα κράσπεδα του φορέματός της, είτα εξηπλώθη, εσταύρωσε τα χεράκια της, έκλεισε τα ματάκια της, και εκαμάρωνεν ώμορφα-ώμορφα, καθώς έλεγεν η γραία θεία της.

– Φτάνει τώρα, έκραξεν η χήρα του Επάρχου· σήκω απάνω μη μας ιδούν, και λένε, τι πάθανε αυταίς; . . . Τι ώμορφα που κάνεις την πεθαμμένη! . . . Ανέβα γλήγορα, και πάμε.

Η Αφέντρα την ιδίαν εσπέραν διηγήθη το πράγμα εις δύο συνομήλικας φίλας της. Τούτων η μία, μεγαλειτέρα κατά δύο έτη από την Αφέντραν, έβαλε φωνήν τρόμου, και κατεφόβισε την κορασίδα.

– Πω! πω! έκαμες την πεθαμμένη! και το λες κι' όλα;

– Γιατί;

– Οι βρυκολάκοι θα σε κυνηγούν! . . . και θα γυρεύουν να σε πάρουν μαζί τους . . .

Τότε η Αφέντρα ετρόμαξε. Την νύκτα επλάγιασε με πονοκέφαλον. Της ήλθε πορετός. Έβλεπεν όλην την νύκτα νεκρούς και τάφους και βρυκόλακας εις τον τεταραγμένον ύπνον της. Η ίδια η θεία της τής εφαινετο ότι είχεν αποθάνει, ότι εβρυκολάκισσε και ζητούσε να της πih το αίμα. Εξύπνησε παγωμένη, και την κατέλαβε κάτι σπασμώδες και νευροπαθές.

Είχε πάρε «φρίζιν», καθώς έλεγεν η μητέρα της. Την εσπέραν προσεκλήθη εις ιερεύς, και ήρχισε να της διαβάζη άνωθεν της κεφαλής της τα Τετραβάγγελα. Η χήρα η Επαρχίνα κατεθλίβη κ' επροσπάθει με κάθε τρόπον να εγκαρδιώση την νέαν, και να παρηγορήση την μητέρα, η οποία όμως έκαμνε μορφασμούς δυσμενείας προς την ανδρεξαδέλφην της.

– Είδες την Επαρχίνα! έλεγε κατ' ιδίαν η Ασημήνα η πτωχή. Να μου τρελλάνη το κορίτσι, μίαν ώραν μίαν ωρίτσα! Τ' ήθελε να την πάη στα Μνημούρια, θα πω τι ήθελε; Και την έβαλε, λέει, να πέση μέσ' τον τάφο που έχει κτίσει, για να δοκιμάση το μπόι της! . . . Κορίτσι απάρθενο, αγουρίδα, άκακο, μούστο πράμμα! Και να ξαπλωθή στον λάκκο μέσα, ακούς! Για να σκιάζη, μαθές, τους πεθαμμένους; . . . Για να την αφήση ο χάρος, γρηά, κακόγρηα, κακομαγειρεμμένη, να μην την πάρη, και σωθούν η αμαρτίες της! . . . Και την έσπρωξε μέσα στο λάκκο, τ' ακούς! . . . Κ' έκανε την πεθαμμένη, τ' ακούς! . . . Ποιος ξέρει αν δεν της έρριξε και χώματα απάνω της; . . . κι' αν δεν την εκακομελέτησε, τάχα; Και

τώρα που ήλθε, άτυχα, του κοριτσιού μου . . . Και πώς να τώχω, ένα παλαβό, ένα σκιασμένο, ένα φριμμένο, Θε μου! . . . Κορίτσι μυριάκριβο, που ήταν σαν το κρύο νερό . . . Που μου το γύρευαν οι γαμβροί από τώρα . . . Κ' εγώ έλεγα, η καϋμένη, νάρθη ο Θανάσης απ' την Αμέρικα, να μου φέρη πολλές-πολλές λίρες, να το παντρέψω, να το νοικοκυρέψω, να ευφρανθώ, να χαρώ! . . . Και τώρα η Επαρχίνα μου το βόλεψε καλά! . . . Απ' το Θεό ας τώρη!

Αφού ο ιερέυς επέρανε αναγινώσκων όλα τα Τετραβάγγελα, υπεράνω της κορυφής της, η Αφέντρα έδειξε σημεία βελτιώσεως. Μετά τρεις εβδομάδας αι πένθιμοι εικόνες εξηλείφοντο μικρόν κατά μικρόν από τον νουν της. Η μητέρα επροσπάθει να την κάμη να φαιδρυνθή.

— Δεν έχεις τίποτε, Αφέντρα μου· τώρα είσαι καλά . . . Και πού νάρθη, από την Αμέρικα ο Θανάσης μας! . . . να σου φέρη όλα τα καλούδια . . . και θα φέρη λίρες, λίρες με την ουρά . . . να σε στολίσω, να σε κάμω νύφη . . . Εκατό λίρες θα βάλω κολλαΐνα 'πάνω στα στήθεια σου, στο γάμο, που θα φορής το στεφάνι . . . να καμαρώνης, να σε ζηλεύουν όλοι!

Κατ' εκείνας τας ημέρας έφθασεν επιστολή εξ Αμερικής. Ο Θανάσης έγραφεν ότι είνε καλά, και ότι ολίγον ακόμα θ' αργήση να έλθη διά να φέρη πολλές λίρες.

Παρήλθον χρόνοι. Ο Θανάσης έλειπεν ήδη εις την Αμερικήν, και θα ήτο πλέον ή 35 ετών ήδη. Η αδελφή του είχαν υπερβή το εικοστόν. Και τέλος δεν είχε μεγαλώσει πολύ, και η μήτηρ της έτρεφε πεποίθησιν ότι δεν θα εβράδυνε πολύ η τύχη της κόρης να έλθη. Μόνον αν συνέβαινε ποτέ να πειραχθή με καμμίαν συνομήλικα η Αφέντρα, έμενεν η παλαιά ηχώ, ήτις κάμνει όλους και όλας να φέρουν εις την όλην την ζωήν των εν παρεγκώμιον, εις τους μικρούς τόπους, όπου ουδέν κρύπτεται ουδενός, και όπου η μετάβασις από της φιλίας εις την έχθραν, είνε τόσοσιν εύκολος και ταχεία.

Και τότε η παλαιά ηχώ, διά του στόματος της φίλης της χθες, της εχθράς της σήμεραν, επανέλεγε: «Παλαβή!.. σκασμένη!.. φριμμένη! . . . που την πιάνει! . . . » Και τούτο θα έφθανε και εις τα ότα παντός υποψηφίου μνηστήρος . . . Πλην, αν ήρχετο ο Θανάσης από την Αμερικήν, κ' έφερνε τόσοσιν χρυσίον, όσον ωνειροπόλει η μήτηρ, το προηγούμενον εκείνο θα ήτο πολύ μικρόν εμπόδιον διά τους επιδόξους γαμβρούς.

Τέλος, μίαν πρωίαν, ήλθε γράμμα, με μέγαν χρωματιστόν φάκελλον, με πολλές σφραγίδας και γραμματόσημα όχι ολίγα.

- Καλώς ταδέχτης, καλώς ταδέχτης, γειτόνισσα.
- Καλώς ταδέχτης, εξαδέλφη.
- Ευχαριστώ, καλό νάχετε.

Η Ασημήνα είχε μεγάλες χαρές, ομοίως και η Αφέντρα, η κόρη της. Το γράμμα εκείνο εφάνη εις την νέαν ότι περιέκλειε πράγματι την τύχην της, την οποίαν από τόσον χρόνον επερίμενε πότε να έλθη.

— Έλα να μας ξαναγλώσσης το γράμμα, παππά!

Ο παππάς, ο γείτων, ανέβη στο σπίτι του μπάρμπα-Στεφανή, και «ξανάγλωσε» το γράμμα.

Η επιστολή ήτον πράγματι από τον Θανάσην, κ' έγγραφεν ότι μετά ένα μήνα έρχεται. Είχε πάθει ολίγον την υγείαν, έγγραφε, κ' έχει πεποίθησιν ότι το αέρι της πατρίδος θα τον κάμη καλά. Θα έφερε μαζί του και όλας τας μικράς οικονομίας του.

Δεν εκτρινίσαν μόνες η λίρες τόσα χρόνια εις τα κλίματα της Νοτίου Αμερικής, όπως έλεγεν άλλοτε ο μαστρο-Στεφανής· εκτρινίσε κι' ο ίδιος ο Θανάσης, ο υιός του. Κατά Μάρτιον μήνα έφθασεν ούτος εις τον Πειραιά, ανέβη δε εις τας Αθήνας διά να τον ίδουν οι ιατροί· και ούτοι τον εβρον φθισκόν. Είχε παρουσιασθή εις τους ιατρούς με όλα τα δακτυλίδια του, της καδένες και της καρφίτσες του. Του επήραν μερικάς λίρας, του έδωκαν πολλάς συνταγάς, διάφορα φιαλίδια με χρωματιστά νερά, και κάτι σκόνες με οσμήν φαρμακείου, και τον εσυμβούλευσαν να υπάγη εις την πατρίδα του. Κ' εκείνος δι' εκεί επήγαιεν.

Άμα ηκούσθη εις το χωρίον, ότι έρχεται με το βαπόρι ο Θανάσης, φέρων και λίρες μαζί του, πέντε προξενειές έστειλαν διά μιας εις την μητέρα του διά την κόρην της την Αφέντραν. Περισσότεροι ητοιμάζοντο να στείλουν προξενειάν διά τον Θανάσην τον ίδιον, πλην είξευραν ότι ο νέος δεν θα ενυμφεέτο πριν εξασφαλίση την αδελφήν του, και οι θέλοντες αυτόν διά γαμβρόν εφιλοτιμούντο να προσφέρωσιν εκδουλεύσεις, μετερχόμενοι τον προξενητήν και την παντρολόγισσαν, όλοι και όλοι συντελούντες εις την αποκατάστασιν της κόρης το ταχύτερον. Άμα έφθασεν ο Θανάσης και τον είδαν και ήταν ισχνός και κάτωχρος, ενόησαν πως δεν έμελλε να νυμφευθή εις αυτόν τον κόσμον ο Θανάσης και παρητήθησαν.

Μεταξύ των γαμβρών, όσοι επαρουσιάσθησαν, προεκρίθη εις νέος έχων μικρόν εμπορικόν. Εκκαλείτο κοινώς ο Γρηγόρης της Μονεβασώς. Ούτος εσκέφθη ότι τα χρήματα, τα οποία έφερεν εκ της Αμερικής ο φθισκός νέος, θα ήσαν καλά διά ν' αυξήση το εμπόριόν του, διά να πληρώση τα χρέη του και ανοίξη περισσότεράς πιστώσεις. Αι εξαδέλφαι της Ασημήνας, πάλιν, εσκέφθησαν ότι καλόν θα ήτο να συγγενεύσωσι, με την εμπορικήν τάξιν, ήτις εξήσκει επιρροήν εις το χωρίον κ' εξευγένιζε διά των χρημάτων, πλάπτουσα δημάρχους, συμβούλους κλπ. Τέλος εταιρίασαν και συνήφθη ο αρραβών.

Ο μεγάλος υιός του Στεφανή, ο Στάθης, έλαβε το τσέκι, το οποίον έφερεν εξ Αμερικής ο αδελφός του, απήλθεν εις Βόλον και το εξηργύρωσεν. Ήτο περίπου διά πεντακοσίας αγγλικάς λίρας.

Επιστρέψας εκ Βόλου έφερε περί τας 18 ή 19 χιλιάδας χαρτίνας δραχμάς. Τόση ήτον η περιουσία του Θανάση.

Τον φθισικόν νέον τον επήγαν, μετά το Πάσχα, εις το μονύδριον του Αγίου Χαραλάμπους, μίαν τερπνήν εξοχήν. Ο νέος γαμβρός, όστις ήτο πολιτισμένος, απήτησε να βγάλη η αρραβωνιαστική του τα εγχώρια φορέματα και να φορέση ευρωπαϊκά.

Η Αφέντρα, ήθελε κι' αυτή να ενδυθή ξενικά, όσω μάλλον ό,τι εσώζετο ακόμη εκ της νυμφικής στολής της μακαριτίδος Ελένης, με της οποίας το κυριώτερον μέρος είχαν ενδύσει την νεκράν, δεν ήθελε να το φορέση, ένεκα προλήψεων. Η άλλη, η ύπανδρος αδελφή, η Μαργαρώ, αποτόμως όπως έγεινεν ο γάμος της, είχε κάμει πρόχειρα νυμφικά φορέματα, επειδή ούτε η Ελένη θα της παρεχώρει τα ιδικά της στολίδια, διά να στεφανωθεί μ' αυτά, ούτε η Μαργαρώ θα τα εδέχετο. Τα ενδύματα της Ελένης, όσα ευρίσκοντο ακόμη εντός του κιβωτίου, αρχαιοπρεπέστερα, ήσαν εν μέρει αυτά τα νυμφικά φορέματα της μητρός των, ολίγον τροποποιημένα διά τας απαιτήσεις της εποχής. Η Αφέντρα ήτο πολύ νεωτέρα, της είχαν έλθει η τύχη της από την Αμέρिका και ήθελε να συμβαδίση με την εποχήν.

Ο Θανάσης, ο φθισικός νέος, όστις ήτον πλήρης ελπίδων και θάρρους ότι θ' ανέκτα την υγείαν του, τώρα που ήλθεν εις την πατρίδα, είχαν ειπεί εις την μητέρα του μετά τους αρραβώνας της αδελφής :

— Να γείνω κ' εγώ καλά μητέρα, και να γείνη ο γάμος.

— Έννοια σου, παιδί μου · θα γένης καλά, πρώτα ο Θεός · σα δε γένης καλά πρώτα, πού κάνουμε ημείς γάμο . . . Και τώρα που θ' αρχίσουνε να μας έρχονται η νυφάδες, να μας στέλνουν προξενεϊαίς, για σ' εσένα, Θανασάκη μου! Μου είπαν, πέντ' έξη πεθεράδες είν' έτοιμες, για να μου στείλουν προξενιά, ακούς; . . Τρελλαθήκανε, ζουρλαθήκανε, τ' ακούς; . . . Χαρά 'ς εμένα! . . . Ποια κι' άλλη θάχη την τύχη μου; Και τάζουν . . . και τι δεν τάζουν! . . . Μα έννοια σου, ημείς θα διαλέξουμε και θα πάρουμε, Θανασάκη . . . Έτσι κ' έτσι δε μας γελούν εμάς . . . Κουράγιο . . κάμε, να γένης καλά, παιδάκι μου!

Η προθεσμία δεν ήρεσεν εις τον Γρηγόρην, τον υιόν της Μονεβασώς, ούτε ίσως εις αυτήν την Αφέντραν. Κατά συγκυρίαν δε, εκείνας τας ημέρας, αρρώστησε και αυτή η μητέρα του γαμβρού, η γραία Μονεβασώ. Κατά τινα στιγμήν, εις το τέλος μιας επισκέψεως του μνηστήρος, ενώ ούτος εξήρχετο της οικίας, μεταξύ της πόρτας και της σκάλας, η Αφέντρα σιγά-σιγά επιθύρσειν εις τον αρραβωνιαστικόν της :

— Ευπέ της μάννας σου, είνε φόβος μην πεθάνη ο Θανάσης, κ' ύστερα το πένθος θα μας κάνη ν' αναβάλλουμε τα στέφανα. . . . Κ' εγώ θα πω του Θανάση, πως είνε φόβος μην πεθάνη η μητέρα σου, κ' από τη λύπη μας θ' αναγκαστούμε ν' αναβάλλουμε το γάμο για του χρόνου.

— Έννοια σου! . . . είπε μετ' αληθούς θαυμασμού ο γαμβρός.

Ο Θανάσης ενέδωκεν εις το επιχείρημα της αδελφής του.

Αλλά της Μονεβασώς δεν το εχώρει ο νους της, να γείνη ο γάμος του υιού της και να μην παρευρεθή διά να δώσει την ευχή της.

Ευτυχώς αυτή ήταν καλλίτερα κ' εσηκώθη εις ολίγας ημέρας. Αλλ' ενώ εγίνοντο αι ετοιμασίαι του γάμου και είχαν κατεβάσει τον άρρωστον από την εξοχήν του Αγίου Χαραλάμπους, εις την πολίχνην, ο γαμβρός και ο Στάθης διεφώνησαν ως προς το ποσόν της μετρητής προικός.

Ο γαμβρός ισχυρίζετο ότι πέντε χιλιάδας είχαν συμφωνήσει, και χωριστά το σπιτι, το αμπέλι, τον μικρόν ελαιώνα και τα ρούχα. Ο Στάθης διετεινέτο ότι τεσσαρεσήμευσι χιλιάδες το όλον, μαζί με τα ρούχα, τα έπιπλα, τα σκεύη και τα λοιπά. Και οι δύο έλεγον την αλήθειαν, επειδή εκάτερος είχεν ειπει άλλον αριθμόν, όταν έδωκαν τας χείρας . . . Επειδή δε τώρα ο γαμβρός ηθέλησεν ευρωπαϊκά φορέματα διά την νύμφην, όλη η συσκευή θα εκόστιζε περίπου χιλίας δραχμάς, και άλλας τέσσαρας χιλιάδας με τρόπον συμβιβαστικόν και χωρίς ξεσυνέρια ήθελε να μετρήση διά την αδελφήν του.

Εις τα παράπονα της Αφέντρας και της μητρός, ο Θανασάκης επένευσε, και ειπε να δώσει ακόμη χιλίας δραχμάς του γαμβρού. Αλλ' ο Στάθης είχε το λύειν και το δεσμείν, και δεν επείθετο να τας δώσει.

Ο Στάθης και ο γαμβρός ήλλαξαν δριμείας φράσεις·

– Σε ξένο βιο κάνεις κουμάντο εσύ; . . . Άλλος τα καζάντισε αυτά τα γρόσια . . .

– Και συ με τ' αδερφού μου τα γρόσια, που έχασε την υγεία του για να τ' αποκτήση, θέλεις ν' ανοίξης μεγάλο μαγαζί: . . . Πού είνε τα καζάντια σου, εσένα;

Ο γέρο Στεφανής, όστις εισήλθε την στιγμήν εκείνην, επιστρέφων εκ της αγοράς, όπου είχε περάσει από το καπηλείον του Γιάννη του Βλάχου, ενθυμήθη την παροιμίαν·

– Ε! τώρα, δεν ησυχάζετε και σεις; . . . Μοιάζετε με τους δύο . . . που μάλλοναν σε ξένο αχ . . .

Ο γέρο-Στεφανής δεν ετελειώσε την φράσιν. Η Αφέντρα είχε στραφή προς τον πατέρα της, κ' επειδή εγνώριζε τας παροιμίας του, του ένευσε φέρουσα ζωηρώς τον δάκτυλον εις τα χείλη. Εφοβείτο μη προσβληθή ο μνηστήρ της.

Ο Στάθης όμως είξευρε, φαίνεται, τον άνθρωπόν του, και ήτο βέβαιος περί της ανοχής και της πραότητος του γαμβρού. Τω όντι ούτος είχε λάβει την προτεραιαν ήδη τας τέσσαρας χιλιάδας, καίτοι επέμενε να λάβη άλλας χιλίας, και είχε διαθέσει μέγα μέρος του ποσού εκείνου εις εξόφλησιν εμπορικών υποχρεώσεων.

Ο ασθενής Θανάσης, τον οποίον είχαν φέρει οπίσω εις την πόλιν, δεν κατώκησε πλέον εις την πατρών οικίαν, την οποίαν είχαν γράψει ως προίκα εις το συμβόλαιον, κ' εν αυτή θα εγίνοντο αι εορταί και τα δείπνα του γάμου. Προς ανατολάς ταύτης ήτο μικρά πλατεία, και πέραν της πλατείας ήσαν άλλαι οικίαι. Μεταξύ τούτων, ενοικίασαν τον

οικίον πτωχής γυναίκος, διά να κατοικήση ο άρρωστος, είτα και οι γονείς του.

Ο φθισικός, και αν δεν ηδύνατο να σηκωθή διά να παρευρεθή εις τον γάμον, θα έβλεπε διά του παραθύρου τον μέγαν χορόν, όστις θα εχορευέτο επί της πλατείας, εις το ύπαιθρον, μετά το γαμήλιον γεύμα. Ήτον ήδη περί τας αρχάς του θέρους. Ο νεαρός γαμβρός ηγάπα, φαίνεται, την επίδειξιν, και ήθελε να καλέση πλείστους και δικούς και ξένους εις τους γάμους του.

Εν τοσούτω η απαίτησις των χιλίων δραχμών δεν είχε διευθετηθή. Ο Θανάσης είπε να δώση ο Στάθης τας χιλίας δραχμάς εκ των χρημάτων όσα είχεν εις τας χείρας του, ως έχων την διαχείρισιν των εξόδων. Ο Στάθης εμόρφασεν, έγρυξε, και είπε: «Καλά!» Αλλά δεν έδωκε τα χρήματα.

Την άλλην ημέραν, ήτις ήτον η παραμονή του γάμου, ο γαμβρός υπέμνησε και πάλιν την απαίτησιν. Τότε ο Στάθης είπεν ότι δεν έχει πλέον χρήματα, επειδή όσα είχεν εις χείρας επήγαν όλα για έξοδα, και ας δώση τα χρήματα ο Θανάσης, αν θέλη.

Αυτά είπεν εις τον γαμβρόν. Εις δε τον Θανάσην είπεν·

— Αυτά να του τα δώσουμε για πανωπροίκι, να στεφανωθή, κ' ύστερα, τι λες κ' εσύ;

— Ναι, είπεν ο Θανάσης, όστις επειθετο ευκόλως εις ό,τι του έλεγον όλοι και μάλιστα ο Στάθης.

— Βέβαια, επέφερεν ο Στάθης, με αυτόν τον τρόπον, θ' αποδείξη κι' αυτός πως μας εμπιστεύεται, όπως τον εμπιστευτήκαμε κ' εμείς.

Άμα εξήλθεν ο πρωτότοκος αδελφός, εισήλθεν η Αφέντρα. Αύτη επιλησίασεν εις την κλίνην του Θανάση, και ήρχισε να τον θωπεύη και να του γλυκομιλή.

— Να, τώρα που λες, Θανασάκη μου, επειδή πάτησε ποδάρι αυτή η γρηά, η πεθερά μου, που φοβάται μην πεθάνη, κ' ήθελε να γένη ο γάμος τώρα . . . Εγώ είπα να γένης πρώτα καλά εσύ, κ' ύστερα να μας βάλουν στέφανα . . . Μόλις σηκώθηκε στα πόδια της, και βιάζεται να δώση την ευκή της, φοβάται μην ξανακυλίση . . .

Ως τόσο, είσαι και συ, καλλίτερα, Θανάση, δεν είσαι;

— Σαν καλλίτερα είμαι, είπεν ο Θανάσης, όστις ευκόλως επειθετο ότι είνε καλλίτερα, άμα του το έλεγέ τις· ησθάνετο δ' ενίοτε και ψευδοβελτιώσεις της νόσου.

— Μακάρ' ο θεός να δώση να είσαι καλά. Θα σηκωθής, Θανασάκη μου; θα κάμης κουράγιο νάρθης στο γάμο, να με καμαρώσης, που θα φορώ στεφάνι;

— Να ιδώ . . . σαν μπορέσω . . . Όπως μου πη ο γιατρός.

— Αν δεν έλθης, δεν βάζουν στέφανα, είπεν η Αφέντρα. Εσύ είσαι δεύτερος πατέρας για μας, θα σου φιλήσωμε το χέρι κ' εγώ κι' ο Γρηγόρης . . . ως τόσο, δε δίνεις μόνος σου κειναδά τα λειπά; . . . χίλιες

δραχμές του έχουνε τάξει ακόμα . . . Δεν τα δίνεις με το χεράκι σου; αποκάτ' απ' το προσκέφαλό σου τάχεις;

Και λέγουσα έρριπτε βλέμματα πλήρη απληστίας υπό το προσκέφαλον, ως να ήθελε να ίδη μέσω του λινόμετάξου περιβλήματος, και κάτωθεν του πατημένου μαλλίνου όγκου, τι εκρύπτετο υποκάτω. Έκαμε δε κίνημα ως διά να χώση την χείρα της κάτωθεν του προσκεφαλαίου.

Ο Θανάσης είχε τω όντι υπό το προσκέφαλόν του το μέγιστον μέρος των χαρτίνων νομισμάτων, τα οποία είχε φέρει ο Στάθης εκ Βώλου – περί τας ένδεκα χιλιάδας δραχμών.

– Δεν τα δίνεις, επανέλαβεν η κόρη, για να μην εύρη καμμιά πρόφασι ο γαμβρός; Τώρα πλεια, Θανασάκη, δεν είμαστε για ν' απομείνουμε . . . Τι θα πη ο κόσμος; Αν μου κάμη τίποτε, Θεός να φυλάη, και πη πως δε στεφανώνεται! . . . Κάλλιο έχω να . . .

Και δάκρυα έπνιξαν την φωνήν της. Την ιδίαν στιγμήν εισήλθεν ο Στάθης, όστις φαίνεται ότι ήτον απ' έξω, και ίσως είχε τείνει το ους ή τυχαίως ήκουσεν.

Ο Στάθης ήρχισεν άλλην ομιλίαν, ωμίλει διά τα καθέκαστα του γάμου, διά τους καλεσμένους, οι οποίοι ήσαν τόσοσ πολλοί, ώστε δεν θα τους εχώρει το σπίτι . . . Είνε τω όντι φαντασμένος αυτός ο γαμβρός.

– Μην το λες, και κακιών' η αδερφή μας, είπε μειδιών ο Θανάσης.

– Εμένα μ' έχεις αδερφό, είπεν ο Στάθης· τον Γρηγόρη δεν τον έχεις ακόμα τίποτε.

Η Αφέντρα είχε χαμηλωμένα τα όμματα κ' εισώπα. Εισήλθε και η Ασημήνα, ήτις ίστατο προ μικρού εις τον προθάλαμον και είχεν ακούσει τον Στάθην.

– Τώρα πλεια έχουμε χαρές . . . Θα κάμωμε γάμο, που θα δώση νάμι . . . Δημάρχους, λιμενάρχους, ντελεγραφιστάδες, νεροδικη, τελώνη, αστρονόμο, όλους τους εκάλεσεν ο γαμβρός μας . . . Θα στήσουνε αύριο ένα χορό, που θα δώση κρότο, τι λες καλέ! . . . Θα κάμη χαρά, λέει, που να βαστάξη τρεις βδομάδες. Παράγγειλε στον μπάρμπα μας, τον Κοψιδάκη, να του σφάξη τέσσερ' αρνιά, τρία πρόβατα, δύο κατσίκια, θυσία . . . Και χωριστά ο κουμπάρος, που θα σφάξη δύο τραγιά, και θα κουβαλήση πήττες και μπακλαβάδες. Και βιολιά, και λαούτα, ακούς, και λογίων-τω-λογίων τα λαλούμενα, τακούς, κι' όλ' οι βιολιτζήδες οι ντόπιοι, τρεις ξένοι, οι τουρκόγυφτοι με τα κλαρινέτα, ακούς . . . Και θα χορέψουν όλοι, που να πηδήσουν μεσουράνα, τακούς . . . Και πού εισ' ακόμα, ν' αρχίσουν να μας έρχωνται η νυφάδες για το Θανάση, κ' η πεθεράδες, που θα μας κουβαλούν ζαχαρομαχαλιά και κουραμπιέδες, και λογίων-τω-λογίων καλούδια . . . Ως το χειμώνα, φέτος, άλλο γάμο θάχουμε . . . Και ποια μάννα είνε σαν εμένα; . . . Πώς έχω τον νου μου, δεν λέτε; . . .

Την στιγμήν εκείνην επήλθε παροξυσμός βηχός μετά διαταραχής του στομάχου εις τον φθισικόν. Εν τη παραζάλη και τῷ θορύβῳ, κ' ενώ αι δύο γυναῖκες προσεπάθουν ν' ανακουφίσουν τον πάσχοντα, ο Στάθης έβαλε την χείρα υπό το προσκέφαλον, ήρπασε το χρηματοφυλάκιον, χωρίς κανείς να τον παρατηρήση, και το έθεσεν ηρέμα εις τον κόλπον του.

Εἶτα ο Θανάσης ησύχασεν. Η μήτηρ έκλεισε καλῶς την θύραν του θαλάμου, και εἶπεν εις ὅλους, καθὼς εἶχον εξέλθει εις τον προθάλαμον·

– Αφήστε τον να κοιμηθῆ . . . Εἶνε κρίμα απ' το Θεό . . . Της χίλιας δραχμαῖς θα της δώση αύριο . . . Ας εἶνε καλά, το παιδάκι μου . . . Μακάρι να εἶχατε να λαβαίνετε . . . Έχασε τα νειάτα του . . . αρρώστησε το παιδί μου . . . Τόσα χρόνια ήτανε βαθειά στη γη, εκεί που βγάζουν τ' ασήμι, ακούς! βαθειά κάτω σαν τυφλοπόντικας να σκάφτη, μέσ' τα λαγούμια, τ' ακούς!.. Αφήστε το, ν' ανασάνη, να πάρη αέρα, που έλυωσε στον απάνω κόσμον, κι' ανάλυσε, σαν το κερὶ το παιδάκι μου! . . . Ας ησυχάση καλά τη νύχτα.

Την επαύριον, ὄλ' αι ετοιμασίαι διὰ τον γάμον ήσαν συμπληρωμένοι... Την νύκτα η Αφέντρα, καθ' ην στιγμήν ο μνηστήρ τους εκαληνύκτιζεν, εἶχε ψιθυρίσει προς αὐτόν κατ' ἰδίαν·

– Θα μου της δώση αύριο της χίλιας δραχμαῖς. Υποσχέθηκε κ' η μητέρα.

Την ὥραν που επήγαν τα βιολιά κ' έφεραν τον κουμπάρον έμπροσθεν της πατρικῆς οικίας του γαμβροῦ, ο Γρηγόρης, μη έχων τίνα άλλον να ερωτήση, ηρώτησε κρύφα τον Στάθην, ὅστις στολισμένος συνώδευε με πολλούς εκ των καλεσμένων τον κουμπάρον, ελθόντα να παραλάβη τον γαμβρόν·

– Η χίλιες δραχμές, τι γίνονται;

– Θαρρῶ πως της έδωκεν ο Θανάσης της Αφέντρας, απήντησε βιαστικά ο Στάθης.

Η πομπή των καλεσμένων, μετὰ βιολίων και λαγούτων, άγουσα τον κουμπάρον και τον γαμβρόν, κατήλθε μέχρι της οικίας της νύμφης. Ανέβησαν εις την οικίαν ο γαμβρός, ο σύντεκνος, και οι οικεῖοι· οι πλείστοι επερίμεναν εις τα πρόθυρα της οικίας. Μετ' ολίγα λεπτά κατήλθον ὅλοι, άγοντες και την νύμφην, στολισμένην με φορέματα της προτελευταίας μόδας, και με καπέλλον μετὰ τεχνητῶν ανθέων πορτοκαλλέας, συνοδευομένην από την μητέρα της την Ασημήναν, ήτις έφερε το σαλομέταξο φουστάνι της, και γουνάκι και κουζούκαν εκ βελούδου, αμαυροῦ χρώματος, και από τας θείας της ὄλας, αναλόγως στολισμένας. Ο γερο-Στεφανῆς εφόρει πανωβράκι τούχινον, το οποίον εἶχεν από τριακονταετίας, και δεν το εἶχε φορέσει περισσότερον από πέντε φορές εις ὄλην την ζωήν του. Έφερε φέσι κατακόκκινον, με φούνταν κυανήν, το οποίον του εἶχε φέρει από το Τούνεζι κατά την εποχήν των Κριμαϊκῶν ο κουμπάρος, ὅστις τον εἶχε στεφανώσει,

εμποροπλοίαρχος, προ χρόνων αποθαμμένος τώρα, είχε δε κρεμασμένον από την τσέπην της τζάκας του την εσωτερικήν, κατερχόμενον έως το γόνα του, μακρότατον μεταξωτόν μανδήλιον, κόκκινον, διανθές.

Πριν καταβώσιν από την οικίαν, ο γαμβρός, καθώς είχε πλησιάσει την νύμφην, την ηρώτησε με πολύ χαμηλήν φωνήν, διά να μην ακούσουν ο σύντεκνος και οι άλλοι οικείοι, ιστάμενοι πλησίον·

– Σου της έδωκε ο Θανάσης;

Η Αφέντρα, μη τολμώνσα ν' αρθρώση φωνήν, καθώς ένευε την κεφαλήν κάτω, κατένευσεν ακόμη χαμηλότερα, ερυθριώσα·

– Της έχεις; ηρώτησε πάλιν ο Γρηγόρης.

Δεύτερον νεύμα, έτι ασθενέστερον έκαμεν η νέα.

Ήτον Κυριακή πρωί, ώρα δεκάτη, απολείτουργα. Η πομπή διηθύνθη εις τον ναόν, όπου ετελέσθη ο γάμος.

Ο γάμος έγινε επίσημος. Μετά το γεύμα όλοι οι καλεσμένοι, ο δήμαρχος, ο λιμενάρχης, ο ειρηνοδίκης, ο υποτελώνης και οι λοιποί, όσους είχε καταριθμήσει η Ασημήνα, όλοι μετά των συζύγων των έλαβον μέρος εις τον χορόν – τινές ως απλοί θεαταί – όστις είχε στηθή εις την πλατείαν, εκείθεν της οικίας.

Πολλοί εχόρευσαν, όλοι σχεδόν ηυφράνθησαν, και κανείς δεν εμελαγχόλησεν. Ο δυστυχής ο φθισικός, όστις είχε σηκωθή μετά βίας από την κλίνην, και τον είχαν καθίσει επί καναπέ, πλησίον του παραθύρου, εθεώρει τον χορόν, και ησθάνετο ηθικήν ευχαρίστησιν.

– Αν δεν ηρχόμην εγώ απ' την Αμέρικα, έλεγε μέσα του, και δεν έφερνα αυτούς τους παράδες, όλ' αυτά θα έλειπαν . . . Γάμος μπορούσε να γείνη, αλλά θα ήτο πολύ πτωχικώτερος . . . και τέτοιος χορός δεν θα εγίνετο.

Κ' εκείνην την στιγμήν ησθάνθη την ανάγκην να θωπεύση με τας χείρας του το χρηματοφυλάκιον, το οποίον είχεν υπό το προσκέφαλόν του. Από τριών ή τεσσάρων ημερών δεν είχε σηκώσει το προσκέφαλόν να το ίδη.

Ήτον εις τον τελευταίον βαθμόν της νόσου, και μόλις ηδύνατο να ίσταται εις τους πόδας του. Ανεσηκώθη κ' έκαμε τρία βήματα διά να πλησιάση εις την κλίνην.

Εσήκωσε το προσκέφαλόν και βλέπει ότι η θέσις ήτο κενή. Το πορτοφόλιον έλειπεν.

Ανεσήκωσε την προσκεφαλάδα ή μαξιλάραν, την υποκάτωθεν. Έψαξε τα σινδόνια. Τίποτε. Το χρηματοφυλάκιον είχε γείνει άφαντον.

Κρύος ιδρώς τον περιέχυσε, και βηξ αγωνίας τον έπνιξε.

– Μάννα μου! μάννα!

Η μικρά Ανθούσα, πτωχή κορασίς, συγγενής της οικογενείας, την οποίαν είχαν προσλάβει εκείνας τας ημέρας διά να υπηρετή τον ασθενή, ίστατο εις την θύραν του οικίσκου, κ' εκύτταζεν εν εκοτάσει τον

μέγαν χορόν, όστις ήτον ως τεράστιος ορμαθός ανθρώπων, πολύχρωμος και αεικίνητος. Μ' όλον τον θόρυβον όστις ήρχετο έξωθεν, ήκουσε την κραυγήν και τον βήχα του Θανάση, κ' έτρεξεν επάνω.

– Τι έχεις, Θανάση;

– Αθουσώ! . . . Αθουσώ! . . . τρέξε γρήγορα, φώναζε τη μάννα μου! .

..

– Είνε πιασμένη στο χορό!

– Να ξεπιαστή . . . και να τρέξη . . . Μετ' ολίγον ήλθε τω όντι η Ασημήνα.

– Ω! καλά έκαμε τ' Αθουσώ, κ' ήρθε, και μ' έκαμε να ξεπιαστώ απ' το χορό. Μπαϊλντισα, παιδάκι μου! Με της νειες αυτουνού του καιρού, με δημαρχίνες, νεροδίκηνες, λιμενάρχηνες, ντεληγραφιστίνες, ξέρω εγώ να χορεύω; . . . Όχι άλλο! . . . Ας είνε στερεωμένα, καλορρίζικα, παιδάκι μου . . . Τι μ' εφώναξες, Αθούσα; Με θέλεις τίποτα, Θανάση;

– Μάννα, ποιος μου πήρε το πορτοφόλι μου;

– Ποιο; τι είπες;

– Το πορτοφόλι, που είχα τους παράδες μέσα . . .

– Ε;

– Λείπει . . . Μου το κλέψανε, μάννα . . .

– Τι λες, παιδί μου;

Την ιδίαν στιγμήν ηκούσθη η φωνή του Στάθη καλούντος έξωθεν της θύρας·

– Μάννα! . . . μάννα! . . .

– Ποιος φωνάζει; Εσύ είσαι, Στάθη;

Και η Ασημήνα προέκυπεν εις το παράθυρον.

– Πες του Θανάση, εγώ τώχω το πορτοφόλι, και να ησυχάση.

Και αφού είπε τούτο, ο Στάθης απεμακρόνθη.

Ο Θανάσης εν μέρει μόνον κατεπραϋνθη.

– Γιατί δεν ήρθε μέσα;

– Έχει δουλειές, παιδί μου . . . Αυτός έχει όλη τη φροντίδα του χορού, των παιγνιδιών και τα κεράσματα . . . Πηρετεί όλους τους καλεσμένους

...

Ακολούθως η μητέρα κατήλθεν εις την πλατείαν, και διελθούσα πλησίον του Στάθη, του έρριψε βλέμμα ερωτηματικών.

– Σύρε να πης του Θανάση, είπεν ούτος, ο Στάθης, πης τώχει το πορτοφόλι, και θα του το δώση, πης . . . Το πήρα, γιατί φοβήθηκα μην τ' αρπάξ' η θυγατέρα σου, την ώραν που τον έπιασεν ο βήχας . . . κ' αυτή πολεμούσε να τότε καταφέρη για να της δώση της χίλιες δραχμές, τα παραπανισμένα που μας γύρευε ο γαμβρός. Τώρα πλεια η πόρτα έκλεισε . . . Πανωπροίκια δεν έχει.

Όλην την ημέραν, και μέχρι βαθείας νυκτός, διήρκεσεν η ευθυμία, και ο χορός διακοπτόμενος επανελαμβάνετο πάλιν. Είτα οι καλεσμένοι, ολίγοι-ολίγοι, εσκορπίσθησαν. Τελευταίοι έμειναν ο κουμπάρος και οι στενώτεροι οικείοι, με τα βιολιά και τα λαγούτα. Πέραν του μεσονυκτίου, έφαγαν νέον δείπνον. Τα γλυκοχαράμματα, αφού έφεραν γύρον με τα βιολιά, ο κουμπάρος και οι οικείοι, εγύρισαν οπίσω υπό την οικίαν και έμελψαν τα πιστρόφια.

Όλην την εσπέραν και μέχρι βαθείας νυκτός, και την πρωίαν της επιούσης ακόμη, ο Στάθης δεν ανήλθεν εις την μικράν οικίαν, όπου ευρίσκετο ο ασθενής αδελφός του. Ούτος, ενώ την νύκτα της παραμονής του γάμου είχε κοιμηθή καλά κ' επί πολλάς ώρας, κατόπιν του παροξυσμού όστις του είχε επέλθει την ημέραν, κ' εφαινετο ησυχώτερος, την νύκτα την μετά τον γάμον, και κατόπιν της ανακαλύψεως της απουσίας του χρηματοφυλακίου, την διήλθεν άυπνος και με φοβεράς εκρήξεις βηχός.

Την ώραν του μεταμεσονυκτίου δείπνου, ενώ ο κουμπάρος μετά των στενωτέρων εκ των καλεσμένων ηυφραίνοντο, ο γαμβρός ενθυμήθη να ερωτήση την νεόνυμφον·

— Πού της έχεις της χίλιες; Απάνω σου; Η Αφέντρα έκαμε αδιόρατον νεύμα.

— Και δεν μου λες, ειπεν ο Γρηγόρης, γιατί δε σου έβαλε η μάννα σου την κολλαΐνα με της λίρες, που μούλεγες πως έλεγε να σου βάλη;

— Πού να της βρούμε της λίρες, ειπε τότε η Αφέντρα, λυθείσης της γλώσσης της — επειδή η μοδίστρα της είχε ειπει, ότι η νύφες που φορούν ευρωπαϊκά δεν εινε ανάγκη να σιωπούν, ούτε να καμαρώνουν, καθώς εσυνήθιζαν η πρωτινές, που φορούσαν καβούκες κεντητές και χρυσοϋφαντα ποδογύρια — και μαλιστα ωμοίαζαν πολύ με αχελώνες, καθώς έλεγεν η μοδίστρα.

— Πού να της βρούμε της λίρες· ο Στάθης μόνο συχνάτσες έφερε απ' το Βόλο . . . Κ' έπειτα, η κολλαΐνα, που έλεγεν η μητέρα, θα ταίριαζεν αν φορούσα νυφιάτικα ντόπια . . . Μ' αυτά που φόρεσα τώρα, δεν πάει . . .

Την πρωίαν, καθώς ο Στάθης επέστρεψεν εις το σπίτι του, και όλοι οι καλεσμένοι επήγαν τέλος να κοιμηθούν, ο γέρων πατήρ ελθών, εφώνασε τον Στάθην, και του ειπε·

— Σύρε να ιδής τον αδερφό σου . . . σε θέλει.

Ο Στάθης ήτον πλαγιασμένος, επήρε έναν ύπνον, και αργοπόρησε.

Μετ' ολίγον η Ασημήνα, έτρεξε κ' εφώνασε την νύμφην της·

— Γερακίνα, πού είν' ο Στάθης; Μην κοιμάται; . . . Δεν εινε καλά ο Θανάσης· πες του να φθάση γλήγορα!

Ολίγω ύστερον, ήλθεν η Μαργαρώ, η άλλη ύπανδρος αδελφή.

— Στάθη! τρέξε γλήγορα! . . . πεθαίνει ο Θανάσης! . . .

Ο Στάθης είχε σηκωθή, κ' ενίπτετο, κ' εκτενίζετο, κι' αργοπορούσε . . .

Ευθύς κατόπιν, έφθασε μία θεία.

– Στάθη! έλα γλήγορα! . . . σε γυρεύει ο Θανάσης! . . . την ψυχή στα δόντια! . . .

Τελευταίος, και πάλιν ήλθεν ο γέρο-Στεφανής.

– Τρέξε γλήγορα! . . . τον αδελφό σου τον μεταλαβαίνουνε.

Τέλος εξεκίνησεν ο Στάθης. Συνήντησε τον ιερέα, ασκεπή, με το Άγιον Ποτήριον, κατερχόμενον από τον οικίσκον του ασθενούς.

Ο Στάθης έβγαλε το καπέλλο του, επροσκύνησε βαθέως και τέλος ανήλθεν εις την μικράν οικίαν.

Ο Θανάσης ήτον εις τας λιοσθίας στιγμάς.

Ο Στάθης επλησίασεν εκθύμως, του έδωσε το πορτοφόλι εις τας χείρας. Εκείνος το έλαβε κ' εμειδίασε.

– Σχώρεσέ με, αδελφέ μου, για καλό τόκαμα, να μη σε γδύσουν . . . Σου χρειάζονται τα λεπτά για να κυτταχθής, να γένης καλά . . . να ζήσης ακόμα, πολύ, πολύ! . . .

Ο φθισικός είπεν «ευχαριστώ», έσφιξε το πορτοφόλι εις την παλάμην του, κ' εξέπνευσε.

Μόλις απέδωκε την τελευταίαν πνοήν ο Θανάσης, και ο Στάθης ανέλαβε πάλιν το πορτοφόλι, και το έβαλεν εις τον κόλπον του.

Η Ασημήνα έρρηξε μίαν κραυγήν, είτα μετά την συστολήν του νεκρού απηγόρευσε τα μοιρολόγια. Είχαν χαράν εις την φαμελιάν της, και το σπίτι της νεονόμφου ήτον εκατόν βήματα παρέκει αντικρύ εκεί. Δεν ήρμοζε ν' αμαυρωθή με θρήνους η πρώτη ημέρα του γάμου της θυγατρός της.

Ο μπάρμπα-Στεφανής, όστις δεν είχε μάθει ότι ο Στάθης είχε πάρει το πορτοφόλι με τα χατονομίσματα, και δεν είξευρεν αν το επέστρεψεν εις τον Θανάσην, ούτε ότι το έλαβεν οπίσω πάλιν, μόλις έμαθε το τέλος του Θανάση, έφερε μίαν γύραν εις την αγοράν, επέρασεν από το καπηλείον κ' εφώνασε τον Αντώνην τον Βλάχον·

– Πάτερ Αβραάμ! . . . ελέησόν με, και πέμψον Λάζαρον!

Τα μελίμνηνα του ανδρογόνου επικράνθησαν από τον θάνατον του αδελφού, του προικοδότου και χορηγητού. Ο Γρηγόρης εξηκολούθει επί πολύν καιρόν ακόμη να ζητή τας χιλίας δραχμάς και να παραπονήται κατά της συζόγου του ότι αύτη του είχε ειπέ ψεύδος. Πλην η Αφέντρα ισχυρίζετο ότι δεν του είπε ποτέ το στόμα ότι είχε λάβει τα χρήματα εκείνα.

Ο Στάθης υπεσχέθη να γηροκομήση τους γονείς του, αλλ' ουδέποτε επείσθη να δώση το «πανωπροίκι» εις τον γαμβρόν. Είχεν εύρει τώρα και άλλο επιχείρημα, ότι και ο άλλος γαμβρός, ο σύζυγος της πρεσβυτέρας αδελφής Μαργαρώς, ήγειρεν απαιτήσιν, ζητών και αυτός «πανωπροίκια», επειδή η προίξ την οποίαν είχε λάβει αυτός ήτο πολύ ευτελεστέρα.

– Και με τα πανωπροίκια, πού πάμε, και τι θα γίνουμε, είπεν ο Στάθης.

Ο γέρο-Στεφανής, προσέθηκε μελαγχολικώς ·
– Άλλοι σπέρνανε, κι' άλλοι θερίζουνε.

ΟΙ ΝΑΥΑΓΟΣΩΣΤΑΙ

Πώς έτρεχον το πρωί, εις την πεδιάδα πέραν, έξω της πολίχνης, τόσοσ κόσμος, άνδρες και παιδια, και ολίγαι γυναίκες προσέτι; Έτρεχον ανά την ευρείαν λεκάνην, την σχηματιζομένην μεταξύ δύο βουνών και ενός βορεινού όρμου και του λιμένος του μεσημβρινού, πλήθος πολύ σφόδρα. Ο ουρανός έβρεχε διαρκώς λεπτόν νερόχιονον, ο γραίος, ο βορειανατολικός, αδιάκοπος εφύσα, και ήτο ψύχος και χειμών, Δεκέμβριον μήνα . . .

Πρώτοι έτρεξαν, ο Λούκας ο Μπούνος, κι' ο Θανάσης ο Πουγαδής, κι' ο Παναγής της Χρόναινας. Ευθύς κατόπιν τούτων ήλθαν ο Ανάστασης ο Ζιζυφός, κι' ο Κώστας ο Αμπάς, κι' ο Αλέξης της Μυλωνούς, κ' οι λοιποί. Άλλοι εξ αυτών έφερον σάκκους πλήρεις, άλλοι εκρατούσαν ως ράβδους υψηλά κοντάρια, κ' η τσέπες των αμπαδένιων επανωφορίων και περισκελίδων των, εφαινόντο κάπως φουσκωμένες. Είχαν βγάλει από τα κοντάρια τους γάντζους και τα καμάκια, και τα έφερον εις της τσέπαις των, ίσως διά να μη δίδουν υποψίας. Δύο εκ τούτων εκράτουν ανά μίαν απόχην, και άλλοι εβάσταζον κουβαριασμένα χονδρά σχοινία, πισσωμένα. Βεβαίως επρόκειτο περι αλιευτικής ή ναυτικής εκδρομής.

Αλλά πώς είχαν μυρισθή την υπόθεσιν, κ' είχαν λάβει είδησιν, όλες η μάγκες του τόπου, παιδια μεταξύ δώδεκα και δεκαέξ ετών, πρώτος ο Θεωωρής ο Τσουνος, ειτα ο Γιάννης ο Ζόπης, κι' ο Πέρρος ο Τριζόπης, κι' ο Βασίλης ο Γλάρος, κι' ο άλλος ο Βασίλης ο Κουλός, κι' ο Γιώργης ο Κυρκυδός, κι' ο Δημήτρης ο Ψόφος, κι' ο Γιάννης ο Κιώρης, κι' ο Αλέξης το Φανάρι, κι' ο Μανωλιός το Ψαλτήρι, και τόσοι άλλοι; Μόλις είχε γνωσθή η είδησις, ότι την περασμένην νύκτα είχε πέσει έξω παρά την Κεφάλαν, την απότομον υψηλήν ακτήν, πλησίον επισφαλούς βορεινού όρμου, μία μεγάλη νάβα ολλανδική, πελώριον σκάφος φορτωμένον με αγγεία, σίδηρον και τινα υφάσματα. Και οι μεν ναυαγοί είχαν σωθή· είχαν έλθει νύκτα εις την πόλιν οι κάτοικοι τους έδωκαν φορέματα, ήναψαν μεγάλην φωτιάν μέσα εις μίαν ισόγειον αποθήκην, και τους εξέσταναν. Οι ξένοι έπιον ρούμι άφθονον, και ήναψαν τας πίπας των. Εφαινόντο ευχαριστημένοι από την φιλοξενίαν των εντοπίων. Τώρα επρόκειτο και πώς να σωθώσι τα ναυάγια.

Η εξουσία είχε στείλει δύο ενόπλους χωροφύλακας εις την Κεφάλαν, διά να φυλάξουν, όσον το δυνατόν, το βυθισμένον σκάφος. Αλλά πριν έλθουν οι χωροφύλακες, είχαν φθάσει εις τον τόπον του ναυαγίου ο Λούκας ο Μπούνος, με την παρέαν του, κι' ο Αναστάσης ο Ζιζυφός, κι' ο Αλέξης της Μυλωνούς, και οι λοιποί. Ακόμη προ αυτών έφθασαν, αν και τελευταίοι είχαν αναχωρήσει, ο Θεωωρής ο Τσουνος, κι' ο Βασίλης ο Γλάρος, κι' ο Δημήτρης ο Ψόφος κι' όλοι οι ξυπόλητοι μοσχομάγκες του τόπου. Ήρχισαν δε πάραυτα να εργάζωνται προς ανέλκυσιν των

ναυαγίων από τον πυθμένα. Αι δύο ή τρεις γυναίκες, αίτινες είχαν ακολουθήσει, ηκολούθησαν κατ' αρχάς προφάσει διά να κράξωσιν οπίσω τους υιούς των τους μάγκας και τους συμμαζέψουν, είτα σιγά-σιγά, χωρίς να το αισθανθούν, ειλικόσθησαν και αυτά μέχρι της Κεφάλας και εύρον περιέργον το θέαμα.

Ο Λούκας κ' η παρέα του, με τους γάντζους και με της απόχες, θα κατώρθωναν πολύ μεγαλειότερες δουλειές, αν ήτον εύκολον να φέρουν από τον λιμένα της βάρκες των εις το μέρος εκείνο. Αλλ' ήτο σχεδόν αδύνατον, διότι ο μαινόμενος βορράς δεν το επέτρεπε, θα ήτον ανάγκη να κάμψουν το ανατολικόν ακρωτήριο, το φράσσον τον λιμένα, να πλεύσωσιν κατεπάνω εις τον άνεμον, τρία ως τέσσαρα μίλια πέλαγος αγριωμένον, εις τα βασιλεια του βορρά. Με πανία θα ήτο αμήχανον, με κωπία θα εχρειάζοντο πολύ μεγαλιότεραι και ισχυρότεραι λέμβοι, και πολλοί και στιβαροί βραχίονες να το κατορθώσουν. Διά τούτο ηναγκάσθησαν, φέροντες τα αλιευτικά των εφόδια, να έλθουν πεζή, χωρίς κανείς να τους έχη στείλει.

Τώρα, με γάντζους, με απόχες, με σχοινία και με κοντάρια, έκαμναν ό,τι μπορούσαν ανασύροντες πότε-πότε μεγάλα πινάκια, υπερμεγέθεις σουπιέρες, με καλύμματα και με κουτάλας πηλίνας ακόμη, ενίστε δέσμας σιδηρών ράβδων κλπ. Αλλά πολύ μεγαλιότεραν εργασίαν έκαμναν ο Θεωδωρής ο Τσουνός, κ' ο Γλάρος κ' ο Ψόφος, και οι λοιποί. Ούτοι χωρίς να φοβώνται ότι θα κρυώσουν, εγυμνώθησαν από τα ολίγα ράκη που εφορούσαν, έδιναν διαρκώς βουτιές, έφθαναν δύο ή τρία μπόγια εις τον πυθμένα, κ' επανήρχοντο εις τον αφρόν, φέροντες πάντοτε όσσην ηδύναντο να σηκώσουν λείαν.

Δεν εφαινοντο να είχαν συλλογισθή πώς θα μεταφέρουν τόσα αγγεία πηλίνα και τόσας ράβδους σιδηράς, και πώς θα τας εξασφαλίσουν. Πλην ο Λουκάς ο Μπούνος εφαινετο να είχε τους σκοπούς του δι' αυτό.

— Παιδιά, είπεν ούτος έξαφνα, στραφείς προς τας διαφόρους ομάδας των ανεγκυστών και των βουτηχτών, τα πλιάτοκα μας, βλέπετε, είνε τέτοιας λογής, που το ένα είδος το σίδερο, είνε φτιασμένο για να σπάζη το άλλο είδος, τα πιάτα. Το λοιπόν, δεν μπορούν να κάμουν εύκολα χωριό, τα δύο μαζί. Είνε ανάγκη να τα ξεχωρίσουμε. Σας παρακαλούμε σας, των παιδιών, να πάρετε όσα πιάτα εύρετε, σπασμένα και γερά, που είνε και πιο εύκολο να τα κουβαλήσετε στα χέρια · σώνει να μας βοηθήσεται εμάς να μεταφέρουμε σε μέρος σίγουρο ούλες της βέργες και της λαμαρίνες.

Έκυψεν εις το ους ενός των συντρόφων του, του Αναστάση τον Ζιζυφού, και του επιθύρισε μερικά λόγια με πολλές χειρονομίας, δεικνύων διά συρτού κ' επιμόνου κινήματος της παλάμης ίσα-πέρα τον αιγιαλόν, και ηκούσθησαν αρκετά ευκρινώς απ' το στόμα του ολίγα λέξεις: «καλύβα, πέρα εκεί, σπηλιά, . . . κλειδαριά, σιδερόπορτα . . . Να φυλάτε, κ' εμείς θάρθουμε με της βάρκες το βράδυ, σαν πέσει ο αέρας».

Την στιγμήν εκείνην ένας από τους μάγκας, ο Μανωλιός το Ψαλτήρι, εφώνασεν·

– Έ! μπάρμπα-Λούκα! μπάρμπα-Λούκα! να, έρχονται οι ταχτικοί!

Εστράφησαν όλοι, και είδον τους δύο γηραιούς χωροφύλακας, με της παληοκαπότες των και με της караμπίνες των της σκουριασμέναις, που εφάνησαν να κατέρχονται την ράχιν προς την ακτήν, και μόλις απείχον πεντακόσια βήματα. Ήσαν δύο παλαιοί, λησμονημένοι χωροφύλακες, από την εποχήν προ του Συντάγματος, με τουζλούκια και με χειρίδας ανοικτάς, δυσκίνητοι, συμβιβαστικοί, ολιγαρκείς, μαθημένοι να πονούν τη φτώχεια, και μη θέλοντες να φαίνονται κακοί.

– Έννοια σας, εσείς! έκραξεν ο Λούκας χωρίς να ταραχθή. Ξέρω εγώ τι να του πω του μπάρμπα-Χρήστου, και μη σας μέλη.

Την ιδίαν στιγμήν ηκούσθη οπωσούν τραχεία η φωνή του ενός των χωροφυλάκων, του γεροντοτέρου·

– Έ! νισάφι, βρε παιδιά, εφώνασε . . . Πέσατε με τα μούτρα πάλι στο πλιάτσκο!

Με τον ίδιον τόνον απήντησεν ο Λούκας·

– Έννοια σου, μπάρμπα-Χρήστο! το κάνουμε για να μη σκουριάσουν τα σίδερα μες τη θάλασσα . . . Κ' έπειτα είνε ανάγκη να ξαλαφρώση λιγάκι τ' αμπάρι, για να σηκωθή το σκάφος! . . .

Ο Λούκας δεν εβράδυνε να πείση τον μπάρμπα-Χρήστον περί της αληθείας και περί της ορθότητος των δύο επιχειρημάτων, τα οποία επρόβαλεν. Όταν οι δύο γηραιοί οπλίται κατήλθον χαμηλότερα προς τον αιγιαλόν, ανέβη κ' εκείνος ολίγον υψηλότερα και τους ανέπτυξεν αναλυτικώτερον την υπόθεσιν·

– Κάμετε γλήγορα! έκραξεν εν συμπεράσματι, ο γέρο-Χρήστος· και ξεπαστρέψτε τα, αυτά, το γληγορότερο . . . και ξεκουμπισθήτε αποδώ, γιατί! . . .

Διέκοψε, και έφερε την χείρα εις τον πώγωνα· εΐτα επέφερεν·

– Είνε κι' άλλοι εδώ, που έχουν γένεια . . .

Έκαμε μιμικόν κίνημα, σημαίνον ότι «εκείνος που είχε τα γένεια» δηλ. ίσως ο κατής ή ειρηνοδίκης, ήτον φόβος αν εγίνοντο παράπονα, μην τους τσακώση «απ' το γιακά» και τους στείλη «μέσα».

Ο Λούκας απήντησεν·

– Ορισμός σας, μπάρμπα-Χρήστο! . . . το γληγορότερο.

Εΐτα ήρχισε να συνεννοήται με την παρέαν του.

Καθώς τα μυρμήκια, το θέρος, δεν παύουν ένα-ένα αποτελούντα ατελείωτον λιτανείαν εις την άκραν του δρόμου να σύρουν από ένα κόκκον, ή ψόφιαν μυΐαν, ή ό,τι δήποτε, βαδίζοντα ακούραστα προς την αποθήκην των, την μικράν οπήν της γης, ούτω και η πολυκέφαλος συντροφιά του Λούκα, ο Θανάσης ο Παπουδής, κι' ο Παναγής της Χρόναινας, κι' ο Ανάστασης ο Αμπάς κι' ο Αλέξης της Μυλωνούς και οι λοιποί, εσχημάτισαν μακράν πομπήν, μετακομίζοντες επ' ώμων τας

ράβδους τας σιδηράς και τα αγγεία, εις την καλύβην πέραν, την κρυφήν, και εις την σπηλιάν την οποίαν είχεν υποδείξει ο Λούκας. Και καθώς τα μυρμήκια, όταν εις έν εξ αυτών πέση έν τεμάχιον πολύ μεγάλον και δυσανάλογον διά τας δυνάμεις του, υπείκοντα εις σημεία μυστικά και εις φωνάς αδήλους, έρχονται εις βοήθειαν του αδελφού των, και συνεργάζονται πέντε ή εξ ομού εις το κύλισμα και την μεταφοράν του μεγάλου τεμαχίου, παρομοίως ο Θοδωρής ο Τσουνος, κι' ο Γιάννης ο Ζόπης, κι' ο Πέρρος ο Τριζόπης, κι' ο Κώστας ο Κυρκυδός, κι' ο Δημήτρης ο Ψόφος, κι' ο Αλέξης το Φανάρι, και όλοι οι λοιποί, συνέτρεχον και συνεκοπίαζον εις το κουβάλημα πάσης δέσμης σιδηρών ράβδων, πολύ στερεά δεμένης, και την οποίαν μάτην είχαν προσπαθήσει να λύσωσιν εις μονάδας.

Την νύκτα, ο άνεμος εμετριάσθη και ο καιρός εφαινετο ότι εβελτιώθη. Τέσσαρες ή πέντε λέμβοι έκαμψαν το ανατολικόν του λιμένος ακρωτήριον, και δεν εβράδυναν να φθάσουν εις την Σπηλιάν, ολίγω πλησιέστερον της ακτής όπου είχε βυθισθή το ξένον πλοίον.

Τινές των συντρόφων εζήτηουν επί τόπου να μοιρασθούν τα λάφυρα, διά να φέρη «ο καθένας το δικό του».

Ο Λούκας έκανε «κουμάντο» εις όλα. Προκειμένου περί διάνομής των λαφύρων, ιδού πώς έλυσε το ζήτημα·

— Βρε παιδιά, ειπε, να φορτώσουμε τώρα τα πράγματα όπως είνε, μοιρασμένα κι' αμοίραστα, για να τα κουβαλήσουμε «όσο είνε νωρίς», — ήτον μία μετά τα μεσάνυχτα — κ' ύστερα κάνουμε καλά, όταν θα τα ξεμπαρκάρουμε. Ο λύκος απ' τα μετρημένα τρώει.

Συγχρόνως δε έβαλε τα δυνατά του να παραφορτώση την δικήν του την βάρκαν, με παραπολλά σίδερα, λέγων ότι η βάρκα αύτη σηκώνει περισσότερα, επειδή είνε καινούργια και γερή και καλοφτιασμένη.

Εις τον πλουν πάλιν ο άνεμος εσφοδρύνθη κ' εφουρτουνιάσθησαν όλοι. Η βάρκα του Λούκα, ως πολύ βαρυφορτωμένη, ηναγκάσθη να κάμη σχεδόν γενικήν αβαρίαν.

Τέλος έφθασαν εις τον λιμένα, δύο ώρας πριν φέξη, και απεβίβασαν τα πράγματα εις μίαν εσχατιάν, έξω της πόλεως. Τότε ήρχισαν δυνατόν καυγάν μεταξύ των.

Ο Λουκάς κ' οι άλλοι δύο νομάτοι, οι σύντροφοι της βάρκας του, απήτουν να τα μοιράσουν όλα «απ' τη μεγάλη μέση», αναλογίζοντες την αβαρίαν εις βάρος όλων. Οι άλλοι έλεγον ότι τα πράγματα είνε καλώς μοιρασμένα, και δεν έχουν να κάμουν άλλην μοιρασιάν. Ας μην έκαναν τόσο «ταμάχι», ο Λούκας κι' όλοι αυτοί μαζί του, διά να μη ευρεθούν εις την ανάγκην να κάμουν αβαρίαν. Πλην διατί τάχα ο Λούκας να επιμένη να βαρυφορτώση τόσον την βάρκαν; Άλλα είχε στα χείλη, και άλλον διάβολον είχε μέσα του. Βεβαίως, ενόει όλην την βαρκαδιά ως μερδικό του· και το μερικδικό του το πήρε πίσω η θάλασσα η αχόρταγη.

Τότε οι δύο νομάτοι, οι σύντροφοι του Λούκα, έρριψαν όλον το βάρος επάνω του, κ' επέμειναν να μοιρασθούν οι δύο ό,τι είχε μείνει απ' όλον το φορτίον, επειδή αυτός με το «ταμάχι» του και με την πλεονεξίαν του έγινε αιτίος της αβαρίας, και είνε δίκαιον η ζημία να πέση εις βάρος του.

Ο Λούκας ετραβούσε τας ολίγας τρίχας τας άλλοτε πυρράς, και νυν στακτεράς και υπολεύκους, που είχαν μείνει περί τους δύο κροτάφους του, μεμφόμενος την αχαριστίαν των συντρόφων·

— Κακό, βρε παιδιά! κ' ο κόπος μου θα πάη χαμένος; . . . Κρίμα, βρε παιδιά!

Ευθύς άμα τη ανατολή του ηλίου, πριν προφθάσουν οι ναυαγοσώσται να μεταφέρουν και εξασφαλίσουν όλα τα λάφυρα, ο ειρηνοδίκης και ο πάρεδρος της δημαρχίας, ο «εκπληρών και τα αστυνομικά», ελθόντες κατέσχον ό,τι εύρον εξ όλων των διακομισθέντων πραγμάτων. Ο ειρηνοδίκης εξωδίκως απεφάνθη ό,τι, κατ' αυτόν οι άνθρωποι ούτοι δεν ήσαν ένοχοι, καθότι εγλύτωσαν τόσον πράγμα από την φθοράν. Επειδή, αν επερίμεναν τους «αρμοδίους» πότε «να σκεφθούν» και «ν' αποφασίσουν», να λάβουν μέτρα» κτλ. οι αρμόδιοι, είνε τόσον βραδυκίνητοι, ώστε το μεγαλείτερον μέρος του φορτίου θα το κατέπιεν εν τω μεταξύ η θάλασσα. Εδικαιούνται άρα οι άνθρωποι, αν δεν τους επλήρωναν τα ναυαγοσωστικά, να κρατήσουν μέρος των πραγμάτων τούτων δι' αμοιβήν των.

— Καλά το έλεγα εγώ, βρε παιδιά, ειπεν ο Λουκάς. Δεν ήτο δίκηο να χάσω τον κόπον μου!

Ο ΠΑΝΤΑΡΩΤΑΣ

Ο μπάρμπι'-Αλέξης ο Καλοσκαίρης δεν είχε ανάγκη του πορθμείου του Χάρωνος διά να πηδήση εις τον άλλον κόσμον είχε το ιδικόν του.

Καλά που ευρέθη κι' αυτό το υπόσαθρον πλοιάριον, αυτόχρημα σκυλοπνίχτης, φελούκα παμπάλαιος, διά να θαλασσοπνίγεται και πορίζεται τα προς το ζην ο μπάρμπι'-Αλέξης. Ήτο πτωχός, πάμπτωχος. Τόσα χρόνια που εγύριζε στην ξενητεία, κ' εταξείδευε με ξένα καράβια, κατάλαβες, καμμίαν προκοπήν δεν είχεν ιδεί. Παραπάνω από λοστρόμος δεν κατώρθωσε να φθάση. Άλλοι σύντροφοί του, κατάλαβες, απέκτησαν σκούναις και βρίκια, και δυο-τρεις μάλιστα ευρίσκοντο το σήμερον με μπάρκα. Κι' αυτός δεν είχε το σήμερον ουδ' ένα κόπτερο, μόνον ήτον αναγκασμένος, μ' αυτήν την παληόβαρκαν, ν' αγωνίζεται να πορισθή τον άρτον της οικογενείας του. Και είχεν «οίκοι» δύο αδύνατα μέρη, εν ώρα γάμου, και οι γαμβροί, κατάλαβες, το-σήμερον, γυρεύουν πολλά! Σπίτι, αμπέλι, ελαιώνα, παληοχώραφα, τα χρειαζούμενα του σπιτιού όλα, και το μέτρημα χωριστά.

Μήπως είχε, τουλάχιστον, βοήθειαν από κανένα; Εκ των δύο υιών του, ο νεώτερος, ο Δημήτρης, καλή του ώρα, υπηρετούσεν, ας είχε ζωή, εις το Βασιλικόν Ναυτικόν. Καλά ναυτικά ήθελε μάθει! Ο άλλος, ο Αποστόλης, ο μεγαλείτερος, έλειπε χρόνια εις τους ωκεανούς. «Ούτε γράμμα, ούτε απηλογιά». Προ τριών ετών είχε μάθει ότι ήτο με έν αγγλικόν ατμόπλοιον ναύτης, και ότι περνούσε για Ιταλός. Ας πα — να περνούσε και για Σκλαβούνος! Αυτός διάφορο δεν είχε.

Ως ο κατάδικος εις το ικρίωμά του, ως ο κοχλίας εις το κέλυφός του, ο μπάρμπι'-Αλέξης ήτο προσηλωμένος εις την λέμβον του. Εταξείδευε μεταξύ Μιτζέλας, Στυλίδος, Λιχάδος, Ωρεών και Αιδηψού. Διεπόρθμευε κάτι μικρά εμπορεύματα, σπανίως επιβάτας. Άπαξ του μηνός κατέπλεεν εις την χθαμαλήν ευλίμενον νήσον του, διά να φέρη εξοικονόμησιν εις την γρηά και εις τας δύο κόρας του.

Το πάλαι είχε σύντροφον εις την λέμβον τον γέρο-Σαλαμάστραν (καλά που ηύρε συμπλωτήρα αρκετά ριψοκίνδυνον). Αλλά ο γέρο-Σαλαμάστρας δεν ήτο ευχαριστημένος από το μερδικό, εγόγγυζεν απαύστως και μίαν πρωίαν του έφυγε και τον άφησε «μεσ τη μέση». Ύστερον, «από φεγγάρι σε φεγγάρι», είχεν ενίοτε τον μπάρμπα-Γιάννην τον Λαλούμενον. Αλλ' ο μπάρμπα-Γιάννης ο Λαλούμενος συνήθειαν είχε, την ημέραν του απόπλου, να συμπίνη με τους φίλους, και ουχί σπανίως το ταξείδι ανεβάλλετο εξ αιτίας του, ή ο ναύλος εναυάγει εξ ολοκλήρου. Ο μπάρμπι'-Αλέξης ηναγκάσθη να τον αποπέμψη.

Τελευταίον και μόνιμον σύντροφον προσέλαβε τον Γιάννην τον Πανταρώταν.

Τι περίφημος άνθρωπος αυτός ο Γιάννης ο Πανταρώτας! Ηδύνατό τις να τον ονομάση και Γιάννην Άπιαστον! Ο μπάρμπι'-Αλέξης μάλιστα

τον εναυτολόγει υπό το όνομα «Ιωαννίδης». Υπελόγιζεν ότι, αν υπάρχωσιν ανά τον ελληνικόν κόσμον χιλιάδες έγγαμοι Γιάννηδες και Γιάνναινοι χήραι, θα είνε, κατά μέσον όρον, διακόσiai πενήντα ή τριακόσiai χιλιάδες Ιωαννίδαι. Και μετά τρεις γενεάς, ότε (αν περιοσθή το ελληνικόν γένος) τα εις &-ίδης& και &-άδης& θ' απαντώνται μόνον εις τα ηρωικοκωμικά επύλλια, τις θα ευρεθή ν' ανησυχήση αν οι ζήσαντες Ιωαννίδαι ήσαν σωστοί τριακόσiai χιλιάδες ή τριακόσiai χιλιάδες και εις;

Το αληθές είνε ότι ο μπάρμπ'-Αλέξης ο Καλοσκαιρής έτρεφε μεγάλην στοργήν προς τον συμπλωτήρα του, τον Πανταρώταν. Δεν εμερίμνα τόσοσν περί του εαυτού του, αν θ' αξιωθή να λάβη σύνταξιν από το Ναυτικόν Απομαχικόν Ταμειόν, όσονσν περί του συντρόφου του. Εκεί που έπλεεν από κάβον εις κάβον, από αιγιαλόν εις αιγιαλόν, ίστατο μίαν στιγμήν, άφινε την κόπην, έφερε την χείρα εις το μέτωπον, κ' έλεγε·

– Το ελάχιστο, αυτός ο Ιωαννίδης δεν θα πάρη σύνταξι, τίποτε; τον ναυτολογώ ταχτικά! Τίποτε δεν του λείπει. Τα χαρτιά του είνε σωστά. Εγώ, ασ κουρεύομαι.

Και στρεφόμενος προς μεσημβρίαν, έκαμνε λίαν εκφραστικήν χειρονομίαν, με τον αντίχειρα και με τον δείκτην λέγων·

– Όρσε, κουβέρνο!

Και ουχ' ήττον υπέφερε πολλά διά να τον «περάση στα χαρτιά» αυτόν τον Γιάννην τον Πανταρώταν. Οι λιμενικοί υπάλληλοι μάλιστα «του έψησαν το ψάρι στα χείλη». Είνε αληθές ότι ο εξακουσμένος σύντροφός του ήτο εν διηνεκεί απουσία. Οι αλιείς οι συναντώντες τον μπάρμπ'-Αλέξην παραπλέοντα τας ακτάς, ενίστε και οι απόλοι οι οδηγούντες τας αίγας των εις τον αιγιαλόν διά «ν' αρμυρίσουν», τον ηρώτων·

– Πού είν' ο σύντροφός σου; Μοναχός σου αρμενίζεις;

– Πάει ν' αγοράση ψωμιά, απήντα ο μπάρμπ'-Αλέξης· τώρα τον περιμένω να γυρίση.

Κ' ενώ έλεγεν ότι τον περιμένει, εξηκολούθει ουδέν ήττον να πλέη.

Οι επιστάται των λιμένων, οι υγειονομικοί φυλακές και οι τελωνοσταθμάρχαι, ήσαν τα φόβητρα του μπάρμπ'-Αλέξη.

Επαρουσιάζετο πάντοτε μόνος του, εις τον υγειονομικόν ή λιμενικόν σταθμόν «διά να βγάλη τα χαρτιά».

– Ποιος είν' ο σύντροφός σου;

– Ο Γιάννης ο Πανταρώτας (αλλαχού έλεγεν ο Ιωαννίδης).

– Και πού είν' αυτός ο Γιάννης ο Πανταρώτας;

– Με καρτερεί στη βάρκα.

– Πώς δεν τον παρουσιάζεις ποτέ;

– Ολημέρα στην πιάτσα βρίσκεται· αδειάζει απ' το μεθύσι;

– Κ' εμπιστεέσαι συ, να ταξειδεύης με μέθυσον;

— Τον έχω διά τον τύπο, επειδή έτσι το θέλει ο νόμος. Εγώ αξίζω για δυο.

Και ο λιμενικός υπάλληλος εφόρει τα γυαλιά του και του έδιδε τα χαρτιά.

Είς όμως υπάλληλος ήτον πολύ πονηρός και τον είχε καταλάβει.

Φαίνεται να ήτο Μωραΐτης. Αλλ' ο μπάρμπ'-Αλέξης ταχέως τον αφώπλισεν. Υπό την πρόραν της βάρκας έκρυπτε πάντοτε μίαν τούτραν γεμάτην, ή και δαμιτζάναν ολόκληρον, του ευρίσκοντο δε και κάτι ορεκτικά εδέσματα της πατρίδος του. Με μισή αστακουρά, με κανέν κεφαλόπουλο καπνιστό της λίμνης, με ολίγον αυγοτάραχον, μ' ένα έγχελυν αλατισμένον, όλα προϊόντα της μικράς ωραιάς νήσου, ο μπάρμπ'-Αλέξης έκαμνε τη δουλειά του.

Είς άλλος όμως ήτο σκληρός. Ήτο ολιγώτερον τρεπτός από τους αρχαίους θεούς, και ας τους είχε σχεδόν πατριώτας. Ήτο «Αυστριακός, χειρότερος από Τούρκον» κ' έτυχε να γείνη υπάλληλος εις την ελευθέραν Ελλάδα. Ο μπάρμπ'-Αλέξης δεν ειμπόρεσε να τον καταφέρη. Ηναγκάσθη να παύση να πλησιάζη εις τον σταθμόν εκείνον της Στερεάς.

Μίαν φοράν όμως «τα έφερε σκούρα». Ευρέθη εις το πέλαγος, εν τω μέσω του Ευβοϊκού στενού, εις ίσην από της ηπείρου και από της νήσου απόστασιν.

Ήρχετο από τους Ωρεούς κ' έπλεε διά το Θρόνιον. Είχε μικρόν φορτίον από στάμναις και κανάτια, και ημίσειαν δωδεκάδα βαρέλια εντοπιών μικρών αφύων.

Ο μπάρμπ'-Αλέξης ήτον αμέριμνος, ως πάντοτε, κ' εκάθητο εις την πρόρμνην, κυβερνών το σκάφος και ιθύνων το ιστίον.

Δεν ήτο ανάγκη τώρα να κάμη την τέχνην την οποίαν εσυνήθιζεν άλλοτε. Να καθήση δηλαδή εις το κύτος της λέμβου, παρά τον ιστόν, να προσδέση την σκότταν και τον οίακα διά διπλών σχοινίων και να χειρίζεται αόρατος από του κύτους, φλόκον, ιστίον και πηδάλιον με μίαν χεργιάν.

Ενίοτε μάλιστα ενησμενίζετο να το κάμνη οσάκις είχε, όπερ σπάνιον, κανένα χερσαίον επιβάτην, τον οποίον υπεχρέου να καθήση παρά το πηδάλιον, όταν διήρχοντο πλησίον παραθαλασσίου χωρίου. Και από της ξηράς έβλεπον τότε, πράγμα απίστευτον, φουστανελλαν κυβερνώντα την λέμβον.

Την φοράν όμως ταύτην δεν είχαν επιβάτην κανένα χερσαίον. Αίφνης βλέπει βασιλικόν πλοίον ερχόμενον αντίπρωρα αυτού. Ήτο η «Σαλαμινία» πιθανώς. Ίσως να ήτο η «Πληξαύρα» ή η «Αφρόεσσα».

Αν είχε κανένα επιβάτην, ας ήτο και φουστανελλάς, θα τον υπεχρέου να μεταμφιεσθή εις ναύτην, να φορέση τα παληά αμπαδίτικα του μπάρμπ'-Αλέξη, τα οποία ευρίσκοντο υπό την πρόραν διά παν ενδεχόμενον.

Αλλ' επιβάτην είπομεν δεν είχεν.

Τι να κάμη;

Σηκώνεται, λαμβάνει το έν των ζυγών, εφ' ων καθέζονται οι ερέται, το ανορθοί, εβγάζει ένα σκαρμόν, τον προσδένει διά του τροπωτήρος σταυροειδώς επί του ζυγού.

Κύπτει υπό την πρόραν, αναζητεί τα παλαιά ράκη του, ενδύει το διπλούν ξύλον με μίαν κάπαν, της οποίας τα μανίκια εκρέμαντο σπαρακτικός περί τας δύο άκρας του σκαλμού.

Επί της κορυφής του ορθού ξύλου θέτει ένα ναυτικόν κούκκον, τον οποίον είχεν αφ' ου χρόνου εταξείδευε με τα ξένα πλοία εις Ιταλίαν και εις τον Αδρίαν.

Διά να σταθή οπωσούν ο κούκκος, τον περιδένει ολόγυρα με το κίτρινο ζωνάρι του ως σαρίκι.

— Είνε σωστό σκιάζουρο, επιθύρησεν ο μπάρμπ' -Αλέξης. Και έστησε το αυτοσχέδιον τούτο ανδρείκελον επί του θριγκού της πρόρας, με την βάσιν κάτω εις το κύτος, εκείθεν του κολπουμένου ιστίου.

Έβαλε και την μίαν κόπην εγκάρσιον, οιονεί εις ανάπαυσιν επί των γονάτων του ανδρείκελου, με το πτερύγιον άνω προς τον ουρανόν!

Ολίγα λεπτά ακόμη και τα δύο αντίπρωρα πλοία συνηντήθησαν.

Ο μπάρμπ' -Αλέξης ύψωσε την σημαίαν, εμετρίασε τον δρόμον και απέδωκε τας τιμάς.

Ο κελευστής της βασιλικής ημιαλίας, όστις εγνώριζε τον μπάρμπ' -Αλέξην από πολλών ετών, δεν ηδυνήθη να μη θαυμάση την ευχέρειαν και την ραστώνην μεθ' ης έπλεε.

— Μπράβο, καπετάν-Αλέξη, τω έκραξεν, είσαι πολύ σβέλτος.

— Αλήθεια, απήντησεν ο μπάρμπ' -Αλέξης . . . και μάλιστα ο σύντροφός μου.

Τούτων ένεκα, μεγάλης χαράς ήτο αφορμή διά τον μπάρμπ' -Αλέξην, όταν κατώρθωνε «στη χάσι και στη φέξι» να έχη κανένα επιβάτην, τον οποίον, εν ανάγκη, να &περάση& ως τον περίφημον Γιάννην τον Πανταρώταν. Αλλά πού επιβάτης; ποίος ετόλμα να πατήση τον πόδα εις την παληόβαρκαν;

Μίαν φοράν ητυχήσε να επιβιβάση από μίαν ακρογιαλιάν της Λοκρίδος ένα κάποιον ορεινόν, όστις ήθελε να περάση αντικρύ εις την Εύβοιαν.

Αλλ' ίσως ήτο η πρώτη φορά, καθ' ην ούτος επάτησε τον πόδα εις πλοίον εν γένει.

Μόλις εκάθησε παρά την πρόμνην, με την σκούφιαν του, ίσα με το αυτί, με τον στριμμένον μύστακά του, με τα τουζλούκια του, εις μέρος όπου &εδιαναστούσεν& η βάρκα, και όπου ο μπάρμπ' -Αλέξης είχε &διπλαρώσει& την βάρκαν επίτηδες, διά να τον παραλάβη, και αμέσως, πριν λύση ο ναύτης το απόγεια, πριν η λέμβος σαλεύση ακόμη,

διότι ήτο γαλήνη, ο επιβάτης ήρχισε να πιάνεται από τον σκαλμόν, από την κωπαστήν, από τον ώμον του μπάρμπ' -Αλέξη, απ' ό,τι εύρισκεν.

– Τι έχεις; είπεν ο κυβερνήτης · κάμε ήσυχα, μη φοβάσαι.

Και ήρχισε ν' ανασπά την άγκυραν.

Αλλ' ο επιβάτης δεν ήτο καλά!

Είχε κύψει εις το κύτος, κ' εζήτηι να κρατηθή από τας εξοχάς των στραβοξύλων, από τα εσωτερικά φατνώματα.

Η λέμβος εκινήθη.

– Έχε έννοια, είπεν ο μπάρμπ' -Αλέξης, τώρα θα λύσω το πανί.

Το σκάφος εσάλευσεν ολίγον τι.

Ο επιβάτης εκυρτώθη, έγεινε κουβάρι. Εκρατείτο σπασμωδικώς από τον πρυμναίον ζυγόν, από τον θριγκόν της πρύμνης.

– Βγάλε με! βγάλε με! εκραύγασε.

– Τι έπαθες, βρε άνθρωπε, σε καλό σου!

– Βγάλε με, όξου, δεν μπορού. Δεν μπορού τη φευγάλα τσ' βάρκας.

– Μη φοβάσαι, δεν είνε φουρτούνα. &Μπονάτσα&, κάλμα.

– Βγάλε με όξου, σ' λένε. Τι μ' κρένεις αυτού;

– Τώρα λιγάκι κ' εφθάσαμε. Κάμε το σταυρό σου. Τράβα μια ρακιά.

– Χοντραίς καληόρις μ' κρένεις, βλέπου;

Και με τον ένα γρόνθον εφοβέριζε τον μπάρμπ' -Αλέξην, ενώ με τον άλλον εκρατείτο σπασμωδικώς από την κωπαστήν.

Ο γηραιός ναυτικός έδωκε τόπον τη οργή. Ηναγκάσθη να προσεγγίση οπίσω εις την ξηράν και να τον αποβιβάση.

Μόλις επάτησεν εις τα άγια χώματα, ο ορεινός απεμακρόνθη ολίγα βήματα, και στραφείς κατά τον αιγιαλόν, εστάθη μεταξύ ενός βράχου κ' ενός θάμνου, και προσβλέψας βλοσυρώς προς τον μπάρμπ' -Αλέξην, όστις απεμακρόνετο σιωπηλός από της ακτής, επρότεινε και τους δύο γρόνθους την φοράν ταύτην, σείων απειλητικώς την κεφαλήν και κράζων ·

– Αχ! караβά! Αχ! βρε караβά! Αχ! μωρέ караβά!

Αν και συνήθως εθήρευε τους επιβάτας, όπου τους εύρισκεν ο μπάρμπ' -Αλέξης, άπαξ ευρέθη εις την ανάγκην ν' αποποιηθή να παραλάβη επιβάτην εις την μικράν υπόσαθρον σκάφην του. Ιδού πώς:

Ήτο κατά τας τελευταίας ημέρας του έτους 1870. Ο μπάρμπ' -Αλέξης ητοιμάζετο ν' αποπλεύση έκ τινος ερήμου ακτής της Φωκίδος, μελετών, αν δεν εύρη εν τω μεταξύ κανένα ναύλον, ν' απέλθη εις την μικράν νήσον του.

– Χειμώνα, καλοκαίρι, ως τόσο δεν θα ξαποστάσω μια φορά κ' εγώ! Καλότυχοι είνε ο καπετάν-Φραγκούλης ο Γιαλόξυλος, ο καπετάν-Θανασός ο Ζευγαρωμένος, ο καπετάν-Γιαννάκος ο Έρωτας! Άμα μισάη ο Τρυγητής ο μήνας, έρχονται και δένουν τα караβάκια τους από την Κολώναν της πιάτσας και τραβούν φαϊ και ύπνο που πάει αντάρα και καπνός!

Ήτο περί την εσπερινήν αμφιλόκη, είχεν αρχίσει να νυκτώνη.
Δεν εφοβείτο να πλῆ και διά νυκτός εις τόσα γνωστά πελάγη.
Εκαυχάτο ότι «κ' η ξέρες και τα γεφύρια τον εγνώριζαν».

Ητοιμάζετο ν' ανασπάση την άγκυραν.

Τα νερά εις τον όρμον εκείνον ήσαν ρηχά, «δεν εδιαναστούσεν η βάρκα».

Ήτο αραγμένος μέχρι βολής τυφεκίου από την ξηράν.

Εκεί βλέπει κάτι τι κ' έλαμψεν έξω επί τινος βράχου της παραλίας.
Αυτό δε το λάμψαν έλαμψεν επί τινος λιαν αμαυρού, λιαν θαμβού.

Με όλον το επικρεμάμενον ήδη σκότος, η αμαυρότης εφαινετο δεσπόζουσα του σκότους.

Ακούει μίαν φωνήν, φωνήν λιαν επιτακτικήν και τραχείαν ·

– Βρε караβά!

Προσηλοί τα όμματα, διαστέλλον υπερβολικώς αυτά όπως διακρίνη εν μέσω του λυκόφωτος.

Μεταξύ δύο βράχων, εις μέρος όπου ήρχιζεν ένα μονοπάτι, γνωστόν αυτώ, δι' ου σνερριχάτο τις εις την γυμνήν και απόκρημνον ακτήν, βλέπει δύο άνδρας ισταμένους. Ήσαν ένοπλοι, και τα τουφέκια και τα πιστόλια των έστιλβον επί της λερής περιβολής των.

Ο μπάρμπ'-Αλέξης εφοβήθη μέγαν φόβον. Ουδ' επί στιγμήν αμφέβαλεν ότι ήσαν λησται.

Ακούει δευτέραν φωνήν ·

– Ε! караβά! έλα γλήγορα να μας πάρης.

– Τώρα, τώρα! απήντησε μηχανικώς ο μπάρμπ'-Αλέξης.

Και αφού ανέσυρε την άγκυραν, έλαβε τας κώπας. Αλλ' αντι να ελαύνη προς την ξηράν, εξαμήλωσε την ράχιν του, έκρυψε την κεφαλήν του εντός του κύτους, γενόμενος αόρατος από της ακτής, και με τας χείρας ή με τους πόδας, όπως ηδύνατο, ήρχισε να ελαύνη προς το πέλαγος.

Οι δύο από της ξηράς, ιδόντες τον δόλον, ήρχισαν να τον καταρώνται και να τον υβριζώσι με τα φαυλώτατα των επιθέτων.

Αλλ' ο μπάρμπ'-Αλέξης ηδιαφόρει. Εφοβείτο να έλθη εις επαφήν με τοιούτους φοβερούς την όψιν ανθρώπους. Και πλουσίαν αμοιβήν αν του έταζον, δεν θα τους εδέχετο ποτέ εις την λέμβον.

Ηκούσθη μία τουφεκιά.

Η βολή συρίζασα εκτόπησεν εις το πηδάλιον της λέμβου.

Δευτέρα τουφεκιά βροντώδης αντήχησεν.

Το βόλι ηυλάκωσε το κύμα, και βυθισθέν εχάθη εις τον μέλανα πόντον.

Ο μπάρμπ'-Αλέξης, εξακολουθών να ελαύνη, ήτο εκτός βολής ήδη.

Όταν απεμακρύνθη αρκετά από της ξηράς, ανωρθώθη περιτρομος ακόμη και ήρχισε να ψηλαφά τα μέλη του.

– Ω! διάβολε! &άλτρος κάβος κονταρέμους.&

Και προσέθηκεν·

– Ως τόσο, καλά που την εγλύτωσα. Πώς θα χαρή η καϋμένη η γρηά.

Είτε φαντασιώδης ήτο ο κίνδυνος, είτε πραγματικός, του μπάρμπ'-Αλέξη του εφάνη ότι «εξαναγεννήθη».

Εν τούτοις δεν ήτο απίθανον να ήσαν και λησταιί οι δύο εκείνοι άνθρωποι. Κατά την εποχήν εκείνην είχε γείνει εν Ελλάδι σπουδαία και αποτελεσματική εργασία προς εξάλειψιν της ληστείας, όθεν οι τρεις ή τέσσαρες αρχηγοί των τότε ισαριθμών κομμάτων, συνασπισθέντες, ως να ήσαν εκδικηταί των προγεγραμμένων, εκρήμνισαν παταγωδώς από της αρχής το έκφυλον Υπουργείον.

Ίσως οι δύο ούτοι φυγάδες, αν ήσαν πράγματι λησταιί, να ήσαν τα τελευταία λείψανα καταστραφείσης τινός συμμορίας.

Και όμως ο γηραιός ναύτης, αν εσώθη από αληθείς ληστας, δεν εφυλάχθη όμως και από κοινούς κλέπτας.

Εις μίαν άλλην ακρογιαλιάν είχε προσαρμοσθή μίαν ημέραν.

Ο σταθμός ο λιμενικός, όπου ώφειλε «ν' αλλάξη τα χαρτιά του», απείχεν εκείθεν ημισείας ώρας οδόν.

Τώρα, εάν είχε σόντροφον άλλον τινά παρά τον Πανταρώταν, όστις διετέλει εν διηνεκεί απουσία, θα τον άφηνε να φυλάγη την βάρκαν, και δεν θα την άφηνεν έρημην και ορφανήν.

Και αν δεν την άφηνεν έρημην και ορφανήν, δεν θα ήρχοντο εν τη απουσία του κλέπται να του πάρουν ό,τι είχε και ό,τι δεν είχε.

Τούτο δε ακριβώς συνέβη.

Οι κλέπται εμβήκαν μέσα ως καλοί οικοκυραίοι. Του αφήρεσαν τα πάντα, ενδύματα, τρόφιμα, κοντάρια, ιστία, ως και τας κώπας.

Του άφησαν μόνον τους τροπωτήρας και τους σκαλμούς.

Και τους μεν σκαλμούς ίσως δεν ηδυνήθησαν να τους εβγάλουν από της σκαλμότρupes, οι δε τροπωτήρες θα τους έπεσαν δι' αδεξιότητα από τας κώπας.

Τι να τους κάμη τους τροπωτήρας και τους σκαλμούς! Πώς να ταξειδεύση χωρίς κώπας, χωρίς ιστία;

Και έκτοτε ο μπάρμπ'-Αλέξης ο Καλοσκαιρής ωρκίσθη να μη παραβή επί ζωής του τους περί ναυτιλίας νόμους, και να μη συνταξειδεύση πλέον με τον Γιάννην τον Πανταρώταν.

Η ΠΕΠΟΙΚΙΛΜΕΝΗ

Είχα τάξιμο να υπάγω στην Κεχριάν να ψάλω το «Πεποικιλμένη». Από χρόνων δέκα κεδέν είχα επισκεφθή την Παναγία την Κεχριάν. Δέκα χρόνια είχα ν' ασπασθώ την σεβασμίαν παλαιάν Εικόνα της Κοιμήσεως, όπου είνε ζωγραφισμένοι, επάνω εις δυο υπερώα ένθεν και ένθεν, ο ιερός Κοσμάς (αυτός ο θεοπέσιος ποιητής της &Πεποικιλμένης&) και ο θείος Δαμασκηνός, τείνοντες δύο τόμους κάτω προς την σύνθεσιν της Εικόνας, εφ' ων είνε γραμμένα δύο τροπάρια, το «Γυναίκα σε θνητήν, αλλ' υπερφυώς και Μητέρα Θεού», και το «Αξίως ως έμψυχόν σε ουρανόν υπεδέξαντο . . . » Και δεν είχα αγναντέψει ούτε μακρόθεν τον περικαλλή θόλον του σεμνού ναϊσκου, οπού αστράπτει εις τον ήλιον, όλως πεποικιλμένος από τα ωραία παλαιά πινάκια, τα εγκολλημένα εις το κτίριον ως όστρακα μαργαριτοφόρα.

Και παρημέλησα το τάξιμόν μου, και δεν απεφάσιζα να υπάγω. Ενύκτωσε κ' εκαθόμουν έξωθεν του μαγαζείου του αγαπητού νεαρού φίλου μου του Κωστή του Τσαμασφόρου, πολλά ρεμβάζων και ουδέν σκεπτόμενος. Ο Κωστάκης μου έφερε ποτήριον ρακίου να με κεράση και μου είπε ·

– Δεν πήγες, μπάρμπ' -Αλέξανδρε, στην Παναγία την Κεχριά; Εγώ θα πάω.

– Τώρα που νύκτωσε; Τι λες!

– Έχει φεγγαράκι.

Έπια, κ' εισήλθεν εις το μαγαζί του κρατών τον δίσκον. Μόλις αυτός εισήλθε, και πάραυτα εισώρμησα μέχρι του κυλικείου, όπου απέθετε τον δίσκον με τα ποτά.

– Θα πας σίγουρα, Κωσταντή; . . . Πώς σου ήρθε . . . έχεις συντροφιά;

– Έχω, αν δεν με γελάση.

– Ποιον;

– Τον Αργύρη τον Τσαλαβούτη.

Έτρεξα έξω. Επήγα εις έν υποδηματοποιείον δύο ή τρεις πόρτες παρέκει, διά να εύρω τον μικρόν ανεπιόν μου τον Διαμάντην, εργαζόμενον ως κάλφαν εις την τέχνην αυτήν. Δυστυχώς το υποδηματοποιείον είχε κλείσει. Επλησίαζεν ογδόη ώρα· δύο ώρες νύκτα.

Επέστρεψα εις του Τσαμασφόρου.

– Κωσταντή, δεν ηύρα τον ανεπιό μου. Ο μάστορής του έκλεισε από νωρίς. Ήθελα να του πω, να πη χαμπάρι στο σπίτι. Δεν συμφέρει να πάω ο ίδιος εκεί. Θα φωνάζουν η αδελφές μου: «Πού θα πας τέτοια ώρα», και τα λουπά. Μιζέριες γυναικών . . . Ακούς να σου πω; . . .

– Λέγε.

– Αναλαμβάνεις να στείλης είδησιν στο σπίτι μου διά να μη με γυρεύουν και ανησυχούν όλη νύκτα; Στείλε έναν, όποιον βρης, ή ένα παιδί, ή ένα πουλί.

– Καλά.

– Μην ξεχάσης.

– Εγώ θα πάω πεζός και μοναχός μου. Εσύ έλα με τα άλογό σου και με την παρέα σου.

– Θα πάρης και κουμπάνια;

– Θα πάρω.

– Σε περιμένω στον Άι-Λια. Εκεί θα σμίξουμε.

– Καλά.

Ο Κωστής, ο νεαρός φίλος μου, μου είχε κάμει αληθή υποβολήν, αν όχι υπόμνησιν του ταξίματός μου. Δεν εκρατούμην και εκίνησα πάραυτα. Το φεγγάρι ήτο εννέα ή δέκα ημερών. Ελογάριαζα μιας ώρας ανήφορον έως τον Άγιον Ηλίαν, μιας ώρας συνάντησιν και διατριβήν μετά προχείρου δείπνου, εις την τοποθεσίαν αυτήν, και τριών τετάρτων περίπου κατήφορον έως την Παναγίαν. Η σελήνη θα μας έφεγγεν ακριβώς έως να φθάσωμεν εις το τέρμα.

Επήρα τον ανήφορον, βαδίζων τον φράκτην-φράκτην εν μέσω αμπέλων και ελαιώνων, ανέβην εις το Κοτρωνάκι, εις τους Σακαλάρους, έφθασα εις του Βαραντά το ρέμμα, όπου «εκρότιζεν» ο τόπος, αλλ' εγώ δεν εκροτιζόμην· δεν είχα εις τον νουν μου στοιχειά και φαντάσματα, αλλά προαπήλαυα το «πεποικιλμένη». Διέσχισα πέρα-πέρα το ρέμμα, εμβήκα εις τον Μεγάλον Ανήφορον, στο Μεροβόλι, και τέλος με πολύ άσθμα και ιδρώτα έφθασα εις τον Άι-Λια. Αντικρύ εις το πελώριον κτίριον, το Κελλί του Παππά-Ιερεμία, δύο ή τρία σκυλιά μ' εγαύγισαν, αλλ' όταν επάτησα επί του οροπεδίου, όπου είνε ο ναΐσκος του προφήτου, παραδόξως εσιώπησαν κ' εκρύβησαν εις δύο ή τρεις καλύβας, όπου εφαινοντο ανάμεσα εις τους κήπους.

Ψυχήν δεν είχα συναντήσει. Γλυκός ζέφυρος εφύσα εις τους πελωρίους πλατάνους, τριγύρω εις την μεγάλην δίκρουνον βρύσιν, όπου εκελάρυζε τα νερά της στ' αυλάκια, το ρέμμα-ρέμμα τον κατήφορον. Έκαμα τον σταυρόν μου, έξωθεν του παραθύρου, εις το γλυκό φως των κανδηλιών, όπου έφεγγον εμπρός εις τον Χριστόν και την Παναγίαν και τον Πρόδρομον και τον Προφήτην Ηλίαν, με την μάχαιραν και με την μηλωτήν. Έψαλα το «ο ένσαρκος άγγελος». Εκάθησα επί της πεζούλας. Αγνάντευα εις το μελαγχολικόν φως της σελήνης το χωρίον μας κάτασπρον, κτισμένον επί δύο λόφων και μεσαζούσης κοιλάδος, παραθαλάσσιον, και τον λιμένα τον τρίκολπον, με τα τρυφερά κηπάκια, όπου φαίνονται ως να «εγκαινίζονται» εις τα φωσφορίζοντα νερά.

Μετά τέταρτον ώρας ήκουσα κρότον και βάδισμα αλόγου. Εσηκώθην. Ήρχετο ο Κωσταντής.

- Εδώ είσαι, μπάρμπ’-Αλέξανδρε;
- Εδώ. Μοναχός σου ήρθες; πού είνε η παρέα σου;
- Μ’ εγέλασε . . . Μην τα ρωτάς, μπάρμπ’-Αλέξανδρε. Όσα τροπάρια είξερα – και ξέρω πολλά ολίγα – όλα τα είπα στον δρόμον.
- Γιατί; φοβήθηκες;
- Κρότιζε ο τόπος. Εσένα δεν σ’ έμελε;
- Όχι τόσο. Απ’ του Βαραντά ήρθες;
- Απ’ το Πετράλωνο. Εσύ απ’ του Βαραντά;
- Ναι.
- Δεν εφοβήθηκες, εκεί στο ρέμμα;
- Δεν έβαλα στο νου μου . . . τίποτε.

Επέζευξεν. Εξεφόρτωσε το ζεμπίλι με τα τρόφιμα και την φλάσκαν με το κρασί. Έβγαλε από το ζεμπίλι έν κηρίον σπαρματοέτον, έτριψε πυρείον και το ήναψεν. Έως να καθήσωμεν προς το κατώφλιον της μικράς εκκλησίας και να στρώσωμεν το τραπέζι, ησθάνθημεν ότι ο Μπαλής, το άλογον, όπου το είχε αφήσει λυτόν ο Κωσταντής, μας έφυγε. Πριν κάμωμεν τον σταυρόν μας εσηκώθηκεν ο Κωστής.

Αλλά το υποζύγιον θα επήγεν εκεί προς ανατολάς, εις το σύσκιον μέρος, ανάμεσα εις λόχμας και φράκτας, και δεν το εβλέπαμεν. Ανάγκη να τρέξη ο Κωστής, διά να το ανακαλύψη κάπου. Αλλά θα ήτο μεγαλειτέρα ευκολία, εις να κρατή το κηρίον, και άλλος να έχη τας χείρας ελευθέρας διά να συλλάβη το ζώνον άμα το εύρισκε. Ο Κωσταντής ήτο ο μόνος αρμόδιος προς το τελευταίον τούτο· εγώ εις τι άλλο θα εχρησίμευα, ειμή διά να κρατώ το κερι;

Δυστυχώς είχα βγάλει το υπόδημά μου το αριστερόν, πριν καθήσωμεν εις το δείπνον, επειδή με ηνώχλει ο κάλος κατόπιν της οδοιπορίας, κ’ ευρέθην μονοπέδιλος την ώραν όπου είχε γείνει άφαντον το ζώνον. Και όμως ανάγκη ήτο να συμμορφωθώ. Επήγα μαζί με τον Κωσταντήν πολλά βήματα πέραν του ιερού της εκκλησίας με έν υπόδημα, χωλαίνων και πατών επί ακανθών. Ευτυχώς ο Μπαλής δεν είχε υπάγει μακράν, ήτο διακριτικόν άλογον. Είχεν απομακρυνθή απλώς διά να βοσκήση, και δεν είχε βάλει κακόν εις την κεφαλήν του.

Όταν εγυρίσαμεν πίσω εγώ κρατών το κηρίον, ο Κωσταντής κρατών τον Μπαλήν, τον οποίον και έδεσε προχείρως εις την ρίζαν θάμνου αντικρύ μας, ο Κωστής εξέχασε πού είχε βάλει το μαχαίρι καθώς το είχε βγάλει από το ζεμπίλι, διά να κόψη ψωμί, και ψωμί δεν έκοψε, αλλ’ ετρέξαμεν αποτόμως προς ανεύρεσιν του Μπαλή. Ο Κωστής το ανεζήτηι τώρα εις το ζεμπίλι, αλλ’ εις το ζεμπίλι δεν ήτο, ούτε επήδησε μοναχόν του οπίσω, αφού άπασ το είχε βγάλει εκείθεν. Εψάξαμεν πολλήν ώραν με το κερι, τέλος το ηύραμεν σιγά εις την βοοειοδυτικήν γωνίαν του εκκλησιδίου, παρά τας ανθοδόχας, όπου ευωδιάζον εκεί βασιλικά και

ρεσμαρή και δενδρολίβανα. Εφάγομεν το λιτόν δείπνον μας, επίομεν, εδευτερώσαμεν με την φλάσκαν.

– Όλα καλά, μπάρμπ'-Αλέξανδρε· μα έλα που ξέχασα να στείλω χαμπάρι στο σπίτι μας.

– Αλήθεια; Επόμενον ήτο. Δεν πειράζει, Κωσταντή.

Την επαύριον έμαθα ότι η αδελφή μου η νεωτέρα επήγε μεσάνυκτα, μαζί με τον ανεψιόν μου μ' ένα φανάρι, κ' εξύπνησε την νεαράν γυναίκα τον Κωσταντή, όπου ήτο έγγυος εις τον μήνα της, διά να πληροφορηθή. Τέλος έμαθαν ότι είχα υπάγει στο πανηγύρι, και ησύχασαν.

– Σήκω τώρα να πηγαίνουμε. Θα είνε παρά πάνω από δέκα η ώρα . . . Το φεγγάρι όσο πάει και γέρνει εκεί κάτω, και θα τα βρούμε σκούρα στον κατήφορον, ανάμεσα στα ρέμματα και στον ελαιώνα.

Πάμε, μπάρμπ'-Αλέξανδρε.

Εσηκώθη κ' εφόρτωσε τα πράγματα εις το ζών. Αλλά την τελευταίαν στιγμήν ανεζήτηι το ψάθινο καπέλλο του, και δεν ενθυμείτο πού το είχε πετάξει. Τέλος το ηύραμεν τη βοήθεια του κηρίου (ή του Κυρίου).

Εγώ είχα φορέσει το υπόδημά μου. Εσβύσαμεν το κερι, και το έβαλα εγώ στην τσέπη μου. Ανέβημεν τον μικρόν ανηφορίσκον έως τον ζυγόν των δύο βουνών, μεταξύ των δύο υψωμάτων, του Αγίου Αθανασίου και του Αγίου Κωνσταντίνου. Εκεί εκατηφορίσαμεν, διά να φθάσωμεν εις την Κεχριάν.

Το φεγγάρι, ήμισυ και κάτι, έγερνε προς τον Αραδιάν τον δρυμώνα, κ' εχαμήλωνεν. Αντικρύ εις το Πήλιον έμελλε να κρυφθή μετά μίαν ώραν το πολύ, αλλά πριν να κρυφθή θα έχανε σχεδόν το φέγγος του, όσον θα εκοντοζύγωνεν εις το μέγα βουνόν. Αι δρύες του Αραδιά εφαινοντο ως να έρριπτον την σκιάν των προς τον ουρανόν και το φεγγάρι εθόλωνεν, εθόλωνεν.

Εγώ είχα την ιδέαν ότι ο Κωστής θα είξευρε καλλίτερ' από εμέ τον δρόμον, ως νέος και κατοικών διαρκώς εις τον τόπον. Εκείνος εφρόνει ότι εγώ θα ενθυμούμην καλλίτερα τα κατατόπια, ως παλαιός και αγαπών τα εξωκκλήσια. Αλλ' είχα δέκα χρόνια να υπάγω στην Κεχριάν, ο δε Κωστής, αν και βαθυκτήμων, δεν είχεν ελαιώνα προς αυτό το μέρος, και δεν εσύχναζεν. Οι δρομίσκοι της εξοχής είνε σκολιοί και άτακτοι. Άλλος καταπατεί του γείτονος το κτήμα, ή το δημοτικόν ή το μοναστηριακόν, και ωθεί τον δρόμον παρά έξω, άλλος ανοίγει μονοπάτι όπου φθάση, μέσα εις τους αγρούς, και συντομεύει τον δρόμον, άλλος κτίζει καλύβην, στρώνει άλωνα και κατασκευάζει φράκτην προς το συμφέρον του. Και το φεγγάρι εχαμήλωνε. Τέλος εχάσαμεν, ως εικός, τον δρόμον. Έβγαλα το σπερματοέτον και το ήναψα. Ετρεπόμεθα δεξιά και αριστερά, αποδώ κι' αποκεί, εκείνος καβάλλα, εγώ πεζός. (Ο Κώτσοσ μοι επρότεινε φιλοφρόνως να κατέλθη

και να υπειδύσω, αλλ' εγώ δεν συνηθίζω ποτέ το τοιούτον εις την μικράν νήσον μου).

Τέλος ο Κωσταντής κατήλθεν εξ ύψους του υποζυγίου του, μου επήρε το κερί κ' εκύτταζε να εύρη τον δρόμον. Ύστερα είπεν ότι τον ηύρε, έσβυσε το κερί, το έβαλε δεν ξεύρω πού και ίπευσε πάλιν.

Και πάλιν απεπλανήθημεν. Εκοντεύαμεν ως τόσον να φθάσωμεν εις την Παναγίαν. Μας εφαινετο ότι εβλέπαμεν κάτι ως κτίριον, ως εκκλησία, ως μοναστηράκι· μίαν ακτίνα ωσάν από πυρ κατακλυσμού ανθρώπων αγρυπνούντων, αλλά τον δρόμον δεν τον ευρίσκामεν· πώς να κατέλθωμεν εκεί; Ησθάνθημεν ότι επέσαμεν δέκα πήχεις κάτω από το επίπεδον όπου ήτο το μικρόν παλαιόν μονύδριον. Εφθάσαμεν εις άβατον. Ούτε εμπρός, ούτε πίσω. Ο Κωσταντής επέζευσε και πάλιν από το ύψος του σαμαριού, και μου εζήτηι το κηρίον, διά ν' ανάψη να βρη τον δρόμον. Αλλ' εγώ ενθυμούμην ότι δεν μου είχε δώσει το κηρίον. Τέλος έψαξεν εις τον κόρφον του, εις της τσέπες του, εις το ζεμπίλι και το ηύρε δεν ξεύρω πού. Έτριψεν έν πυρείον, δύο, τρία, πέντε, αλλά τοιούτον αεράκι, απόγειον, εξήρχετο από το βουνόν, ώστε τα σπίρτα έσβυναν πριν ανάψουν. Τέλος κατώρθωσε ν' ανάψη το κερί, αλλά μίαν στιγμήν το έσβυσε το αεράκι.

Τέλος ο Παπάς — τοιούτον παρατσούκλι έφερεν εις κηπουρός, όστις ήτο εις εκείνο το μέρος, δεν ειξεύρω διατι ο αυτός εκαλείτο και Σκαρλάτος, αλλά το καθαυτό όνομά του δεν κατώρθωσα να το μάθω — μας ησθάνθη ότι ευρισκόμεθα προς εκείνο το μέρος, και ήλθεν εις βοήθειάν μας προτού φωνάξωμεν — διότι εντρεπόμεθα να φωνάξωμεν. Ήλθε και μας ανέβασε προς τα επάνω, και μας ωδήγησεν εις την Παναγίαν την Κεχριάν.

Ο Γούμενος, νεαρός ρασοφόρος, τον οποίον είχε στείλει ο νεοχειροτόνητος Επίσκοπος, είχε κοιμηθή, αφού έκαμε τον εσπερινόν, διαρκέσαντα ως την δεκάτην ώραν. Ήτο παρά μικρόν μεσάνυκτα, όταν εφθάσαμεν. Ο Γούμενος δεν εγνώριζε τα παλαιά έθιμά μας, και δεν τα ησπάζετο. Τα κελλία κατερειπωμένα· έν μόνον είχεν ανακαινισθή εσχάτως δαπάνη ενός κοσμικού χριστιανού. Ο ολίγος κόσμος, όστις είχεν οδοιπορήσει προς τα εκεί διά να εορτάση — τριάντα περίπου ευλαβείς οικοκυράδες, και άνδρες δέκα ή δεκαπέντε, και άλλα τόσα παιδιά, είχαν υπάγει διά ν' αγρυπνήσουν· άλλως, ποίος θα εκόμιζε ρούχα διά να κοιμηθή; και ποίος θα επήγαινε διά να κοιμηθή εν υπαίθρῳ; Ο Γούμενος είχε κοιμηθή στο κελλί.

Ο Γιώργης το Μπονακάκι, ψάλτης, όστις είχεν υπάγει αφ' εσπέρας, μ' επληροφόρησεν ότι ο πάτερ Γεράσιμος είχεν υποσχεθή να σηκωθή μετά μίαν ώραν, και ν' αρχίση τον όρθρον. Καλά. Σημείωσις ότι το παλαιόν μονύδριον της Κεχριάς ήτο προσκολλημένον ως μετόχι εις το πάλαι ποτέ σεβάσιμον κοινόβιον του Ευαγγελισμού, κ' εκείθεν είχεν έλθει διά να τελειώση την πανήγυριν ο παππα-Γεράσιμος.

Φωτιά ήταν αναμμένη εις το προαύλιον. Γυναίκες και παιδιά εθερμαίνοντο εις το πυρ. Έκαμνε ψύχραν.

— Πέτε μας καμμίαν ιστορίαν για κανένα στοιχειό, χριστιανοί, είπα εγώ, και εκάθησα πλησίον εις το πυρ. Εδώ στο σπίτι, τον κατήφορο, πόσα στοιχειά έβλεπα τον παλαιόν καιρόν! Πού κείνα τα χρόνια!

Άρχισε το Μαριώ του Μουσκαδού, κ' η γρηά Αγάλλαινα, κ' η παππαδιά του Μπονάκη η χήρα, η μήτηρ του Ιεροψάλτη, να μας διηγώνται διά στοιχειά. Αλλά διεφώνησεν ο κυρ-Μενέλαος, όστις δεν λείπει απ' όλα τα πανηγύρια, κ' ο Στέργιος της Καλαματινας, λέγοντες ότι αυτοί δεν πιστεύουν τα στοιχειά.

Παντού παρουσιάζονται Ρωμηοί διά συζήτησιν περί του αν υπάρχουν στοιχειά. Εγώ εις αυτούς τους ανθρώπους, αν είχα εξουσίαν, θα έθετα φίμωτρον.

Έγινε δύο η ώρα, κ' ο Γούμενος εκοιμάτο κ' ο κόσμος εκρύωνεν. Ο Γιώργης το Μπονακάκι μου προσεφέρθη να υπάγη να ξυπνήση τον Γούμενον.

— Όχι, μην τον ξυπνάς. Δεν έχομε θάρρος στον άνθρωπον. Πάμε μέσα, κ' εγώ θ' αρχίσω τον «Πολυέλεον», διά να πάρω την μπόρα . . . δηλαδή διά ν' αναλάβω την ευθύνην. Και συ άνοιξε το βιβλίο σου το μουσικό και κελάδει το. Εγώ θ' αρχίσω το «Δούλοι Κυρίου». Κατόπιν εσύ αρχινάς το «Λόγον αγαθόν». Εγώ δεν ήλθα διά τον «Πολυέλεον» ήλθα, διά το «Πεποικιλμένη».

Εισήλθομεν εις τον σεπτόν ναϊοκον — Βυζαντινόν με χιβάδας και με τοιχογραφίας — και αρχίσαμεν τον «Πολυέλεον». Ο κόσμος έτρεξε κατόπιν μας, ήναψαν πολλά κηρία αι γυναίκες, και ήραν θάλπος και παραμυθίαν.

Μετά είκοσι λεπτά ο Γούμενος επαρουσιάσθη. Είτε η ψαλμωδία μας τον εξύπνησεν, είτε ήθελε να εξυπνήση. Επιλησίασα προς την πύλην του ιερού την βορείαν και του εξηγήθην·

— Πάτερ, διά να μαζωχθή ο κόσμος και να ζεσταθή, εκρίναμεν καλόν ν' αρχίσωμεν τον « Πολυέλεον», χωρίς να σας βιάσωμεν εις τίποτε. Πιστεύω ότι δεν ηνωχλήθητε.

— Καλά, καλά.

Τέλος ηξιώθην να ψάλω το «Πεποικιλμένη» και τούτο αρκεί. Όταν εξήλθομεν από την λειτουργίαν, περί το λυκαυγές, ο Γούμενος μειδιών, μας προσέφερεν επί της πεζούλας έξω του ναού, όπου εκαθήσαμεν, ροδάκινα και ρακί, ευλογίαν του Μοναστηρίου. Είχα αποποιηθή να πλώ καφέν, όταν μου προσέφεραν αι γυναίκες αι πανηγυρίστριαι, αλλ' όταν ο Γούμενος έστειλε τον πάτερ Παφιώτιον, πρώην υπενωματάρχην, όστις είχε καλογηρέψει εις το κελλί, και μου έφερε μεγάλην κούπαν καφέν μοναστηριακόν, θαυμάσιον, δεν ηδυνήθην ν' αρνηθώ.

Ύστερον έμαθα ότι την ώραν που είχε καταβή «μαχιουρλής» ο Γούμενος από το κελλίον, μία των γυναικών, η ρηθείσα Μαριώ του Μουσκαδού, τον επλησίασε και του είπε·

– Γέροντα, να μου κάμης μια παράκλησι, σαν απολύση η λειτουργία.

– Δεν λες αυτουνού, που είναι μέσα, να σου την κάμη, απήνητησεν ο Γούμενος.

Εννοούσεν εμέ.

Τ Ε Λ Ο Σ

1) Όλοι οι στίχοι είναι παράφρασις εκ του ΠΓ' Ψαλμού, ου η αρχή: « Ως αγαπητά τα σκηνώματά σου. Κύριε των δυνάμεων, επιποθεί και εκλείπει η ψυχή μου εις τας αυλάς του Κυρίου».

End of the Project Gutenberg EBook of Christmas Short Stories, by
Alexandros Papadiamantis

*** END OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK CHRISTMAS
SHORT STORIES ***

***** This file should be named 36845-0.txt or 36845-0.zip ***** This and
all associated files of various formats will be found in:
<http://www.gutenberg.org/3/6/8/4/36845/>

Produced by Sophia Canoni. Thanks to George Canonis for his major
work for proofreading.

Updated editions will replace the previous one – the old editions will be
renamed.

Creating the works from public domain print editions means that no
one owns a United States copyright in these works, so the Foundation
(and you!) can copy and distribute it in the United States without
permission and without paying copyright royalties. Special rules, set
forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying
and distributing Project Gutenberg-tm electronic works to protect the
PROJECT GUTENBERG-tm concept and trademark. Project Gutenberg
is a registered trademark, and may not be used if you charge for the
eBooks, unless you receive specific permission. If you do not charge
anything for copies of this eBook, complying with the rules is very easy.
You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of
derivative works, reports, performances and research. They may be
modified and printed and given away—you may do practically
ANYTHING with public domain eBooks. Redistribution is subject to
the trademark license, especially commercial redistribution.

***** START: FULL LICENSE *****

**THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE PLEASE READ THIS
BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK**

To protect the Project Gutenberg-tm mission of promoting the free
distribution of electronic works, by using or distributing this work (or
any other work associated in any way with the phrase "Project
Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project

Gutenberg-tm License (available with this file or online at <http://gutenberg.org/license>).

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg-tm electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg-tm electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg-tm electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg-tm electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg-tm electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg-tm electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg-tm electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg-tm electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is in the public domain in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg-tm mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg-tm works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg-tm name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its

attached full Project Gutenberg-tm License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg-tm work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country outside the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg-tm License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg-tm work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

1.E.2. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is derived from the public domain (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg-tm trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg-tm License for all works posted

with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg-tm License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg-tm.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg-tm License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg-tm work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg-tm web site (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg-tm License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg-tm works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg-tm electronic works provided that

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg-tm works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg-tm License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg-tm works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.

- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg-tm works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg-tm electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from both the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and Michael Hart, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread public domain works in creating the Project Gutenberg-tm collection. Despite these efforts, Project Gutenberg-tm electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg-tm electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH F3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER,

AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS' WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg-tm electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg-tm electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg-tm work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg-tm work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg-tm

Project Gutenberg-tm is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need, are critical to reaching Project Gutenberg-tm's goals and ensuring that the Project Gutenberg-tm collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg-tm and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation web page at <http://www.pglaf.org>.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Its 501(c)(3) letter is posted at <http://pglaf.org/fundraising>. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's principal office is located at 4557 Melan Dr. S. Fairbanks, AK, 99712., but its volunteers and employees are scattered throughout numerous locations. Its business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887, email business@pglaf.org. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's web site and official page at <http://pglaf.org>

For additional contact information:

Dr. Gregory B. Newby
Chief Executive and Director
gbnewby@pglaf.org

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg-tm depends upon and cannot survive without wide spread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit <http://pglaf.org>

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg Web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: <http://pglaf.org/donate>

Section 5. General Information About Project Gutenberg-tm electronic works.

Professor Michael S. Hart is the originator of the Project Gutenberg-tm concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For thirty years, he produced and distributed Project Gutenberg-tm eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg-tm eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our Web site which has the main PG search facility:

<http://www.gutenberg.org>

This Web site includes information about Project Gutenberg-tm, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.

Εκδόσεις schooltime.gr

Εκπαίδευση & Πολιτισμός

Τηλ.: 6977554086

e-mail: info@schooltime.gr

website: www.schooltime.gr

